

Don DeLilo

Kosmopolis

 Geo
poetika

Don DeLilo
KOSMOPOLIS

Preveo sa engleskog: Zoran Paunović
Naslov originala: Don DeLillo Cosmopolis

Polu Osteru
Pacov je postao zvanična valuta
Zbignjev Herbert

Godina 2000
Jedan dan u aprilu

PRVI DEO

1.

U poslednje vreme sve češće je patio od nesanice, ne samo jednom ili dva puta nedeljno, već i po četiri, pa i pet puta. Šta je preduzimao kada bi ga to zadesilo? Nije izlazio u duge šetnje kroz usporene kadrove praskozorja. Nikoga od svojih prijatelja nije voleo toliko da bi ga izložio zlostavljanju telefonskim pozivom. A o čemu bi i pričao? Ta se stvar nije ticala reči, već tišine.

Pokušavao je da se uspava čitanjem, no to bi ga samo još više razbudilo. Čitao je naučna dela i poeziju. Voleo je kratke pesme pedantno postavljene na beli papir, nizove vrelih alfabetskih žigova utisnutih u hartiju. Zahvaljujući pesmama postajao je svestan vlastitog disanja. Pesma je ogoljavala trenutak do najtananijih pojedinosti kakve on obično nije umeo da uoči. U tome se ogledala nijansa svake pesme, makar za njega, noću, tih dugih nedelja, sa svakim novim dahom, u kružnoj sobi na vrhu tripleksa.

Jedne noći pokušao je da se uspava stojeći, u svojoj odaji za meditaciju, ali nije bio dovoljno posvećen, nije bio dovoljno asketa da bi mu tako nešto pošlo za rukom. Protrčao bi pored sna i završio u njegovoj protivteži, u nekom bezmesečinskom spokoju u kome svaka sila ima svoje uravnoteženje u nekoj drugoj. Bilo je to sasvim kratkotrajno olakšanje, mali predah u previranju vazda promenljivih identiteta.

Za taj problem nije bilo rešenja. Pokušao je sa sedativima i sa hipnozom ali je osetio da postaje zavisn od tog kretanja, u čvrstim spiralama, prema unutrašnjosti vlastitog bića. Sve što bi učinio delovalo mu je sumnjivo i veštački. I najbeznačajnija misao krila je u sebi senku zabrinutosti. Šta je mogao? Nije otišao da se posavetuje s psihijatrom u visokoj kožnoj stolici. S Frojdom je svršeno, na red je došao Ajnštajn. Ove noći čitao je *Teoriju relativiteta*, na engleskom i nemačkom, ali je na kraju odložio knjigu u stranu, i ostao da leži potpuno nepomičan, nastojeći da prikupi volju da progovori onu jednu reč koja bi isključila svetla. Oko njega kao da nije postojalo ništa. Samo buka u glavi, duh u vremenu.

Kad umre, tome neće doći kraj. Doći će kraj sveta.

Stajao je kraj prozora i posmatrao ogromnu zoru. Pogled mu se pružao preko mostova, tesnaca i zvukova, pa dalje preko gradskih kvartova i uredno nanizanih predgrađa do onih smesa tla i neba koje

se jedino mogu nazvati bezmernom daljinom. Nije znao šta želi. Dole na reci još je bila noć, polovina noći, a iznad one dalje obale, nad fabričkim dimnjacima, treperila su pepeljasta isparenja. Pomislio je kako su se do sada već sve prostitutke zasigurno razbežale, njišući pačjim stražnjicama, sa uglova osvetljenih uličnim svetiljkama, i kako neki drugi prastari poslovi tek otpočinju, kako kamioni s robom kreću s tržnica, a kamioni s novinama polaze sa dokova za utovar. Gradom, svakako, krstare i vozila sa hlebom, dok ono malo zalutalih automobila, pobeglih iz ludnice, migolji niz avenije, sa zvučnicima iz kojih se ori silovita buka.

Najplemenitiji detalj čitavog prizora predstavljao je most preko reke, iza koga je upravo počinjala tutnjava sunca.

Pogledom je ispratio stotinak galebova koji su pratili jednu tromu skelu niz reku. Te ptice imaju velika snažna srca. Znao je taj podatak, znao je da im srca nisu srazmerna veličini tela. Jedno vreme ga je sve to zanimalo, pa je ovladao mnoštvom detalja ptičje anatomije. Ptice imaju šuplje kosti. Bila mu je potrebna polovina jednog popodneva da ovlada najzapatlijanim pojedinostima.

Isprva nije znao šta želi. A onda je shvatio. Poželeo je da se podšiša.

Stajao je tu još neko vreme, posmatrajući jednog usamljenog galeba kako se podiže i treperi u uskomešanom vazduhu. Divio se toj ptici, nastojeći da mislima pronikne u nju, osećajući krepke i žive udare njenog grabljivog lešinarskog srca.

Obukao je odelo i stavio kravatu. Odelo je prigušivalo ispupčenost njegovog prekomerno razvijenog grudnog koša. Voleo je da vežba noću, da vuče klizne metalne tegove, da radi zgibove i podiže teret stoičkim ponavljanjem koje je otklanjalo posledice dnevnih pometnji i prinuda.

Prošetao je kroz stan, sačinjen od četrdeset osam prostorija. To je činio kada se osećao nesigurno i potišteno, koraćao bi pokraj kružnog bazena, salona za kartanje, prostorije za vežbanje, pored akvarijuma s ajkulom i projekcione sale. Zastao je kraj štenare sa hrtovima i malo porazgovarao s njima. Potom je otišao u aneks, gde je trebalo proveriti kretanje valuta i pregledati rezultate istraživanja.

Mimo očekivanja, jenu je preko noći porasla vrednost.

Vratio se gore, u stambeni deo, sada već laganim korakom. Zastajao je u svakoj prostoriji, upijao sve što se u njima nalazilo, pomno posmatrao, zadržavao svaki tračak energije prisutan u zracima i talasima.

Slike po zidovima većinom su bile sačinjene od obojenih polja i geometrijskih oblika, bila su to velika platna koja su dominirala prostorijama i molitvenom tišinom ispunjavala atrijum, nadsvođen staklenim krovom, ukrašen visokim belim slikama i orošen kapima iz fontane. U atrijumu je vladala napregnutost i napetost uzdignutog prostora za koji je, da bi se na pravi način sagledao i doživeo, neophodna pobožna tišina, nalik tišini džamije u čijoj se kupoli čuju tihi koraci i šuškanje gugutki.

Voleo je slike za koje njegovi gosti nisu znali kako bi ih trebalo posmatrati. Bela platna za mnoge su bila nedokučive, nožem nanete pločice sluzave boje. Ta dela bila su još opasnija zbog toga što nisu bila nova. Ono što je novo više ne nosi sa sobom nikakvu opasnost.

Odvezao se do mermernog predvorja liftom u kome se čula Satijeva muzika. Imao je asimetričnu prostatu. Izašao je napolje i prešao preko avenije, a potom se okrenuo i pogledao zgradu u kojoj je živeo. Osećao je bliskost s njom. Bila je to zgrada od osamdeset devet spratova, prvorazredna, zaštićena ne preterano upadljivim mutnim bronzanim staklom. Imali su zajednički rub ili granicu, neboder i čovek. Građevina je bila visoka dve hiljade sedamsto metara, bila je to najviša stambena zgrada na svetu, sasvim običan pravougaonik koji se isticao jedino svojom veličinom. U sebi je imala onu vrstu banalnosti koja se s vremenom otkriva kao istinski brutalna. Upravo mu se zbog toga i dopadala. Voleo je da stane i zagleda se u nju kad god se osećao ovako kao sada. A osećao se u isti mah budno, pospano i bestelesno.

Vetar je naišao presekovši reku. On izvadi iz džepa rokovnik i onako za sebe unese u njega belešku o anahronoj prirodi reči neboder. Nijedna novija građevina ne bi trebalo da se tako zove. Ta reč je pripadala onoj prastaraj duši strahopoštovanja, onim zašiljenim kulama kakve su živele u pričama davno pre njegovog rođenja.

Njegov rokovnik takođe je bio predmet čija je izvorna kultura bila na samom pragu izumiranja. Znao je da će uskoro morati da ga baci.

Kula mu je podarila snagu i dubinu. Tačno je znao šta hoće, hteo je da se podšiša, ali je još neko vreme ostao da stoji sred uzvitlane ulične buke, razmišljajući o masi i veličini te kule. Jedina vrlina njene površine ogledala se u tome što je preuzimala i lomila svetlost s reke, i podražavala plime prostranog neba. Imala je auru čvrste strukture i odraza. Odmerio joj je dužinu i osetio da je povezan s njom, da je deo površine i okruženja koje je s tom površinom dolazilo u dodir, sa obe strane. Površina odvaja unutrašnjost od spoljašnjosti, i podjednako pripada obema stranama.

Jednom prilikom je pod tušem razmišljao o površinama. Stavio je naočare za sunce. Potom se vratio preko avenije i prišao nizovima belih limuzina. Bilo je tu ukupno deset automobila, pet pored ivičnjaka ispred kule, na Prvoj aveniji, i još pet u poprečnoj ulici, okrenutih prema zapadu. Automobili su na prvi pogled bili istovetni. Neki su možda bili za stopudve duži od drugih, u zavisnosti od izgleda detalja na produženim delovima, prilagođenim zahtevima pojedinih vlasnika. Vozači su pušili i razgovarali na trotoaru, gologlavi i u tamnim odelima, obazrivi na način koji će postati očigledan tek kasnije, kada im se oči zažare u glavi i kada odbace cigarete i napuste svoje nemarno zauzete položaje, kada ugledaju predmete svog zanimanja. No sada su još razgovarali, neki od njih sa tuđim naglaskom, a drugi na maternjim jezicima, i čekali svog bankara, svog posednika nekretnina, kapitalistu-preduzimača, moćnika u svetu kompjuterske opreme, svetskog magnata satelitske i kablovske televizije, berzanskog brokera, nosatog medijskog mogula, prognanog poglavara neke države opustošene glađu i ratovima.

Park s druge strane ulice krasile su senice sa stilizovanim gvozdenim ogradama i bronzane fontane kojima su po dnu svetucali razbacani novčići. Jedan muškarac u ženskoj odeći šetao je sedam otmenih pasa.

Dopadalo mu se to što je automobile bilo nemoguće međusobno razlikovati. Želeo je takav automobil zato što ga je smatrao platonističkom senkom, bestežinskom uprkos veličini, više idejom nego predmetom. Znao je, međutim, da to nije istina. To bi ponekad izrekao zarad pukog efekta i nikada ni na tren nije poverovao u takvu tvrdnju. Zapravo, poverovao bi na trenutak, ali ne više od toga. Želeo

je takav automobil ne samo zato što je bio prevelik, već što je to bio na neki agresivan i prezriv način, nekako kao u metastazi, kao ogromni mutant kadar da nadvisi svaku primedbu koja bi mu bila upućena.

Njegov šef obezbeđenja voleo je taj automobil zbog njegove anonimnosti. Dugačke bele limuzine postale su najneuočljivija vozila u gradu. On ga je čekao na pločniku, Torval, ćelav i bez vrata, čovek čija je glava izgledala kao da ju je moguće skidati radi redovnog održavanja.

„Kuda?“ upitao je.

„Hoću da se podšišam.“

„Predsednik je stigao u grad.“

„Baš nas briga. Namerili smo da se podšišamo. Moramo da prođemo kroz grad.“

„Upašćete u saobraćajnu gužvu u kojoj se napredovanje meri centimetrima.“

„To mi je jasno. A o kom predsedniku je reč?“

„Sjedinjenih Država. Biće postavljene prepreke“, reče. „Čitave ulice biće izbrisane iz plana grada.“

„Pokažite mi moj auto“, reče on čoveku.

Vozač mu otvori vrata, spreman da oko zadnjeg dela automobila oprtči do svojih, udaljenih desetak metara. Tamo gde se red limuzina završavao, paralelno sa ulazom u *Džepen sosajati*, počinjao je drugi niz automobila, običnih gradskih, crnih ili tamnoplavih, čiji su vozači čekali predstavnike diplomatskih misija, delegate, konzule i atašee s naočarima za sunce.

Torval sede na prednje sedište kraj vozača, pred komandnu tablu s ekranima kompjutera i ekranom za noćno osmatranje u donjem delu vetrobranskog stakla, krajnjim izlazom infracrvene kamere smeštene u rešetki na pročelju.

U autu je čekao Šajner, njegov načelnik odeljenja za tehnologiju, omalen i dečaćkog lica. Šajnera više nije ni gledao. Nije ga pogledao već tri godine. Nakon prvog pogleda, nije ostajalo ništa što bi još valjalo upoznati. Odmah biste ga upoznali do same koštane srži u epruveti. Odeven u izbledelu majicu i farmerke, sedeo je u svom onanistički pogurenom položaju.

„Dakle, šta smo saznali?“

„Naš sistem je bezbedan. Neprobojni smo. Nema divljih programa“, reče Šajner.

„Čini se da ih ipak ima.“

„Nema, Erik. Obavili smo sve testove. Niko ne vrši pritisak na sistem niti manipuliše našim sajtovima.“

„Kada smo sve to obavili?“

„Juče. U kompleksu. Naša ekipa za hitne intervencije. Ne postoji nijedna ranjiva tačka prodora. Naš agent obezbeđenja uradio je analizu probne pretnje. Potpuno smo zaštićeni od napada.“

„Svuda.“

„Da.“

„Uključujući i automobil.“

„Uključujući, apsolutno, da.“

„Moj automobil. Ovaj automobil.“

„Erik, molim te, da.“

„Zajedno smo, ti i ja, još od samog onog ništavnog početka. Hoću da mi kažeš da u tebi još ima energije za ovaj posao. One potpune rešenosti.“

„Ovaj automobil. Tvoj automobil.“

„One nepokolebljive volje. Pošto bez prestanka slušam legendu o nama. Kako smo svi mladi i pametni i kako su nas odgajili vukovi. S tim što je fenomen ugleda veoma osetljiva stvar. Uzdigneš se zahvaljujući jednoj reči, a padneš na jednom slogu. Jasno mi je da pitanje postavljam pogrešnom čoveku.“

„Koje pitanje?“

„Gde je ostao auto noćas posle obavljenih testova?“

„Ne znam.“

„Kuda sve ove limuzine odlaze noću?“

Šajner beznadno potonu u dubine ovog pitanja.

„Znam da sad menjam temu. Loše sam spavao. Prelistavam knjige i pijem konjak. Ali šta se događa sa svim tim produženim limuzinama koje se po čitav dan šunjaju ovim uzdrhtalim gradom? Gde to one provode noć?“

Automobil je naišao na saobraćajni zastoj pre no što je stigao do Druge avenije. On je sedeo u fotelji u zadnjem delu kabine, gledajući u raskošni skup različitih ekrana. Na svakom od njih nalazila se gomila podataka, pokretni simboli i vijugave tabele, treperavi

raznobojni brojevi. Upijao je sve to u sebe za svega dve-tri duge nepomične sekunde, ne obraćajući pažnju na govorne zvukove što su dopirali iz lakovanih glava. Bili su tu i mikrotalasna peć i glavni monitor. Pogledao je sigurnosnu kameru na držaču i ona mu je uzvratila pogled. Nekada je tu sedeo i upravljao ručno, no s tim je sada bilo svršeno. Čitav sklop bio je gotovo nedodirljiv. Većinu sistema mogao je da pokrene govorom, ili da rukom mahne prema ekranu i tako ga isključi.

Kraj njih krenu da se provlači nekakav taksi, čiji vozač pritisnu sirenu. To je bio znak za uključenje još stotinu drugih sirena.

Šajner se promeškolji u pomoćnom sedištu blizu ormarića s pićem, okrenut unatrag. Pio je sok od pomorandže kroz plastičnu slamku koja je pod tupim uglom virila iz čaše. Činilo se da između svaka dva gutljaja zvižduće nešto u slamku.

Erik reče:

„Ej?“

Šajner podiže glavu.

„Imaš li ponekad osećaj da ne znaš šta se događa?“ upita ga.

„Ne znam da li treba da pitam šta pod tim podrazumevaš.“

Šajner progovori u slamku kao da je ona nekakvo priručno sredstvo za prenošenje poruka.

„Sav ovaj optimizam, sva ova galama i polet. Sve se dešava u tren oka. Ovo i ono u isti mah. Ispružim ruku, i šta osetim? Znam da na svakih deset minuta analiziraš po hiljadu stvari. Modele, količnike, indekse, čitave mape podataka. Ja volim podatke. Oni su naša slast i svetlost. Jebi ga, oni su čudo nad čudima. A mi na ovom svetu imamo svoj smisao. Ljudi jedu i spavaju pod senkom onoga što mi činimo. No u isto vreme, šta s tim?“

Usledilo je poduže ćutanje. Na kraju, on pogleda Šajnera. Šta je zapravo rekao tom čoveku? Nije mu uputio nikakvu tešku ili oštru primedbu. Nije mu, u stvari, ništa ni rekao.

Sedeli su usred sve glasnije buke sirena. U toj buci bilo je nečega što mu nije smetalo. Bio je to ton nekakve suštastvene patnje, jadikovke koja je bila toliko stara da je zvučala urođenički. Kroz svest mu prođe slika kosmatih muškaraca u čoporima, predatih ritualnom urlanju, društvenih jedinica stvorenih zato da bi ubijale i jele. Crveno meso. Takav je bio taj zov, ta zlehuda potreba. Hladnjak je danas bio

ispunjen bezalkoholnim pićima. Ničeg čvršćeg za mikrotalasnu pećnicu.

Šajner reče:

„Postoji li nekakav poseban razlog zbog koga se nalazimo u kolima, umesto u kancelariji?”

„Otkud znaš da smo u kolima umesto u kancelariji?”

„Ako odgovorim na to pitanje...”

„Na temelju koje pretpostavke?”

„Znam da ću reći nešto što je donekle pametno, ali najvećim delom plitkouvno, a na određenom nivou verovatno i netačno. A onda ćeš me sažaljevati što sam se uopšte rodio.”

„U kolima smo zato što treba da se podšišam.”

„Neka ti berberin dođe u kancelariju. Podšišaj se tamo. Ili neka ti dođe u auto. Podšišaj se pa onda idi u kancelariju.”

„Podšišavanje podrazumeva neke stvari. Određene asocijacije. Kalendar na zidu. Ogledala na sve strane. Ovde nema frizerske stolice. Ovde se okreće samo ova kamera.”

On promeni položaj na sedištu, gledajući kako se kamera pomera s njim. Njegov lik nekada je bio dostupan neprekidno, prenošen videoslikom po celom svetu iz automobila, iz aviona, iz kancelarije i sa posebno odabranih mesta u stanu. Trebalo je, međutim, pobrinuti se i za bezbednosne aspekte, pa je kamera sada delovala samo u unutrašnjem sistemu. Jedna medicinska sestra i dvojica naoružanih čuvara bez prestanka su motrili na tri monitora u kancelariji, u jednoj sobi bez prozora. Reč kancelarija sada je postala zastarela. Imala je nul-ti stepen značenja.

Pogledao je na levu stranu kroz prozorsko staklo, sa spoljašnje strane neprozirno. Bio mu je potreban delić sekunde da shvati da poznaje ženu na zadnjem sedištu taksija koji je zastao kraj njih. Ta mu je žena već dvadeset dva dana bila supruga. Eliza Šifrin, pesnikinja koja je polagala nasledno pravo na basnoslovno bankarsko bogatstvo Šifrin, u Evropi i čitavom svetu.

Rekao je nešto nerazumljivo Torvalu na prednjem sedištu. Zatim je izašao na ulicu i pokucao na prozor taksija. Ona mu je uzvratila osmehom, iznenađena. Bila je to žena od nekih dvadeset pet godina, s oštro isklesanim, finim crtama lica i krupnim, bezazlenim očima. Njena lepota bila je nekako daleka. To je podsticalo

interesovanje, a možda i nije. Glava joj je bila malo isturena na tankom i dugom vratu. Smejala se nekako neočekivano, s neodređenim tragom umora i iskustva, a dopadalo mu se i to kako je stavljala prst na usne kada bi poželela da se zamisli. Poezija joj je bila čisto sranje.

Pomerila se na sedištu, pa on uđe i sede kraj nje. Sirene su se stišavale i ponovo oglašavale u ritualnim ciklusima. Potom se taksi zaputi dijagonalno preko neke raskrsnice do jedne tačke na samom zapadnom kraju Druge avenije, čime je ponovo dospeo u šlepu ulicu, zajedno s Torvalom koji ih je pratio u stopu.

„Gde je tvoj auto?”

„Izgleda da ne možemo da ga nađemo”, reče ona.

„Mogao bih ja da te povezem.”

„To ne mogu da prihvatim. Nipošto. Znam da usput obavljaš poslove. Osim toga, volim da se vozim taksijem. Oduvek sam loše stajala s geografijom, pa učim tako što zapitkujem vozače odakle potiču.”

„Potiču iz užasa i očaja.”

„Upravo tako. Vozeći se ovdašnjim taksijima, čovek uči o državama u kojima vladaju nemiri.”

„Poodavno se nismo videli. Tražio sam te jutros.”

Skinuo je naočare za sunce, da bi pojačao utisak. Ona mu se zagleda u lice. Gledala ga je postojano, s usredsređenom pažnjom.

„Imaš plave oči”, rekla je.

On joj podiže ruku i prinese je svome licu, pa je onjuši i liznu. Indusu za volanom nedostajao je jedan prst. Erik osmotri patrijak, tu upečatljivu, ozbiljnu stvarčicu, osakaćeni deo tela u kome behu opredmećeni istorija i bol.

„Jesi li doručkovala?”

„Nisam”, odgovori ona.

„Fino. Baš mi se jede nešto debelo i sočno.”

„Nikada mi nisi rekao da imaš plave oči.”

Osetio je statiku u njenom smehu. Gricnuo joj je zglob palca a zatim otvorio vrata, pa su zajedno preko trotoara prešli do kafeterije blizu ugla.

Sedeo je leđima okrenut zidu, posmatrajući Torvala kako se smešta blizu ulaznih vrata, odakle je imao pogled na čitavu prostoriju. Bila je

krcata. Kroz buku koja je u njoj vladala uspevaio je da čuje poneku reč na francuskom i somalijskom. Bilo je to tipično za ovaj kraj 47. ulice. Tamnopusite žene u odori boje slonovače, koje kroz vetar kraj reke koračaju prema zgradi Ujedinjenih nacija. Stambene zgrade po imenu *Lekol* i *Oktavija*. U parku su dadilje-Irkinje gurale kolica. I naravno Eliza, Švajcarkinja ili nešto slično, sedela je za stolom preko puta.

„O čemu ćemo da razgovaramo?“ zapitala je.

On je sedeo pred tanjirom s palačinkama i kobasicama, čekajući da se komadić butera otopi i krene da curi, da bi tada mogao da ga viljuškom ubaci u tromi sirup i posmatra kako se tragovi zubaca lagano utapaju u masu. Shvatio je da je njeno pitanje ozbiljno.

„Trebamo heliodrom na krovu. Pribavio sam letaćku dozvolu, ali mi treba i dozvola za prelet. Ti nećeš da jedeš?“

Činilo se da ju je hrana naterala da ustukne. Zeleni čaj i tost stajali su pred njom netaknuti.

„A trebamo i strelište negde dole pored lifta. Hajde da pričamo o nama.“

„Ti i ja. Eto nas ovde. Baš bismo i mogli.“

„Kada ćemo opet voditi ljubav?“

„Vodićemo ljubav. Obećavam“, reče.

„Poodavno nismo.“

„Zato što radim, shvataš. Energija je dragocena.“

„Zato što pišeš.“

„Da.“

„A gde to radiš? Tragam za tobom, Eliza.“

Gledao je Torvala kako desetak metara dalje mrda usnama. Govorio je u mikrofonski koji mu je bio sakriven u reveru. U uhu je nosio bubicu. Mobilni telefon bio mu je prikačen ispod sakoa, nedaleko od vatrenog oružja koje se aktiviralo glasom, češkog proizvoda, još jednog simbola internacionalizma koji je vladao u kraju.

„Sklopčam se negde. Oduvek sam tako radila. Moja majka obično je slala ljude da me nadu“, reče ona. „Sobarice i baštovani pročešljavali su kuću i okolinu. Verovala je da mogu da se rastvorim u vodi.“

„Meni se tvoja majka dopada. Tvoje grudi podsećaju na njene.“

„Njene grudi.“

„Krupne uspravne bradavice“, reče on.

Jeo je brzo, udišući hranu. Potom je pojeo i njen obrok. Činilo mu se da oseća kako mu se glukoza uvlači u ćelije, podstičući ostale telesne apetite. Klimnuo je glavom vlasniku, Grku sa Samosa, koji mu je mahnuo sa šanka. Voleo je da navraća u taj lokal zato što je to smetalo Torvalu.

„Reci mi nešto. Kuda ćeš sada?“ upita ona. „Na neki sastanak? U kancelariju? Gde ti je kancelarija? Čime se ti zapravo baviš?“

Zurila je u njega preko sklopljenih šaka, prikrivenog osmeha.

„Ti se razumeš u stvari. Mislim da je to ono čime se baviš“, reče ona. „Mislim da si sav posvećen saznavanju. Mislim da prikupljaš podatke i pretvaraš ih u nešto čudesno i strašno. Opasna si ti osoba. Slažeš li se da je tako? Vizionar.“

Posmatrao je Torvala kako prislanja šaku uz slepoočnicu, slušajući nekog ko mu je govorio u bubicu. Znao je da su te naprvice već postale zastarele. Bile su to degenerisane tvorevine. Možda ne baš kao revolver. Sama reč, međutim, već je bila izgubljena u olujnoj magli.

Stajao je pored automobila, nepropisno parkiranog, i slušao Torvala.

„Izveštaj iz kompleksa. Postoji verodostojna pretnja. Ne treba je olako shvatiti. To dovodi u pitanje vožnju na drugi kraj grada.“

„Imali smo mi već dosta pretnji. I sve su bile verodostojne. Ja ostajem ovde.“

„Nije reč o vašoj bezbednosti. Već o njegovoj.“

„Čijoj to *'njegovoj'*, da ga jebem?“

„Predsednikovoj. To znači da nema šanse da se odvezemo na drugi kraj grada ako za to ne odvojimo ceo dan, sa sve pauzom za kolačiće i mleko.“

Shvatio je da je Torvalova snažna pojava čista provokacija. Bio je sav čvornovat i u krivinama. Imao je telo dizača tereta, koje kao da je stajalo i čučalo u isti mah. Držanje mu je bilo napadno sugestivno, sa onom živom budnošću koju stameni ljudi unose u svaki svoj zadatak. Bili su to neprijateljski podsticaji. Napadali su Erikov osećaj sopstvene fizičke nadmoći, njegova merila sile i snage.

„Zar još ima onih koji pucaju u predsednike? Mislio sam da postoje i primamljivije mete“, reče.

Želeo je da u svojoj službi obezbeđenja ima ljude postojanog karaktera. Torval se nije uklapao u taj model. Katkad je bivao ironičan, a katkad blago prezriv prema uobičajenim postupcima. A onda, i ta njegova glava. Bilo je u toj isturenoj glavi i nenormalno postavljenim očima nečeg što je nagoveštavalo pritajeni gnev. Njegov zadatak bio je odabiranje povoda za sukob, a ne mržnja prema bezličnom svetu.

Primetio je da je Torval prestao da ga oslovljava sa „*gospodine Paker*“. Prestao je da ga oslovljava na bilo koji način. To je u prirodi otvorilo prostor dovoljno velik da kroz njega prođe čitav čovek.

Shvatio je da je Eliza otišla. Zaboravio je da je pita kuda namerava da krene.

„U susednom bloku postoje dva frizerska salona. Jedan, dva“, reče Torval. „Nije potrebno ići na drugi kraj grada. Situacija je nestabilna.“

Ljudi su hitali kraj njih, stranci na ulici, beskrajni niz neznanaca, dvadeset jedan život u sekundi, šetnja kroz različite rase na njihovim licima i u pigmentima, kapljice najprolaznijeg postojanja.

Smisao njihovog prisustva bio je u tome da čovek ne mora da ih gleda.

Sada je mesto na pomoćnom sedištu zauzeo Majki Čin, analitičar valuta, sav predan pribranom stvaranju izrazitog nespokojsstva.

„Znam taj osmeh, Majki.“

„Razmišljam o jenu. Hoću da kažem da ima razloga da verujem da smo nivelisanje izvršili prebrzo.“

„Okrenuće se to na našu stranu.“

„Da. Znam. Oduvek je tako.“

„A šta je to po tvom mišljenju prebrzo.“

„Ovo što se događa ne odražava se na kursnim listama.“

„Odražava se. Moraš malo bolje da istražuješ. Ne veruj standardnim modelima. Razmišljaj izvan granica. Jen nam nešto saopštava. Pročitaj poruku. A onda kreni.“

„Mi se ovde kladimo na veliko.“

„Znam taj osmeh. Želim da ga poštujem. Ali jen neće nastaviti da skače.“

„Pozajmljujemo ogromne, ogromne sume.“

„Svaki nasrtaj na granice percepcije u početku deluje brzopleto.“

„Ma, daj, Erik. Spekulišemo uprazno.“

„Tvoja majka je za taj osmeh krivila tvog oca. On je okrivljavao nju. Ima u njemu nečeg smrtonosnog.“

„Mislim da bi trebalo da se prilagodimo.“

„Mislila je da bi trebalo da se školuješ za specijalnog savetnika.“

Čin je imao završene postdiplomske studije iz matematike i ekonomije, a bio je još dete, s pankerskom prugom u kosi, hirovito tamnocrvenom.

Njih dvojica su razgovarali i donosili odluke. Bile su to Erikove odluke, koje je Čin ozlojeđeno upisivao u svoj rokovnik a onda usklađivao sa sistemom. Automobil se kretao. Erik je posmatrao svoj lik kako na ovalnom ekranu ispod kamere prevlaci palcem preko brade. Auto je zastao pa ponovo krenuo i on je s čuđenjem shvatio da je tek sada stavio palac na bradu, sekundu-dve pošto ga je ugledao na ekranu.

„Gde je Šajner?“

„Na putu ka aerodromu.“

„Zašto još postoje aerodromi? Zašto se tako zovu?“

„Znam da ne mogu da odgovorim na ta pitanja a da ne izgubim tvoje poštovanje“, reče Čin.

„Šajner mi je rekao da nam je mreža bezbedna.“

„Onda jeste.“

„Bezbedna od upada spolja.“

„Niko ne ume da pronađe pukotine kao on.“

„A zašto onda ja vidim stvari koje se još nisu dogodile?“

Pod limuzine bio je izrađen od mermerskog kamena iz Karare, iz onih kamenoloma u kojima je pola milenijuma ranije stajao Mikelandelo, dotičući vrhom prsta zvezdanobeli kamen.

Pogledao je Čina, koji je plutao u pomoćnom sedištu, izgubljen u nepovezanim mislima.

„Koliko ti je godina?“

„Dvadeset dve. Zašto? Dvadeset dve.“

„Izgledaš mlađi. Ja sam oduvek bio mlađi od svih oko sebe. Jednoga dana to je počelo da se menja.“

„Ne osećam se mlađim. Osećam se kao da ne pripadam nigde. Mislim da sam, u suštini, spreman da napustim ovaj posao.“

„Stavi u usta žvakaću gumu i pokušaj da je ne žvačeš. Za čoveka tvojih godina, s tvojom darovitošću, postoji samo jedna stvar kojom

se u životu vredi baviti profesionalno i intelektualno. A koja je to stvar, Majki? Interakcija tehnologije i kapitala. Neodvojiva."

„Srednja škola bila mi je poslednji pravi izazov", reče Čin.

Auto je uplovio u saobraćajni zastoj na Trećoj aveniji. Vozač je imao nalog da napreduje kroz zakrčene raskrsnice, a ne da nemoćno uzmiče.

„Pročitao sam jednu pesmu u kojoj pacov postaje zvanična valuta."

„Da. To bi bilo zanimljivo", reče Čin.

„Tako je. To bi uticalo na svetsku ekonomiju."

„Već i sam naziv valute. Bolje zvuči nego dong ili kvača."

„Naziv kaže sve."

„Da. Pacov", reče Čin.

„Da. Pacov je danas skočio u odnosu na evro."

„Da. Sve je veća zabrinutost zbog mogućnosti devalvacije ruskog pacova."

„Beli pacovi. Zamisli tek to."

„Da. Trudni pacovi."

„Da. Veliki pad trudnih ruskih pacova."

„Britanija prelazi na pacova", reče Čin.

„Da. Pridružuje se težnjama ka stvaranju univerzalne valute."

„Da. Sjedinjene Države uspostavljaju standardnu vrednost pacova."

„Da. Svaki američki dolar može se zameniti za pacove."

„Mrtve pacove."

„Da. Stvaranje zaliha mrtvih pacova globalno ugrožava zdravlje."

„Koliko ti je godina?" upita Čin. „Sada kad više nisi mlađi od svih."

On pogleda mimo Čina prema nizovima cifara koji su se kretali u suprotnim pravcima. Shvatio je koliko mu to puno znači, to kretanje i smenjivanje podataka na ekranu. Razmislio je o dijagramima koji su u igru uvodili organske modele, ptičije krilo i školjkaste pregrade. Plitkounmo je bilo smatrati da su brojevi i tabele tek beživotna kompresija nepokornih ljudskih energija, da se svaka želja i svaki ponoćni trud svodi na sasvim jasnu jedinicu na tržištu novca. Sami ti podaci zapravo su zračili dušom, bili su dinamički vid životnog toka. O tome su govorili alfabetski i numerički sistemi, sada potpuno ostvareni u elektronskom obliku, u svetu sazdanom od nula i jedinica, kao digitalni nalog koji određuje svaki dašak milijardi ljudi na

ovoj planeti. Tu se talasa biosfera. Tu su naša tela i okeani, spoznatljivi i celoviti.

Automobil je krenuo. Ugledao je prvi frizerski salon sa svoje desne strane, na severozapadnom uglu, *Filles et Garçons*. Osetio je da Torval iščekuje, tu ispred njega, nalog da zaustavi kola.

Opazio je tendu druge radnje, nedaleko ispred, i izgovorio kodiranu frazu u signalni procesor postavljen u odeljku između vozača i kabine u zadnjem delu. Time je na jednom od ekrana na komandnoj tabli ispisao naređenje.

Auto se zaustavio ispred stambene zgrade smeštene između dva salona. Izašao je i ušao u zasvođeni prolaz, ne sačekavši da se portir pozabavi telefonom. Ušao je u zatvoreno dvorište, pobrojivši u sebi sve što se u njemu nalazilo, mašljiku i lobeliju koje su uživale u svojoj senci, kupus nalik na tamnu zvezdu, rogač sa perastim listićima i neraspuklim mahunama. Nije uspeo da se tačno priseti latinskog naziva tog drveta, ali je znao da će mu on sinuti u svesti tokom narednog sata ili negde u dubini beskrajne tišine nastupajuće besane noći.

Prošao je kroz nadsvođeni luk sa belom rešetkom obraslom puzavicama i onda stvarno ušao u zgradu.

Minut kasnije, već je bio u njenom stanu.

Stavila mu je ruku na grudi, naglašeno dramatično, da se uveri da je tu i da je stvaran. Onda su počeli da posrcu i stiskaju jedno drugo, bauljajući ka spavaćoj sobi. Udarili su u ragastov i odbili se od njega. Jedna cipela počela je da joj spada, ali pošto ona nije uspela da je otrese, on je to učinio udarcem nogom. Pritisnuo ju je uz crtež na zidu, minimalističku rešetku na kojoj su dvojica umetnikovih asistenata s mernim instrumentima i grafitnim olovkama radila dve nedelje.

Ozbiljnije su se posvetili razodevanju tek kada su okončali ljubavni čin.

„Da li je trebalo da te očekujem?”

„Prolazio sam ovuda.”

Stajali su na suprotnim stranama postelje, povijali se i izvijali svlačeći poslednje komade odeće.

„Pa ti je palo na pamet da navратиš, zar ne? Lepo od tebe. Baš mi je drago. Poodavno te nije bilo. Naravno, čitala sam o onome.”

Ležala je opružena, glave položene na jastuk, i posmatrala ga.

„Ili sam to gledala na televiziji?"

„Šta?"

„Kako šta? Venčanje. Baš čudno što mi nisi rekao."

„I nije tako čudno."

„I nije tako čudno. Dva velika imetka", reče ona. „Kao jedno od onih velikih ugovorenih venčanja u staroj carevini Evropi."

„S tim što sam ja građanin sveta i imam njujorška muda."

Uhvatio se rukom za genitalije. Potom se poleđuške opružio na krevetu i zagledao u obojeni lampion okačen o tavanicu.

„Koliko milijardi ste ukupno teški vas dvoje?"

„Ona je pesnikinja."

„A je li? Mislila sam da je od Šifrinovih."

„Pomalo je i jedno i drugo."

„Tako bogata i živahna. Dopušta li ti da joj dodiruješ intimne delove tela?"

„Danas izgledaš sjajno."

„Za nekoga kome je četrdeset sedam godina i ko je konačno shvatio u čemu je njegov problem."

„A to je?"

„Život je previše s nama. Koliko je godina tvojoj suložnici? Ma, nema veze. Reci mi da umuknem. Pre toga, samo još jedno pitanje. Kakva je u krevetu?"

„Još ne znam."

„To ti je nevolja s tim starim bogatstvima", reče ona. „A sad mi kaži da umuknem."

On joj položi ruku na zadnjicu. Neko vreme su ležali ćutke.

Ona je bila blajhana plavuša po imenu Didi Fančer.

„Znam nešto što bi ti voleo da znaš."

„Šta to?" upita on.

„Ima jedan Rotko u privatnom vlasništvu, saznala sam poverljivim kanalima. Trebalo bi da uskoro bude ponuđen na prodaju."

„Videla si ga."

„Pre tri-četiri godine. Jesam. Veličanstven je."

On upita:

„A ona kapela?"

„Šta s kapelom?"

„Razmišljam o toj kapeli.“

„Nema šanse da kupiš tu glupavu kapelu.“

„Otkud znaš? Stupi u vezu s većinskim vlasnicima.“

„Mislila sam da će te obradovati vest o slici. Jednoj slici. Nemaš nijednog značajnijeg Rotkoa. A oduvek si želeo da ga imaš. Pričali smo o tome.“

„Koliko ima slika u njegovoj kapeli?“

„Ne znam. Četrnaest-petnaest.“

„Ako mi prodaju tu kapelu, ostaviću je netaknutu. Reci im to.“

„Ostavićeš je netaknutu, ali gde?“

„U svom stanu. Ima tu dosta prostora. Mogu da napravim i više.“

„Ali to treba da gledaju i drugi ljudi.“

„Neka je kupe. Neka daju bolju ppnudu.“

„Oprosti što ću to reći na ovako jevtin način. Ali Rotkova kapela pripada čitavom svetu.“

„Ako je kupim, onda pripada meni.“

Ona se pokrenu unatrag i udari stražnjicom o njegovu šaku. On upita:

„Koliko traže za nju?“

„Kapela nije na prodaju. A ja nemam nameru da ti držim lekcije iz samoporicanja i društvene odgovornosti. Zato što ni na trenutak ne mogu da poverujem da si tako neosetljiv kao što zvučiš.“

„Mogla bi da poveruješ. Prihvatila bi način mog razmišljanja i delovanja, da potičem iz neke druge kulture. Da sam nekakav pigmejski diktator“, reče on, „ili kokainski magnat. Da sam neko iz fanatičnih tropskih predela. Tada bi ti se to dopalo, zar ne? Umela bi da ceniš takvu preteranost, takvu monomaniju. Takvi ljudi u drugima bude neodoljive žmarce. U ljudima kao što si ti. Samo, za to je neophodna distanca. Ako izgledaju i mirišu kao ti, to unosi pometnju.“

Gurnuo je svoje pazuhu prema njenom licu.

„Ovde leži Didi. Uhvaćena u zamku svih prastarih puritanizama.“

Okrenuo se na stomak i sada su ležali jedno kraj drugog, tako da su im se bokovi i ramena dodirivali. On joj liznu rub uha i zagnjuri lice u njenu kosu, nežno se ugnezdivši.

„Koliko?“ upita je.

„Šta uopšte znači potrošiti novac? Jedan dolar. Milion.“

„Za sliku?"

„Za bilo šta."

„Trenutno imam dva privatna lifta. Jedan je programiran da svira Satijeve klavirske komade i da se kreće četvrtinom uobičajene brzine. To je taman kako treba za Satija i tim liftom se vozim onda kada sam, recimo, uznemiren. To me smiruje, vraća me sebi."

„A ko svira u drugom liftu?"

„Bruta Fez."

„Ko je pa to?"

„Sufistička rep-zvezda. Nisi znala?"

„Promakne meni dosta toga."

„Koštalo me je dosta novca i učinilo me neprijateljem mnogih ljudi, to što sam prisvojio taj drugi lift."

„Novac za slike. Novac za bilo šta. Morala sam da naučim da razumem novac", reče ona. „Odrasla sam u izobilju. Trebalo mi je vremena da počnem da razmišljam o novcu i da ga uopšte primetim. Počela sam da ga primećujem. Da pomno posmatram papirni i metalni novac. Naučila sam kakav je to osećaj kad se zarađuje i kad se troši novac. Bilo je to veliko zadovoljstvo. To mi je pomoglo da postanem ličnost. Ali sad više ne znam šta je to novac."

„Ja danas gubim tone i tone novca. Silne milione. Kladeći se protiv jena."

„A zar nije istina da jen miruje?"

„Tržišta novca se nikad ne zatvaraju. A *Nikei* sada radi i danju i noću. Rade sve glavne berze. Sedam dana u nedelji."

„To mi je promaklo. Dosta toga mi promakne. Koliko miliona?"

„Stotine miliona."

Zastala je da porazmisli o tome. Glas joj se pretvorio u šapat.

„Koliko ti je godina? Dvadeset osam?"

„Dvadeset osam", potvrdi on.

„Mislim da tebi treba taj Rotko. Jeste skup. Ali ipak. Neizostavno moraš da ga imaš."

„Zašto?"

„To će te podsećati da si živ. Ima u tebi nečeg što je sklono misterijama."

On lako položi srednji prst u prorez na njenoj zadnjici.

„Misterijama", reče.

„Zar ti ne vidiš sebe u svakoj slici koju voliš? Osetiš kako te prožima nekakva ozarenost. Nešto što ne možeš da analiziraš, niti da jasno govoriš o tome. Šta činiš u takvom trenutku? Gledaš u sliku na zidu. To je sve. Ali od toga se osetiš živim u svetu. Slika ti kaže: da, ti si ovde. I da, ti poseduješ raspon bića koji je dublji i lepši no što pretpostavljaš.“

On steže šaku u pesnicu i zaglavi je između njenih butina, lagano je okrećući napred-nazad.

„Hoću da odeš u tu kapelu i daš im ponudu. Koliko god treba. Hoću sve što je tamo. Uključujući i zidove.“

Na trenutak je ostala nepomična. A onda se iskobeljala, oslobodivši telo od nasrtljive šake.

Posmatrao ju je dok se oblačila. Oblačila se nekako kao da svodi račune, kao da već razmišlja o nekom poslu koji valja dovršiti, o nečemu što je bilo prekinuto njegovim dolaskom. Čulnost je već bila ostala iza nje, dok je gurala ruku u rukav bež boje, i delovala je nekako sumornije i setnije. Tražio je razlog da je prezire.

„Sećam se šta si mi rekla jednom prilikom.“

„A šta to?“

„Talenat u sebi ima veću erotičnost onda kada je uludo protraćen.“

„Šta sam to time htela da kažem?“ upita ona.

„Htela si da kažeš da sam bezdušno delotvoran. Darovit, svakako. U poslu, u sticanju lične dobiti. U organizovanju života uopšte.“

„Jesam li tu imala na umu i ljubavničku veštinu?“

„Ne znam. Jesi li?“

„Bezdušan baš i ne sasvim. Ali da. Darovit. Uz to još i sa zapovedničkim nastupom. Odeven ili neodeven, svejedno. Što je takođe talenat, pretpostavljam.“

„Ali ti se činilo da nešto nedostaje. Ili da ništa ne nedostaje. U tome je stvar“, reče on. „Sav taj talenat i energija. Sve iskorišćeno. Bez prestanka upotrebljavano s pravim ciljem.“

Tragala je za izgubljenom cipelom.

„Ali, to više ne važi“, rekla je.

Posmatrao ju je. Nisu mu bila draga iznenađenja, čak ni od žena, ni od ove žene, koja ga je naučila kako da gleda, kako da oseti vlažnu čaroliju na licu, ono rastapanje zadovoljstva u dodiru četkice ili u pruzi boje.

Zaronila je prema krevetu. Ali pre no što je iščeprkala cipelu ispod prekrivača, koji se bio srozao na pod, suočila se s njegovim pogledom.

„Ne važi otkako je u tvoj život počeo da ulazi element sumnje.”

„Sumnje? Šta je to sumnja?” Dodao je: „Sumnja više ne postoji. Niko više ne sumnja ni u šta.”

Ona zagazi u cipelu i poravna suknju.

„Počinješ da veruješ kako je zanimljivije sumnjati nego delati. Za sumnju je potrebna veća hrabrost.”

I dalje je šaputala, samo mu je sada okrenula leđa.

„Ako će me to učiniti privlačnijim, pitaću te kuda si krenula?”

Krenula je da podigne slušalicu telefona koji je zvonio u radnoj sobi.

Kada se vratila, imao je čarapu na jednoj nozi. *G. triacantbos*. Znao je da će se setiti, i setio se. Setio se botaničkog naziva onog drveta u dvorištu. *Gleditsia triacantbos*. Medni rogač.

Sada se osećao bolje. Znao je ko je, i dohvatio je košulju, obukavši je udvostručenom brzinom.

Torval je stajao pred vratima. Pogledi im se nisu sreli. Otišli su do lifta i ćutke se spustili u predvorje. Pustio je Torvala da izađe prvi i proveru okolinu. Morao je da prizna da ovaj to čini baš kako valja, u otmenoj koreografiji odlučnih kretnji, disciplinovanih i jasnih. Zatim su prošli kroz dvorište i izašli na ulicu.

Stali su pored automobila. Torval pokaza ka frizerskim salonima koji su stajali na obe strane, samo po nekoliko metara dalje. Iz bubice u njegovom uhu čuo se neki glas. Bilo je u tom trenutku neke napetosti, nekakvog osećaja napregnutog iščekivanja.

„Stepen ugroženosti: plavo”, konačno se oglasio. „Jedan čovek oboren.”

Vozač otvori vrata. Erik ga i ne pogleda. Bilo je trenutaka kada je pomišljao da bi mogao da pogleda vozača. Ali to još nikad nije učinio.

Oboreni čovek bio je Artur Rep, direktor Međunarodnog monetarnog fonda. Artur Rep je upravo bio ubijen u atentatu u Severnoj Koreji. Desilo se to pre samo jednog minuta. Erik je gledao kako se to ponovo događa, u opsesivno ponavljanom snimku, dok je auto milio ka tački zakrčenja na aveniji Leksington. Mrzeo je Artura Repa. Mrzeo ga je i pre no što ga je upoznao. Bila je to mržnja u

svom najčistijem vidu, uredna, zasnovana na razlikama u teoriji i tumačenju. A onda je još i upoznao tog čoveka, pa ga omrznuo sasvim lično i haotično, silovito i od sveg srca.

Ubijen je uživo na televizijskom kanalu Money. U Pjongjangu je bila prošla ponoć, i on je u tim trenucima davao završni komentar reporterki koja ga je intervjuisala za publiku u Severnoj Americi, posle istorijskog dana i noći ispunjenih svečanostima, prijemima, večerama, govorima i zdravicama.

Erik ga je na jednom ekranu posmatrao kako potpisuje neki dokument, dok se na drugom pripremao da umre.

Čovek u košulji s kratkim rukavima ušao je u vidokrug kamere i počeo da bode Artura Repa u lice i vrat. Artur Rep je ščepao tog čoveka tako da je izgledalo kao da ga privlači sebi da bi mu poverio neku tajnu. Zajedno su se strovalili na pod, zapetljani u kabl reporterkinog mikrofona. S njima je pala i ta vitka žena, čija se suknja s razrezom podigla uz bedra i pretvorila u najvažniji detalj čitavog prizora.

Ulicom su se orile sirene.

Na jednom od ekrana pojavilo se lice u krupnom planu. Bilo je to izobličeno lice Artura Repa pokretano grčevima preneraženosti i bola. Podsećalo je na hrpu samlevenog povrća. Erik požele da još jednom ponove taj kadar. *Ponovite to*. Učinili su to, naravno, i znao je da će to neprekidno ponavljati i nadalje kroz noć, našu noć, sve dok prizor ne postane sasvim običan ili sve dok ga ne vidi i poslednji čovek na svetu, šta bude pre, no on je mogao da ga vidi ponovo ako poželi, u bilo kom trenutku, vraćanjem slike posredstvom tehnologije koja je već delovala neprijatno sporo, a mogao je i da vrati usporeni snimak one vitke žene izbezumljene strahom, zajedno s mikrofonom, i mogao je da sedi tako satima i žali što nije mogao da je povali baš u tom času kraj uzvitlanog noža i pomešanih udova i rasečenih aorti, uz stakato krikova razmahanog atentatora, s mobilnim telefonom prikačenim za pojas, i uz prozuke, a sve glasnije jauke umirućeg Artura Repa.

Prolaz kroz aveniju zakrčio je nekakav turistički autobus. Bio je to autobus na sprat kome je iz stomaka kuljao dim, dok su iz gornjeg dela virile ojađene glave nepomičnih Šveđana i Kineza, s ručnim torbicama prepunim novca.

Majki Čin je i dalje sedeo na pomoćnom sedištu, okrenut unatrag. Odslušao je zvučni zapis izveštaja o ubistvu, ali se nije okrenuo da pogleda u ekrane.

Erik ga je posmatrao, pitajući se da li je mladićevo suzdržavanje odraz moralne strogosti ili apatije tako duboke da u nju nisu mogle prodreti čak ni muze seksa i smrti.

„Dok si bio odsutan“, reče Čin.

„Da. Reci.“

„Stigao je izveštaj da široka potrošnja u Japanu opada.“ Progovorio je glasom televizijskog spikera. „Rastu sumnje u pogledu ekonomske moći zemlje.“

„Vidi. Šta. Toliko od mene.“

„Očekuje se slabljenje jena. Jen će malo pasti.“

„To je to. Vidi. Mora tako. Situacija mora da se promeni. Jen ne može dalje da raste.“

Torval lagano priđe njegovoj strani auta. Erik spusti prozor. Prozori su se još otvarali spuštanjem. Torval mu se obrati:

„Čujte.“

„Da.“

„Kompleks preporučuje dodatne mere bezbednosti.“

„Nisi srećan zbog toga.“

„Najpre ta pretnja upućena predsedniku.“

„Siguran si da možeš da izađeš na kraj sa bilo čim što iskrсне.“

„Sada i taj napad na ovog direktora.“

„Prihvati njihovu preporuku.“

On podiže prozor. Kako je doživeo te dodatne mere bezbednosti? Kao osveženje. Smrt Artura Repa predstavljala je osveženje. Očekivani pad jena donosio je okrepljenje.

Bacio je pogled na ekrane. Bili su postavljeni na različitim razdaljinama od zadnjeg sedišta, ravni plazma-ekrani raznih veličina, neki u zajedničkim ramovima, a neki usamljeni u kućistima sa strane. Delovali su kao kakva video-skulptura, lepa i lagana, s protejskim mogućnostima, pošto je svaka jedinica mogla da se isključi, zatvori ili radi nezavisno od drugih.

Najviše je voleo da budu utišane ili da zvuk bude potpuno isključen.

Ljudi su počeli da izlaze iz onog turističkog autobusa. Činilo se kao da autobus tone u tamni dim koji ga je obavijao kao pena. Neka

skitnica pokuša da uđe u njega, odevena u kabanicu. Iz daljine su se čule sirene vatrogasnih vozila zakrčenih u saobraćaju, zvuk je lebdeo u vazduhu, jednoličan, uz zvuke sirena obližnjih automobila, što je čitav dan opterećivalo dodatnim pritiskom.

Osećao je kako ga obuzima sve veće ushićenje. Otvorio je krov automobila i proturio glavu u taj zaošijani prizor. Neboderi banaka uzdizali su se odmah ispod avenije. Uprkos svojoj veličini, bile su to nekako skrovite građevine, neprijatne za oko, tako obične i jednolične, visoke, tanke, apstraktne, sa uobičajenim preprekama, dugačke po čitav blok, sve odreda slične jedna drugoj, tako da je morao da se napregne da bi ih video.

S mesta odakle ih je on gledao izgledale su prazne. Dopadala mu se takva pomisao. Podignute su s namerom da budu poslednje tako visoke građevine, ispražnjene, projektovane tako da ubrzaju budućnost. Te zgrade označavale su kraj spoljašnjeg sveta. One zapravo i nisu bile tu. Nalazile su se u budućnosti, u nekom vremenu izvan geografije i opipljivog novca i ljudi koji ga gomilaju i broje.

Seo je i pogledao u Čina, koji je grickao zanokticu na palcu. Gledao ga je kako žvaće. Nije to bilo neko od onih Majklovih nežnih sanjarenja. Žvakao je, strugao zubima po zanoktici, zatim po samom noktu, pa po korenu nokta, onom bledom luku nalik na četvrt meseca, na lunulu, i u čitavom prizoru bilo je nečeg zastrašujućeg i atavističkog: nerođeni Čin, sklupčan u membrani, odurni mali humanoid patuljaste glave, koji sisa svoje krljuštima prekrivene šake.

Zbog čega se zanoktica naziva zanokticom? Ta reč, slučajno je znao Erik, potiče iz srednjovekovnog engleskog, a ova iz staroengleskog, u kome je označavala muku i bol.

Čin ispusti jedan od svojih vegetarijanskih prdeža. Uređaj za kontrolu vazduha proguta ga istog trenutka. Zatim se ukaza jedan prolaz, pa auto poskoči i zatrese se, te uz škripu kočnica obiđe onaj turistički autobus i preseče aveniju. Jedan čovek s kolicima za prodaju tortilja svečano je posmatrao prizor. Auto zadrhta prelazeći bankinu, pa se otrže i krenu dalje, a kada su niz nadrealno dugu pustu ulicu dojurila do parka, Činov pogled više nije bio mesečarski izgubljen.

„Sada ti je vreme da uradiš šta?”

„Da. U redu je”, reče Čin.

„Ne znaš šta? Obojica to znamo.“

„U kancelariji ima posla koji treba obaviti. Baš tako. Moram da ispratim događaje unatrag kroz vreme, da vidim hoću li pronaći išta što se može primeniti.“

„Ništa se ne može primeniti. Ali stvar je tu. Vidi se na dijagramima. Videćeš.“

„Moram da proverim ranije vrednosti valuta, šta ja znam, kao kad zabasaš u maglovito praskozorje.“

„Ne možemo čekati maglovito praskozorje.“

„Onda ću to da obavim ovde. Da bih uštedeo na vremenu. To bi trebalo da te odobrovolji. Dok spavam, ja izračunavam vremenske cikluse. Godine, mesece, nedelje. Kakve sam samo prefinjene sheme pronašao. Kakvu sam matematiku uneo u te vremenske cikluse i istorije cena. Potom počneš da pronalaziš cikluse časova. Pa onda šugave minute. I tako sve do sekundi.“

„To se može uočiti i kod voćnih mušica i srčanih udara. Tu deluju sasvim uobičajene sile.“

„Ja sam toliko starovremen tip da ne moram ni da žvačem hranu.“

„Ne možeš da ostaneš ovde.“

„Meni se ovde dopada.“

„Ne, ne dopada ti se.“

„Volim da se vozim unatraške.“ Čin je progovorio svojim glasom spikera. „Umro je kao što je i živio. Unatraške. Detaljniji izveštaj uslediće posle utakmice.“

Osećao se dobro. Danima se već nije osetio tako krepko, možda i nedeljama, ili duže. Na semaforu je bilo upaljeno crveno svetlo. Na suprotnoj strani avenije ugledao je Džejn Melman, svoju šeficu finansija, kako odevena u šorts za trčanje i majicu bez rukava kao kuna grabi dugim koracima. Zastala je kraj dogovorenog mesta za sastanak, odmah uz bronzani kip čoveka koji rukom doziva taksi. Zatim je pogledala prema Eriku, škiljeći, nastojeći da razazna da li je to njegova ili neka druga limuzina. Znao je šta će mu reći, znao je svaku reč u prvoj rečenici, pa je nestrpljivo iščekivao da je čuje. Već ju je čuo u sebi, izgovorenu nazalnim tonom njenog glasa. Uvek je voleo da zna šta sledi. To je potvrđivalo da postoji nekakav nasleđeni scenario, dostupan onima koji umeju da ga dešifruju.

Čin je iskočio iz auta pre no što su prošli Park aveniju. Na pešačkom ostrvu stajala je žena u sivom radničkom kombinezonu, koja je u visoko uzdignutoj ruci držala pacova. Delovalo je to kao deo nekog performansa. Upalilo se zeleno svetlo, i oglasile su se sirene. Na zgradama po čitavom kraju bili su ispisani nazivi finansijskih institucija, urezani na bronzanim pločama, uklesani u mermeru, ugravirani zlatotiskom na iskošenom staklu.

Melmanova je trčala. Kada se auto zaustavio na uglu, izašla je iz senke staklene kule pred kojom je stajala i uskočila kroz zadnja vrata, sva od lakata i zacakljenih kolena, s mobilnim telefonom pričvršćenim uz stomak. Bila je zadihana i znojava od trčanja, pa se sručila na pomoćno sedište s neakvim turobnim olakšanjem, kao kad se čovek u toaletu oslobodi suvišnog tereta.

„Bože dragi, ove limuzine, ne možeš da razlikuješ jednu od druge.“

On začkilji i klimnu glavom.

„Kao da smo klinci na maturi“, reče ona, „ili gosti na nekom glupavom venčanju. U čemu je draž kad je sve isto?“

On pogleda kroz prozor, progovorivši tiho, nezainteresovan toliko da je svoje zapažanje morao da saopšti onom čeliku i staklu napolju, ravnodušnoj ulici.

„To što sam ja moćna osoba koja ne želi da obeležava svoju teritoriju jedinstvenim kapljicama mokraće, šta to znači? Je li to nešto zbog čega bi trebalo da se pravdam?“

„Hoću da pođem kući da se ljubim s računaram.“

Automobil je stajao. Čula se neka buka zbog koje su ljudi u prolazu pokrivali uši, nekakvi potmuli grleni glasovi iz granitne kule koja se upravo gradila na južnoj strani ulice, nazvana po jednoj velikoj preduzetničkoj firmi.

„Uzgred, znaš li ti koji je danas dan.“

„Znam.“

„Danas je, jebi ga, moj slobodan dan.“

„To znam.“

„Užasno mi je potreban taj dan.“

„Znam.“

„Ne znaš. Ne možeš ti da znaš kako je to. Ja sam samohrana majka.“

„Imamo nepredviđenu situaciju.“

„Ja sam majka koja trči kroz park i kojoj iznenada u pupku eksplodira telefon. Pomislim da zove dadilja moje dece, koja nikada ne zove pre no što temperatura skoči na četrdeset. Ali nije ona, već situacija. Imamo situaciju, još kako. Imamo kolebanje jena koje bi moglo da nas uništi za nekoliko sati.“

„Popij malo vode. Sedi pored mene.“

„Volim da razgovaram oči u oči. A i ne moram da gledam u sve ove ekrane“, reče ona. „Znam šta se dešava.“

„Jen će pasti.“

„Tako je.“

„Široka potrošnja je opala“, reče on.

„Tako je. S tim da je Japanska banka odlučila da ne menja kamate.“

„Danas?“

„Noćas. U Tokiju. Pozvala sam svoj izvor u Nikeiu.“

„Dok si trčala.“

„Dok sam bacakala svoje telo niz aveniju Medison da bih stigla ovamo na vreme.“

„Jen ne može dalje da raste.“

„To je tačno. Tako je“, reče ona. „S tim da je upravo skočio.“

Pogledao ju je, onako rumenu i orošenu znojem. Auto je lagano krenuo napred, i on oseti grč melanholije koji kao da je prešao dubodoline prostora da bi stigao do njega tu usred grada. Pogledao je kroz prozor, sagledavši ih kao čudnovatu smešu, te ljude na ulici, koji su mahali taksijima i prelazili na crveno, svi odreda, i stajali u redovima pred bankomatima banke Čejs.

Rekla mu je da joj izgleda zlovoljno.

Autobusi su tutnjali avenijom u parovima, kašljucajući i dahćući, jedni kraj drugih i u kolonama, terajući ljude u trku na trotoar živi plen, ništa novo a tamo su građevinski radnici užinali, sedeći kraj zidova banke, raširenih nogu, sa zarđalim cipelama, budnih pogleda, naviknuti na tu reku ljudi koji prolaze, spremni da procene izgled i korak i stil, žene u kratkim suknjama, u polutrku, žene u sandalama sa slušalicama na glavi, žene u lakim kratkim pantalonama, turiste, i one visoke i doterane s noktima iz vampirskih filmova, dugim, šiljatim i oslikanim, radnici su budno motrili u potrazi za nastranostima bilo koje vrste, za ljudima čija se kosa ili odeća ili hod rugaju onome što

oni rade, četrdeset spratova iznad, ili za morone s mobilnim telefonima, koji su im smetali sami po sebi.

Obično nije ostajao ravnodušan na takve prizore, na taj golemi lakomi tok, u kome fizička volja grada, grozničavost ega, potvrde industrije, trgovine, i ljudske gomile oblikuju svaki anegdotski trenutak.

Čuo je sebe kako progovara iz ne tako velike daljine.

„Noćas nisam spavao“, reče.

Automobil je prošao aveniju Medison i zastao ispred Merkantilne biblioteke, kako je i bilo planirano. Duž oba dela ulice bilo je dosta restorana. Pomislio je na ljude koji jedu, na živote koji nestaju zajedno s ručkom. Šta se to krilo iza jedne takve misli? Pomislio je na spremačice koje čiste mrve sa stolova. Konobarice i spremačice nikad ne umiru. Samo mušterije prestaju da se pojavljuju, jedna po jedna, polako, prestaju da dolaze na supu s krekerima sa strane.

Jedan čovek u odelu s kravatom prišao je automobilu, s malom torbom u ruci. Erik skrenu pogled. Svest mu se namah potpuno ispraznila, tako da mu je kao njen jedini sadržaj ostala nejasna pomisao na to kako je reč torba patetična. Svest ume tako da se isprazni u taktici izbegavanja ili potiskivanja, u reagovanju na tako neposrednu pretnju, na čoveka u odelu s bombom u tašni, tako da ne može postojati blagodet bilo kakve svrsishodne misli, niti može biti vremena za kovitlac osećanja, za onaj prirodni nalet kojim može biti propraćena opasnost.

Kada je čovek pokucao na prozor, Erik ga nije ni pogledao.

A onda se tu stvorio Torval, napregnutog pogleda, s rukom u sakou i sa dvoje svojih pomoćnika, muškarcem s jedne i ženom s druge strane, i to tako da su postajali upečatljivo verodostojni dok su izranjali iz vizuelne statičnosti podnevne ulične vreve.

Torval se naže prema neznancu.

„Ko si ti, kog đavola?“ upita.

„Molim.“

„Vreme za odgovor je ograničeno.“

„Doktor Ingram.“

Torval mu zavrnu ruku na leđa. Zatim ga pritisnu uz bok automobila.

Erik se naže prema prozoru i spusti staklo. Mirisi hrane mešali su se u vazduhu, korijander i supa od luka, zadah pečenih goveđih

pljeskavica. Pomoćnici načiniše štit sa svake strane, oboje leđima okrenuti događanju.

Dve žene izađoše iz japanskog restorana „*Jodo*“, pa ponovo uđoše.

Erik pogleda tog čoveka. Požele da ga Torval ustreli, ili bar da mu prisloni oružje uz glavu.

„Ko si ti, kog đavola?“ reče.

„Doktor Ingram.“

„A gde je doktor Nevijus?“

„Morao je iznenada da ode. Lični razlozi.“

„Pričaj lagano i razgovetno.“

„Morao je iznenada da ode. Ne znam. Porodični problemi. Ja sam njegov saradnik.“

Erik porazmisli o tome.

„Jednom prilikom sam vam isprao uši.“

Erik pogleda Torvala i kratko klimnu glavom. Zatim podiže prozor.

Sedeo je razgolićen do struka. Ingram je otvorio torbu ispunjenu živahnim instrumentima. Prislonio je stetoskop uz Erikove grudi. Shvatio je, Erik je shvatio, zašto mu nedostaje potkošulja. Zaboravio ju je na podu spavaće sobe Didi Fančer.

Pogledao je mimo Ingrama, dok je ovaj osluškivao kako mu se srčani zalisci otvaraju i zatvaraju. Auto se ubrzano kretao prema zapadu. Nije mu bilo jasno kako to da se stetoskop još koristi. Bila je to zaturena alatka iz prošlosti, starinska poput pijavica.

Džejn Melman reče:

„Ovo je znači vaš posao.“

„To. Svakodnevno.“

„Bez obzira na.“

„Gde god se zateknem. Tako je. Bez obzira.“

Ona zabaci glavu unatrag i zari sebi posred lica bocu mineralne vode.

Ingram je napravio ehokardiogram. Erik je ležao na leđima, gledajući monitor iskosa, tako da nije bio siguran da li posmatra računarski obrađenu mapu svog srca ili sliku samog tog organa. Ono je silovito kucalo na ekranu. Slika je bila udaljena svega tridesetak centimetara, ali je srce, ubačeno u drugačiji kontekst, postalo nekako daleko i ogromno, dok je u krvavom purpurnom zanosu tuklo damarima galaksije u nastajanju. Kakvu je samo tajnu sagledao u

tom funkcionalnom mišiću. Osetio je strast tela, njegov prilagodljivi juriš kroz geološko vreme, poeziju i herniju njegovog porekla iz praha prastarih rasprsnutih zvezda. Kako se samo osetio patuljastim pred svojim sopstvenim srcem. Ono je bilo tu i ulivalo mu strahopoštovanje, dok je posmatrao sopstveni život ispod svoje grudne kosti izražen jedinicama koje su poprimale vidljiv oblik, postojano tukući izvan njega.

Ingramu nije rekao ništa. Nije želeo da razgovara sa saradnikom. S Nevijusom je ponekad i umeo da porazgovara. Nevijus je bio jasno određen. Bio je sed, visok i stamen, s prizvukom nečeg srednjoevropskog u svom glasu. Ingram je samo mrmeljao uputstva. Dižite duboko. Okrenite se na levu stranu. Bilo mu je teško da kaže bilo šta što već nije rekao, reči su mu uvek bile poredane u isti dosadni niz, kao i hiljadama puta ranije.

Melmanova reče:

„Ovo je znači tvoj posao. Svakoga dana isto.”

„Može i da se razlikuje, zavisi.”

„On dakle dolazi vašoj kući, baš lepo, preko vikenda.”

„Ponekad, Džejn, mi i umiremo preko vikenda. Umiru ljudi. Događa se.”

„U pravu si. To mi nije palo na pamet.”

„Umiremo zato što je vikend.”

I dalje je ležao na leđima. Ona je sedela naspram njegovog čela, i obraćala se jednoj tački malo iznad njega.

„Mislila sam da se krećemo. Ali prestali smo.”

„Predsednik je u gradu.”

„Tako je. Zaboravila sam. Učinilo mi se da sam ga videla kada sam istrčala iz parka. Povorka automobila išla je niz Petu aveniju, s pratnjom na motociklima. Pomislila sam da mogu da shvatim ako su sve te limuzine tu zbog predsednika. Ali bila je to sahrana neke slavne osobe.”

„Umiremo svakoga dana”, reče joj on.

Zatim je seo na sto da bi mu Ingram ispod pazuha potražio otekle limfne čvorove. Erik mu pokaza čepić loja i ćelijskog taloga u dnu stomaka, crnu bubuljicu, pomalo zloslutnog izgleda.

„Šta ćemo s ovim?”

„Da sačekamo da se pokaže.”

„Kako? Da ništa ne preduzimamo.“

„Neka se pokaže“, reče Ingram.

Eriku se dopalo kako je to zazvučalo. Ne sasvim bezbojno. Pokušao je da primeti saradnika. Eto, na primer, imao je brkove. Erik do tog časa nije to primetio. Očekivao je da ugleda i naočare. Čovek, međutim, nije nosio naočare, premda je izgledao kao neko ko bi trebalo da ih nosi, sudeći po tipu lica i po opštem držanju, kao čovek koji nosi naočare još od ranog detinjstva, zbog čega je delovao preterano zaštićeno i skrajnuto, pa su ga druga deca kinjila. Bio je to čovek za koga ste se mogli zakleti da nosi naočare.

Zamolio je Erika da se uspravi. Podesio je sto za pregled na polovinu dužine. Potom ga je zamolio da spusti pantalone i gaće i sagne se preko bližeg kraja stola, raširenih nogu.

On učini to i nađe se licem u lice sa svojom šeficom finansija. Ona reče:

„Evo ovako. Postoje dve glasine koje nam idu na ruku. Najpre ona o bankrotima koji se događaju već šest meseci. Svakog meseca ih je sve više. I biće ih još više. Krupne japanske korporacije. To je dobro.“

„Jen mora da padne.“

„Tu dolazi do gubitka poverenja. To će naterati jen da padne.“

„Dolar će se stabilizovati.“

„Jen će pasti“, ponovi ona.

Čuo je šušketav zvuk spuštanja lastiša. A onda osetio prodiranje Ingramovog prsta.

„Gde je Čin?“ upita ona.

„Radi na vizuelnom predstavljanju.“

„Ovo se ne može predstaviti na dijagramu.“

„Može.“

„Ne može se predstaviti onako kao što se predstavljaju tehnološke akcije. Za njih postoje stvarni modeli. Mogu se odrediti predvidljive komponente. Ovo je drugačije.“

„Mi ga podučavamo kako da gleda.“

„Trebalo bi ti da gledaš. Ti si onaj koji vidi. Šta je on? Dete. Ima onu prugu u kosi. Nosí mindušu.“

„Ne nosi mindušu.“

„Da je još samo mrvicu sanjiviji, morali bismo da ga priključimo na aparate za reanimaciju.“

On upita:

„Koja je druga glasina?“

Ingram je ispitivao prostatu tražeći znake. Opipavao ju je, provukao je prst kroz rektalni zid i njime lagano dodirivao površinu žlezde. Bilo je bolno, možda samo zbog stezanja mišića u analnom kanalu. Ali je bolelo. To jeste bio bol. Putovao je kroz sistem nervnih ćelija. Iz svog pognutog položaja, Erik je gledao pravo u Džejnino lice. To mu se, i sam se tome iznenadio, dopadalo. U kancelariji, ona je bila naprasita osoba, skeptična, neprijatna, ohola, s posebnim darom za nemo izricanje prigovora. Ovde je, međutim, bila tek samohrana majka koja je do maločas trčala a potom sela na pomoćno sedište, sa iks nogama i, odnekud, dirljivo ispijenog lika. Na čelu joj je ležao vlažan i ravan pramen kose, u kome se nazirao prvi tanani odsev sede vlasi. U opuštenoj ruci držala je bocu za vodu.

Nije ustuknula pred njegovim pogledom. Ostvarili su potpuni kontakt očima. Ispod opuštene majice ocrtavala joj se kvrgava ključna kost. On požele da joj poliže znoj s unutrašnje strane ručnog zgloba. Sva se pretvorila u zglobove potkolenice i usne bez karmina.

„Čuju se glasine i o ministru finansija. Očekuje se da svakog trenutka podnese ostavku“, reče ona. „Nekakav skandal povodom neke pogrešno prenete izjave. Dao je u vezi sa ekonomijom neku izjavu čiji je smisao izgleda bio izvrnut. Cela zemlja bavi se analizom gramatike i sintakse u toj izjavi. Ili, zapravo, tu i nije u pitanju ono što je rekao. U pitanju je trenutak kada je začutao. Sada pokušavaju da dokuče značenje te pauze. Moglo bi se ispostaviti da je dublje i od same gramatike. A možda je samo bio zastao da udahne vazduh.“

Kad je Nevijus radio ovo s prstom, prst bi ušao i izašao za svega nekoliko sekundi. Ingram je ovde čeprkao u potrazi za nekom nedovoljno jasnom činjenicom. Džejn je bila ta činjenica. Držala je bocu među nogama, sada već razmaknutih kolena, i posmatrala ga. Usta su joj bila otvorena, i otkrivala su krupne razmaknute zube. Nešto je strujalo među njima, duboko, neka uzajamna naklonost izvan uobičajenih značenja te reci, koja je obuhvatala i ta uobičajena značenja, sažaljenje, bliskost, nežnost, čitavu fiziologiju nervnih titraja, otkucaja srca i lučenja, nekakav snažni seksualni nadražaj

privlačio ga je njoj, dok mu je Ingramov prst bio zariven duboko u anus.

„Čitava je ekonomija, dakle, u grču," reče ona, „zato što je taj čovek udahnuo vazduh."

Osećao je sve to. Osećao je bol. Bol je putovao svojim stazama. Obaveštavao je o tome ganglije i kičmeni stub. Bio je tu u njegovom telu, u toj građevini čije je postojanje želeo teorijski da pobije čak i dok se bavio njenim oblikovanjem pod strogo odmerenim delovanjem šipki i tegova. Želeo je da ga smatra nevažnim i zamenljivim. To se telo prilagođavalo talasastim skupovima informacija. To je telo on gledao na ovalnom ekranu u trenucima kada nije gledao u Džejn.

„Ti stežeš tu bocu za vodu."

„To je ona mekana plastika."

„Stežeš je. Daviš je."

„To je nešto sasvim normalno."

„To je seksualna tenzija."

„To je svakodnevna životna napetost."

„To je seksualna tenzija", reče on.

Zatražio je od Ingrama da ispruži slobodnu ruku i izvuče naočare za sunce iz džepa sakoa koji je visio kraj njega na vešalici. Saradnik je s uspehom obavio tu radnju. Erik stavi naočare.

„Ima ovakvih dana."

„Kakvih?" upita ona.

„Raspoloženje mi se menja i koleba. Ali kad se osećam živahno i krepko, onda sam ultrapronicljiv. Znaš li šta vidim dok te gledam? Vidim ženu koja bi volela da bestidno živi u svome telu. Reci mi da to nije istina. Volela bi da ispratiš svoje telo do samozaborava i čiste putenosti. Zato moraš da trčiš, da bi umakla porivima svoje suštinske prirode. Hajde, reci mi da izmišljam. Ne možeš. To ti se vidi na licu, sve se vidi, kao retko kada na bilo čijem licu. Šta vidim? Nešto lenjo, izazovno i nezasito."

„Ja sasvim dobro živim s tim."

„Takva si ti žena u ovom životu. I dok te gledam, šta se događa? Osećam uzbuđenje kakvo nisam osetio još od prvih usplamtelih noći adolescentskog ludila. Uzbuđen sam i zbunjen. Gledam te i osećam buđenje erekcije, premda se čitava situacija tome žestoko protivi."

„Neće moći da dozvoli sebi da se ukruti. Psihološki neće moći sebi to da dopusti“, reče ona. „On zna šta se događa tamo pozadi.“

„Svejedno. Ima ovakvih dana. Gledam te i osećam strujanje. Čik reci da ga i sama ne osećaš. Još od onog trenutka kada si sela ovde u toj svojoj potresnoj trkačkoj opremi. Tližna je čitava ta priča o jevrejsko-hrišćanskom džogingu. Nisi ti rođena za trčanje. Evo, gledam te. I znam kakva si. Telo ti je opušteno, snažnog mirisa i vlažno. Ti si žena rođena da sediš zavezana za stolicu dok ti neki muškarac govori koliko ga uzbuđuješ.“

„Kako to da nikada ranije nismo ovako sedeli zajedno?“

„Seks otkriva kakvi smo. Seks nas prozire. Zbog toga i jeste toliko potresan. On nam svlači spoljašnji izgled. Gledam gotovo nagu ženu kako iscrpljena i željna miluje plastičnu bocu stisnutu među butinama. Da li me možda čast obavezuje da u njoj vidim samo službenicu i majku? Ona vidi muškarca u sasvim očito ponižavajućem položaju. Da li je on taj koji ja mislim da jeste, s gaćama spuštenim do članaka i natrčenom stražnjicom? Kakva pitanja on postavlja sebi iz takvog položaja? Vrlo krupna pitanja, možda. Pitanja one vrste kakva nauka bez prestanka postavlja. Zbog čega nešto, a ne ništa? Zbog čega muzika, a ne buka? Lepa pitanja, na čudan način prikladna ovom nedostojnom trenutku. Ili mu je možda perspektiva ograničena, pa razmišlja isključivo o samom tom trenutku? Razmišlja o bolu.“

Bol je imao jedno žarište, ali činilo se da usisava sve oko sebe: organe, predmete, ulične zvuke, reči. Bila je to tačka pakleno jasnog opažanja koje je bilo postojano, nepromenljivog stupnja, i to zapravo uopšte i nije bila tačka, već grudva nekog drugog mozga, neke kontrasvesti, ili čak ni to, već nešto treće smešteno u dnu njegove bešike. Delovao je iznutra. Mogao je da razmišlja i govori o drugim stvarima, ali isključivo unutar tog bola. Trenutno je živeo u toj žlezdi, u toj zažarenoj činjenici vlastite biologije.

„Da li mu je žao što se odrekao dostojanstva i ponosa? Ili tu postoji i neka potajna želja za samoponiženjem?“ On joj uputi osmeh. „Da li je njegova muževnost samo privid? Da li on voli ili mrzi sebe? Sumnjam da zna odgovor na to pitanje. Ili se odgovor menja iz časa u čas. Ili je to pitanje toliko prisutno u svemu što čini da ne može da izađe iz njega da bi dao odgovor.“

Činilo mu se da misli ozbiljno. Nije mu se učinilo da govori tek da bi ostavio utisak. Bila su to ozbiljna pitanja. Znao je da su ozbiljna, premda nije bio siguran.

„Ima ovakvih dana. Samo pucne prstom i stvori se plamen. Svaki osećaj, svaki njegov unutrašnji sklad. Odjednom se čini da će se desiti stvari koje se inače ne događaju. Zna ona šta on hoće da kaže, hoće da kaže da ne moraju čak ni da dodirnu jedno drugo. Njoj se događa isto što i njemu. Ne mora da se podvuče pod sto i da mu popuši. To je suviše banalno da bi bilo zanimljivo ma kome od njih dvoje. Među njima struji snažan talas. Emocionalni ton. Treba mu dopustiti da se izrazi. On je posmatra u tom njenom samosažaljenju i oseća kako mišići karlice počinju da mu podrhtavaju. Kaže joj: reci mi da prestanem, i ja ću prestati. Ali ne čeka njen odgovor. Nema vremena za to. Repici njegovih spermatozoida već se migolje. Ona je već njegova voljena i njegova ljubavnica i kurvetina besmrtna. Ne mora da učini onu neiskazivu stvar koju želi da učini. Dovoljno je da je izgovori. To je zato što su njih dvoje već prevazišli svaki utvrđeni model ponašanja. Dovoljno je da izgovori te reči.“

„Reci to.“

„Želim da te lagano tucam tom flašom, s naočarima za sunce na nosu.“

Stopala joj izleteše ispod stražnjice. Nešto je rekla, ispustila neki zvuk, dok joj se duša hitro izvijala uvis.

Ugledao je svoje lice na ekranu, zatvorenih očiju, usana oblikovanih u mali bezglasni majmunski krik. Znao je da kamera prenosi sliku na ekran istog trenutka, ili da bi trebalo to da čini. Kako je onda mogao da vidi sebe ako su mu oči zavorene? Vremena za razmišljanje o tome nije bilo. Osetio je kako mu telo hvata korak s nezavisnom slikom.

Tog su trenutka čovek i žena ostvarili vrhunac manje-više istovremeno, ne dotičući ni jedno drugo, niti sebe same.

Saradnik je svukao rukavicu i pljesnuo je u korpu za otpatke, kao poderotinu i otpadak, svu potamnelu od značaja.

Sirene su se oglašavale gore-dole niz ulicu. Erik poče da se oblači, iščekujući da Ingram upotrebi reč „asimetrično.“ Ovaj, međutim, ne reče ništa. Njegov pravi lekar, Nevijus, upotrebio je tu reč jednom,

prilikom opipavanja, bez daljih objašnjenja. Viđao je Nevijusa gotovo svakodnevno, ali ga nikada nije zapitao šta je ta reč podrazumevala.

Voleo je da traga za odgovorima na teška pitanja. Takav je bio njegov metod za ovladavanje idejama i ljudima. Bilo je, međutim, nečega u toj ideji asimetrije. Bila je to podsticajna ideja u svetu izvan tela, sila protivna ravnoteži i spokoju, mali zagonetni obrt, subatomski, koji je omogućavao da dođe do stvaranja. A onda, i sama ta zmijolika reč, pomalo uvrnuta, sa onim jednim dodatnim slovom koje menja sve. No, kada je tu reč odstranio iz njenog kosmološkog registra i primenio je na telo jednog sisara muškog pola, na svoje telo, počeo je da se oseća kao bleđa sablast. Osećao je nekakvu iščašenu pobožnost prema toj reči. Nekakav strah, i udaljenost od nje. Kada ju je čuo izgovorenu u kontekstu urina i sperme i kada je pomislio na nju u senci upišanih gaća, pod jedan, a onda i ojađenosti opuštene kite, pod dva, to ga je uteralo u sujevernu zanemelost.

Skinuo je naočare za sunce i pomno osmotrio Ingrama. Pokušao je da mu pročita lice. Bilo je potpuno bezizražajno. Poželeo je da stavi svoje naočare na saradnikovo lice, da ga učini stvarnim, da mu podari značenje koje ono ima u naletima opažanja drugih ljudi, ali su za tako nešto naočare morale biti čiste i debelih sočiva i presudno karakteristične za njega. Ako nekog poznajete deset godina, ponekad vam je potrebno sve to vreme da biste приметili da ne nosi naočare. Ovo je lice bez naočara bilo potpuno izgubljeno.

Nije Ingram bio taj koji se prvi oglasio. Oglasila se Džejn Melman, zastavši kraj otvorenih vrata pre no što je izašla da nastavi s prekinutim trčanjem.

„Htela bih da kažem nešto sasvim jednostavno. Još možeš da biraš. Možeš da popustiš i pristaneš na gubitak, i da iz toga izađeš jači. Još nije kasno. Možeš tako da odlučiš. Puno si toga uradio za naše ulagače i na jakim i na slabašnim tržištima. Većina menadžera za investicije potcenjuje značaj tržišta. A ti ga precenjuješ, neprestano, i nikad još nisi dopustio da talasanje gomile utiče na tebe. To je jedan od tvojih talenata.”

Nije slušao njene reči. Gledao je pored nje, u čovečuljka koji je kraj bankomata ispred Izraelske banke na severozapadnom uglu mumlao nešto sebi u zube.

„Ostvarili smo profit, napredovali smo iako ostali fondovi posrću“, reče ona. „Da, jen će pasti. Ne verujem da jen može da nastavi da raste. Ali dok se to ne desi, trebalo bi da malo uzmakneš. Da zastaneš. Dajem ti savete o ovome ne samo kao tvoj šef finansija, već i kao žena koja bi danas još bila udata za svoje nekadašnje muževe da su je gledali onako kako si me ti danas gledao.“

Nije više gledao u nju. Zatvorila je vrata i krenula da trči Petom avenijom prema severu, mimoišavši onog pohabanog čoveka kraj bankomata. Bilo je u njegovoj pojavi nečeg poznatog. Nije to bila njegova jakna kaki boje, niti istanjena kosa. Možda ta njegova pogurenost. Eriku, međutim, nije ni bilo stalo da se seti da li je tog čoveka nekad poznavao. Mnoge je ljude on nekad poznavao. Neki su pomrli, drugi otišli u prinudnu penziju da svoje tihe sate provode sami u toaletu ili da šetaju kroz šumu svoje tronožne pse.

Poče da razmišlja o automatskim keš-aparatima. Taj naziv bio je zastareo i opterećen sopstvenim istorijskim pamćenjem. Funkcionisao je i ovako i onako, nemoćan da izbegne uticaj smetenog ljudstva i rasklimatanih pokretnih delova. Naziv se odnosio na deo procesa koji je ta naprava trebalo da zameni. Bio je antifuturistički, tako nezgrapnan i mehanički, da mu je čak i akronim delovao zastarelo.

Ingram je sklopio sto za pregled i vratio ga u ormarić. Zatim je spakovao torbu i izašao, na tren se okrenuvši da pogleda Erika. Stajao je udaljen svega metar-dva, ali je već bio izgubljen u gomili, zaboravljen još dok je izgovarao svoje reči, širom otvorenih očiju, s uvežbanom nezainteresovanošću u glasu.

„Imate asimetričnu prostatu“, rekao je.

Ispovest Bena Levina

NOĆ

Mrtav je, najdoslovnije mrtav. Okrenuo sam ga i pogledao. Oči su mu bile nemilosrdno zatvorene. Samo, kakve to veze ima s milosrđem? Iz grla mu se začuo kratak zvuk koji bih nedeljama mogao da pokušavam da opišem. Ali kako se zvuči uopšte pretvaraju u reči? Reč je o dva odvojena sistema koja mi svojim kukavnim nastojanjima želimo da povežemo.

Ovo podseća na nešto što bi on rekao. Mora biti da ponovo izgovaram njegove reči. Jer, uveren sam da je on to jednom rekao, u prolazu kraj mog radnog stola, obraćajući se osobi koja je tada bila kraj njega, a povodom neznano čega. Povodom ogledala i odraza. Ili povodom seksa i ljubavi. Reč je o dva odvojena sistema koja mi svojim kukavnim nastojanjima želimo da povežemo.

Dozvolite da progovorim u svoje ime. Nekada sam imao posao i porodicu. Silno sam se trudio da im podarim ljubav i obezbedim sredstva za život. Koliko vas zaista poznaje pravu i gorku silinu te jednostavne reči „obezbediti“? Oduvek se priča da sam nepredvidljiv. On je nepredvidljiv. On ima problema s identitetom i higijenom. On hoda, kako bih rekao, čudno. Kad god bih čuo bilo koju od takvih izjava, znao sam da one nastaju onda kada u izgledu neke osobe osećate nešto što ne mora da se iskaže recima.

Izrekao sam telefonom pretnju u koju ni sam nisam verovao. Oni su poverovali, kao što sam i očekivao, na temelju svog poznavanja firme i osoblja. Jedino nisam znao kako da ga ulovim. Kretao se po gradu bez utvrđenog plana. Imao je naoružanu pratnju. Zgradi u kojoj je živeo bilo je nemoguće prići odeven ovako apa-drapa. Prihvatio sam tu činjenicu. Ni u samoj firmi nije bilo lako pronaći njegovu kancelariju. Uvek se nalazila na drugom mestu. Ili bi je ispraznio i otišao da radi negde drugde, ili je radio tamo gde bi se zatekao, ili kod kuće u aneksu, pošto rad nikada nije odvajao od ličnog života, ili je putovao i razmišljao, ili provodio vreme čitajući knjige u kući koju je, pričalo se, imao u planini kraj jezera.

Bavim se pitanjima duha, nisam podešen na delanje.

Sada sam, evo, u prilici da razgovaram s njegovim lešom. Mogu da govorim a da me niko ne prekida ili ispravlja. On više ne može da mi

kaže da stvari stoje ovako ili onako, ili da se brukam ili pravim budalu od sebe. Da ne razmišljam kako treba. Po njemu, takav zločin zauzima počasno mesto u galeriji užasa.

Kad pokušam da suzbijem svoj gnev, spopadnu me napadi *hwabyunga* (korejanski). Tu je reč o prevashodno kulturnoj panici, kojom sam se zarazio preko Interneta.

Bio sam docent na predmetu dodatnih kompjuterskih aparata. Možda sam to već spomenuo, na državnom koledžu. A onda sam napustio taj posao da bih zaradio svojih milion dolara.

Olovka kojom ovo ispisujem žute je boje, s brojem 2. Hoću da navedem oruđa kojima se služim, tek da ostane zabeleženo.

Oduvek sam bio svestan šta mi ljudi govore rečima ili pogledima. Stvarnost jedne osobe čini ono što ljudi misle da vide u njoj. Ako misle da neko hoda ukrivo, onda on hoda ukrivo, razdešeno, pošto je to njegova uloga u životima onih oko njega, a ako za nekog kažu da mu odeća koju nosi ne pristaje, onda taj neko treba da nauči da deluje kao da mu nije stalo do toga kako je odeven, da time iskaže svoj prezir prema njima i ujedno kazni samoga sebe.

Ja neprestano govorim o duhovnim stvarima. To i vi činite, ali ne sve vreme. Ja to činim bez prestanka, dugim govorima obraćam se nekome a da nikada ne znam tačno ko je to. Počinjem, međutim, da verujem da je to on.

Imam svoj papir, standardnog formata, beli sa plavim linijama. Namera mi je da napišem deset hiljada stranica. Ali već vidim da se ponavljam. Ponavljam se.

Kada sam ga okrenuo, pretresao sam mu džepove i nisam pronašao ništa. Jedan džep bio mu je pocepan. Na glavi je imao ranu u vidu purpurne kraste, s tim da mene zaista ne zanimaju opisi. Mene zanima novac. Tragao sam za novcem. Bio je podšišan samo s jedne strane, ne i s druge, i imao je cipele, ali ne i čarape. Telo mu je odisalo ogavnim zadahom.

Struju kradem od jedne ulične svetiljke. Sumnjam da mu je ikada palo na pamet gde ja to živim.

Bilo je u mom životu podosta obrta, ali ja nisam jedan od onih ubogih ljudi kakve vidate na ulicama, onih koji žive i misle od sada pa do sledećeg trenutka. Bitišem filozofski na rubu sveta. Sakupljam stvari, istina je, po trotoarima u kraju. Čitava bi se država mogla

napraviti od onog što ljudi bacaju. Ponekad, dok govorim, čujem svoj glas. Obraćam se nekom i čujem svoj glas, u trećem licu, kako ispunjava vazduh oko moje glave.

Gradska uprava zapečatila je prozore kada su otpisali ovu zgradu. No ja sam malo rasklimao jednu dasku, da bi mogao da ulazi vazduh. Ne živim ja nestvarnim životom. Živim praktičnim životom čoveka koji počinje od početka, s netaknutim sistemom vrednosti srednje klase. Ove zidove rušim zbog toga što ne želim da živim u skupu kvadratića u kakvima su živeli drugi, s vratima i uzanim hodnicima, čitave porodice u svojim stešnjenim životima, s toliko koraka do postelje i toliko koraka do vrata. Želim da živim otvorenim životom duha, u kakvom će moje ispovesti moći nesmetano da se rasprostiru.

Postoje, ipak, trenuci kada poželim da se očešem o kakva vrata ili zid, tek zarad saosećajnog dodira.

Potražio sam taj novac po džepovima zbog njegovog intimnog sadržaja, ne toliko zbog njegove vrednosti. Bila mi je potrebna ta intimnost, kao i dodir, njegov dodir, mrlja njegove lične prljavštine. Želeo sam da novčanicama protrljam lice, da bih se podsetio zašto sam ga ubio.

Pogled mi je neko vreme ostao prikovan uz njegovo telo. Zavirio sam mu u usta tražeći znake truljenja. Tada sam čuo onaj zvuk iz njegovog grla. Učinilo mi se da će mi se neizbežno obratiti. Nisam imao ništa protiv da još malo porazgovaramo. Posle svega što smo izgovorili u ovoj dugoj noći, shvatam da imam još toga da kažem. Krupne mi teme kolaju kroz svest. Teme usamljenosti i odbačenosti. Pitanje koga sad da mrzim kad više nikog nema.

Taj kompleks je obaveštajno odeljenje firme. Njima sam uputio svoju uglavnom praznu pretnju. Znao sam da će moje komentare protumačiti kao sasvim određena znanja bivšeg službenika i da će brzo prikupiti podatke koji se kreću u tom smeru. Bilo mi je sasvim dovoljno da im spomenem njihova imena, čak i devojačko prezime nečije majke u tom veličanstvenom i rečitom jurišu, da navedem detalje procedura i uobičajenih postupaka. Uselio sam se u njihove glave, ostvario kontakt. Nisam više morao sam da nosim to breme.

Imam svoj pisaci sto, koji sam dovukao preko trotoara, pa kroz aleju i uz stepenice. Potrajao je taj poduhvat, uz korišćenje sistema

klinova i konopaca. Dva dana mi je trebalo da to obavim.

Nikada nisam osećao vremensku razliku između deteta i čoveka, dečaka i čoveka. Nikada nisam svesno bio dete u onom smislu u kome se taj izraz uobičajeno koristi. Osećam da sam oduvek bio ovo što sam sada.

Posle otpuštanja, pisao sam mu pisma, ali sam prestao zato što sam znao da je to patetično. Znao sam isto tako i to da u mom životu postoji nešto čemu je potrebna patetika, ali sam prisilio sebe da raskinem vezu s tim. Nije bilo važno to što on nikada neće videti ta pisma. Videću ih ja. Važno je bilo to što sam ih ja pisao i video. Možete zamisliti, dakle, koliko me je iznenadilo to što nisam morao da ga pratim i vrebam, čemu ne samo da sam bio nevičan, već su me i opsedale protivurečne misli povodom toga treba li on da umre ili ne. Uostalom, ma šta da sam mu rekao preko telefona i ma kako brzo da su prikupili podatke, kako bi mogli da me pronađu i otkriju gde i kako živim?

Nemam sat. O vremenu sada razmišljam u sklopu drugih totaliteta. Razmišljam o svom vlastitom odsečku vremena naspram mnogobrojnih brojki, vremena zemlje, zvezda, nedoslednih svetlosnih godina, starosti svemira, i sličnih stvari.

Reč svet trebalo bi da označava nešto što je samo sebi dovoljno. Ništa, međutim, nije samo sebi dovoljno. Svaka stvar zadire u nešto drugo. Moji maleni dani izlivaju se u svetlosne godine. Zato ja mogu samo da se pretvaram da sam neko. I zato sam se isprva osećao kao da sam proizvod nečega, kad sam krenuo da radim na ovim stranicama. Nisam znao da li je to možda zato što sam se toliko trudio da pišem kao neko na koga bih želeo da ličim.

I dalje imam svoju banku, koju sistematično posećujem radi susreta s doslovno poslednjim dolarima koje imam na račun. Činim to iz postojanih psiholoških razloga, da bih znao da posedujem novac u jednoj instituciji. Kao i zbog toga što bankomati još imaju onu harizmu koja mi se tako rečito obraća.

Radim na ovom dnevniku dok na tri metra od mene leži mrtav čovek. Baš čudno. Na tri i po metra. Rekli su da imam problema s mentalnom ravnotežom, pa su me premestili da radim na manje važnim valutama. Postao sam beznačajan tehnički element u firmi, tehnička činjenica. Za njih sam bio tipičan fizički radnik. I to sam

prihvatio. A onda su me otpustili bez najave i bez otpremnine. I to sam prihvatio.

Među mojim simptomima je i uzrujanost praćena krajnjom zbunjenošću. To se na Haitiju i u Istočnoj Africi označava rečju koja u prevodu znači *naleti delirijuma*. U današnjem svetu sve se deli s drugima. Koja je to vrsta jada koja se ne može s nekim podeliti?

Nisam čitao iz zadovoljstva, čak ni kao dete. Nikada nisam čitao iz zadovoljstva. Shvatite to kako god vam je volja. Previše razmišljam o sebi. Proučavam samoga sebe. Smučilo mi se od toga. Ali to je sve što mi je preostalo. Ja nisam ništa drugo. Moj takozvani ego je sićušna skvrčena stvar koja se verovatno ne razlikuje previše od vašeg, ali istovremeno mogu s punim pouzdanjem da tvrdim da je aktivan i da kipti od smisla i da sve vreme doživljava velike poraze i velike pobede. Imam sobni bicikl bez jedne pedale, koji je neko jedne noći ostavio na ulici.

Takođe imam pri ruci i cigarete. Želim da se osećam kao pisac sa svojom cigaretom. Samo što mi je nestalo cigareta, nema ih više, u paklici su ostale one trunke koje sam već polizao, i sad me spopada iskušenje da omirišem mrtvačev dah u potrazi za ukusom bilo čega, možda cigare koju je pre nedelju dana popušio u Londonu.

Čitavog dana postajao sam sve više uveren da ja to ne mogu da učinim. A onda sam to učinio. Sada bi trebalo da se setim zašto.

Mislio sam da ću potrošiti onoliko godina koliko je potrebno da bi se ispisalo deset hiljada stranica i da ću vam na taj način ostaviti zapis, lektiru o životu budnom i usnulom, zbog toga što će taj zapis sadržati i snove, i one male ubode sećanja, i sve kukavne navike i prikrivanja, kao i sve stvari kojima sam okružen, buku sa ulice, mada evo prvi put shvatam, sada, ovoga trena, da ni sve razmišljanje i pisanje ovoga sveta neće moći da opiše šta sam osećao u onom strašnom trenutku kada sam opalio iz pištolja i ugledao ga kako pada. Šta je ostalo, dakle, što bi vredelo ispričati?

2.

Auto je prošao kroz aveniju i ušao u Vest Sajd, gde je iznenada morao da uspori, krećući se preko pešačkog prelaza protivno svetlu na semaforu, razmičući talase pešaka.

Torvalov glas izvestio je o pucanju vodovodne cevi negde naviše uz ulicu.

Erik ugleda dvoje svojih službenika obezbeđenja kako, po jedno sa svake strane limuzine, odmerenim koracima hodaju odeveni u slične crne sakoe, sive pantalone i majice sa rol-kragnom.

Na jednom od ekrana ukaza se stub tamnocrvenog mulja koji je šikljao iz jedne rupe u zemlji. To mu se dopalo. Na ostalim ekranima videlo se kretanje novca. Brojke su klizile horizontalno, a pruge tabela kretale su se gore-dole. Znao je da tu postoji nešto što još niko nije otkrio, nekakva shema pritajena u samoj prirodi, skakutanje slikovnog jezika koji je zalazio izvan granica uobičajenih modela tehničke analize i uspevao da predvidi čak i nedokučive tabele njegovih sledbenika u istoj oblasti. Sigurno je postojao način da se objasni taj jen.

Bio je gladan, bio je napola izgladneo. Bilo je dana kada je želeo da bez prestanka jede, da razgovara s ljudima oči u oči, da živi u prostorima mesa. Prestao je da gleda u ekrane računara i okrenuo se ka ulici. Nalazili su se u zlatarskom kraju, pa je otvorio prozor da pogleda prizor uzavreo od trgovine.

Bezmalu u svakoj radnji bili su izloženi dragulji, a kupci su vredno radili na obe strane ulice, provlačeći se između oklopljenih vozila banaka i privatnih obezbeđenih kombija da bi osmotrili privlačne švajcarske satove ili seli da jedu u nekom od malih košer restorana.

Automobil je kao puž milio centimetar po centimetar.

Hasidi* u frakovima i sa filcanim cilindrima stajali su u dovratcima i razgovarali, muškarci s naočarima bez okvira i s kuštravim belim bradama, izdvojeni iz titraja ulice. Stotine miliona dolara dnevno kretalo se tamo-amo između zidova, i taj je oblik novca bio toliko zastareo da Erik nije znao šta da misli o njemu. Bio je tvrd, sjajan, izbrušen. Predstavljao je sve ono što je on ostavio za sobom ili sa čime se nikada nije ni sreo, tako obrađen i uglačan, tako izrazito trodimenzionalan. Ljudi su ga nosili i mahali njime. Svlačili su ga radi odlaska na spavanje ili obavljanja

---

*Hasidi pripadnici sekte jevrejskih mistika nastale u osamnaestom veku u Poljskoj (.Prim. prev.).

seksualnog čina i oblačili ga da bi u njemu obavili seksualni čin ili umrli. Nosili su ga na sebi i u grobu.

Hasidi su hodali niz ulicu, mlađi muškarci u tamnim odelima i značajnim fedora-šeširima, bledih i praznih lica. Ljudi koji su videli samo jedni druge, pomislio je, dok su iščezavali u ulazima radnji ili na stepeništu podzemne železnice. Znao je da su trgovci i draguljari u prostorijama iza radnji i pitao se da li se poslovi i sada sklapaju u do vratku uz stisak ruke i blagoslov na jidišu. U tkivu ulice osetio je nešto od Louer Ist Sajda iz dvadesetih godina i draguljarskih središta Evrope iz vremena pre Drugog svetskog rata, Amsterdama i Antverpena. Znao je ponešto iz istorije. Video je jednu ženu kako sedi na trotoaru i prosi, s bebom u rukama. Govorila je nekim njemu nepoznatim jezikom. Znao je nekoliko jezika, ali ne i ovaj. Izgledala je kao da je pustila korenje tu u asfaltu. Možda je i ta beba bila rođena tu, ispod znaka za zabranjeno parkiranje. Osim za službena vozila. Crnci koji su nosili ploče sa ispisanim reklamnim porukama mrmljali su na nekim afričkim jezicima. Gotov novac za zlato i dijamante. Prstenje, novčići, biseri, nakit na veliko, antikvarni nakit. Bila je to prava pijaca, pravo malo jevrejsko selo. Bilo je tu i onih koji vole da se cenkaju, i onih pričljivih, svadljivih, bilo je trgovaca praznim pričama. Ta je ulica bila uvreda za istinu budućnosti. Ali on je na nju reagovao. Osećao je kako ulazi u svaki njegov prijemnik i ostvaruje električni luk s njegovim mozgom.

Automobil stade i on izađe da se protegne. Saobraćaj ispred njih bio je pretvoren u dugo tečno svetlucanje zaludnog metala. Ugledao je Torvala kako korača prema njemu.

„Moramo promeniti maršrutu.“

„A situacija stoji kako.“

„Ovako. Imamo stanje poplave u ulicama ispred nas. Stanje haosa. Ovako. Pitanje predsednika i mesta na kome se on trenutno nalazi. On je fluidan. On je pokretan. A kuda god da se zaputi, naš satelitski prijemnik prijavljuje efekat talasanja u saobraćaju, koji izaziva sveopštu paralizu. I ovako. Kroz centar grada lagano se kreće jedna pogrebna povorka i upravo savija prema zapadu. Mnoštvo vozila,

mnoštvo ožalošćenih koji idu pešice. I na kraju još nešto. Imamo izveštaj o neposrednoj aktivnosti u ovom kraju."

„Aktivnosti."

„Neposredne. Priroda još uvek nepoznata. Iz kompleksa poručuju da preduzmemo mere predostrožnosti."

Čekao je reakciju. Erik je gledao pored njega u nekakav veliki izlog, u toj ulici jedan od retkih u kojima nisu bili izloženi nizovi skupocenog metala optočenog dragim kamenjem. Osećao je ulicu oko sebe, u neprekidnom kretanju, osećao je ljude kako prolaze jedni pored drugih u kodiranim trenucima gestova i plesa. Pokušavali su da koračaju bez zastajanja zbog toga što zastajanje odaje dobronamernost i slabost, ali su s vremena na vreme bivali primorani da se izmaknu u stranu ili čak da se zaustave, a tada su gotovo bez izuzetka skretali pogled u stranu. Susretanje pogledom bilo je nešto vrlo delikatno. Delić sekunde u razmeni pogleda predstavljao je grubo narušavanje sporazuma po kojima je grad funkcionisao. Ko se pred kim uklanja, ko u koga gleda ili ne gleda, koji se stupanj uvrede krije u okrznuću ili dodiru? Ljudi ne vole da budu dotaknuti. Postojao je pakt nedodirljivosti. Čak i ovde, u vrevi starih kultura, dodirljivih i gusto isprepletanih, s izmešanim prolaznicima, i agentima obezbeđenja, i kupcima priljubljenim uz izloge, i ustumaranim ludama, ljudi nisu doticali jedni druge.

Stajao je u odeljku s poezijom u knjižari „*Gotam Buk Mart*", i prelistavao knjižice. Uvek je prelistavao tanke knjige, debele koliko pola širine prsta ili još manje, birajući po dužini i širini pesme koje će čitati. Tražio je pesme od po četiri, pet, šest stihova. Pomno je proučavao takve pesme, unoseći se u svaki nagoveštaj, i činilo se kao da mu osećanja lebde u prostoru oko stihova. Bili su tu znaci ispisani na stranici i bila je tu stranica. Belina je bila od životnog značaja za dušu pesme.

Zvuk automobilskih sirena gubio se prema zapadu, električna zvonjava vozila hitne pomoći koja su ovde-onda još nazivali ambulantsnim kolima, zarobljenih u nepomičnom saobraćaju.

Kraj njega je, iza njega je prošla neka žena, i on se okrenuo da je pogleda, i sam nesvestan otkud je znao da je to žena. Nije je video kada je ušla u stražnju prostoriju, ali je znao da je ušla. Znao je i to da mora da krene za njom.

Torval nije ušao s njim u knjižaru. Jedan od agenata obezbeđenja, onaj ženskog pola, smestio se pored ulaznih vrata. Povremeno je nakratko podizala pogled s knjige koju je držala u rukama.

Prošao je kroz vrata i ušao u tu stražnju prostoriju, u kojoj je nekoliko mušterija iskopavalo izgubljene romane iz dubokih polica. Među njima je bila i jedna žena, i njemu je bio dovoljan sasvim ovlaštan pogled da se uveri da to nije ona koju traži. Kako je to znao? Neznano kako, ali je znao. Zavirio je u kancelarije i u toalet za osoblje a onda spazio da postoje dvoja vrata koja vode u taj deo radnje. Kada je on ušao kroz jedna, ona je izašla kroz druga, ta žena koju je tražio.

Vratio se u glavnu prostoriju i zastao na neravnim podnim daskama, među neraspakovanim kutijama, sred mirisa izgubljenih decenija, i počeo da gleda naokolo. Nje nije bilo ni među kupcima ni među osobljem. Shvatio je da mu se njegova službenica obezbeđenja, crnkinja upečatljivog lica, osmehuje, i da vragolasto okreće pogled prema vratima s njene desne strane. Prišao je tim vratima i otvorio ih, da bi ugledao hodnik s policama prepunim knjiga na jednom zidu, i fotografijama pesnika-sociopata na drugom. Jedno stepenište vodilo je prema galeriji iznad prizemlja, i tu je na stepenicama sedela žena, bez ikakve dileme ona koju je tražio. U njenom mirovanju postojalo je nešto prepoznatljivo, neka lakoća držanja, i on istog trena shvati ko je to. Bila je to Eliza Šifirin, njegova supruga, zaokupljena čitanjem knjige pesama.

On reče:

„Odrecituj mi nešto.“

Podigla je pogled i osmehnula mu se. On kleknu na stepenik ispod nje i položi šake na njene gležnjeve, diveći se njenim mlečnobelim očima nad knjigom.

„Gde ti je kravata?“ upita ona.

„Imao sam lekarski pregled. Video sam svoje srce na ekranu.“

Rukama joj je prešao preko listova, sve do udubljenja iza kolena.

„Nije mi drago što ću ovo reći.“

„Ali.“

„Mirišeš na seks.“

„To što osećaš je miris mog susreta s lekarom.“

„Mirišeš mi na seks od glave do pete.“

„Znaš li šta je to. Taj miris što osećaš, to je glad", reče on. „Želim da ručam. I ti želiš da ručaš. Mi smo dvoje ljudi na ovom svetu. Treba da jedemo i razgovaramo."

Uzeo ju je za ruku, pa su zajedno krenuli kroz umrtvljeni saobraćaj do restorana s druge strane ulice. Jedan čovek prodavao je ručne satove, poredane po peškiru postavljenom na trotoar. Dugačka prostorija bila je prepuna ljudskih tela i buke, te je on razgrnuo gomilu onih koji su kupovali hranu „za poneti" i pronašao dva mesta za pultom.

„Nisam baš sigurna koliko sam gladna."

„Jedi. Ustanovićeš", reče on. „Počeli smo nešto o seksu."

„U braku smo tek nekoliko nedelja. Jedva nekoliko nedelja."

„Sve se u životu svodi na nekoliko nedelja. Nekoliko dana. Život koji nam je preostao meri se minutima."

„Nećemo sada početi da brojimo koliko smo puta, nadam se? Niti otpočeti nekakvu visokoparnu raspravu na tu temu."

„Ne. Mi želimo da se upustimo u to."

„I hoćemo. Još kako ćemo."

„Mi želimo da se tome prepustimo", reče on.

„Seksu."

„Da. Zato što nema vremena za neprepuštanje seksu. Vreme je nešto čega je svakoga dana sve manje. Šta je sad. Nije valjda da to ne znaš?"

Pogledala je u jelovnik koji se rasprostirao preko gornjeg dela zida, i učinilo se kao da ju je obeshrabrio svojim obimom i opštim tonom. On joj naglas pročitao nazive nekoliko jela za koja je pomislio da bi joj se mogla dopasti. S tim što ona nikada nije obraćala pažnju na to šta jede.

Oko njih su se sudarali zvuči različitih naglasaka i jezika, a čovek za pultom izvikivao je porudžbine u mikrofonski uređaj. Sa ulice su se orile sirene.

„Draga mi je ta knjižara. A znaš li zašto?" upita ona. „Zato što je napola pod zemljom."

„Osećaš se skriveno. Ti voliš da se kriješ. Od čega?"

Ljudi su vodili poslovne razgovore u ritmu repovanja ili u formalno skladnim rečenicama, uz pratnju čangrljanja pribora za jelo.

„Ponekad samo od buke“, reče ona, nagnuvši se ka njemu, veselo prošaputavši te reči.

„Ti si bila od one tihe, čeznutljive dece. Predane svetu senki.“

„A ti?“

„Ne znam. Ne razmišljam o tome.“

„Hajde, pomisli na nešto i reci mi na šta si pomislio.“

„U redu. Evo. Kad mi je bilo četiri godine“, reče on, „izračunao sam koliko bih bio težak na svakoj od planeta sunčevog sistema.“

„Divno. To mi se baš dopada“, reče ona i poljubi ga u slepoočnicu, nekako materinski. „Tako su se udružili nauka i ego.“ Nasmejala se, nekako usporeno, dok je čoveku za pultom govorila narudžbinu.

Iz turističkog autobusa zaglavljelog u saobraćaju začuo se ozvučeni glas.

„Kada ćemo na jezero?“

„Jebeš jezero.“

„Mislila sam da nam je tamo lepo. Posle sveg onog planiranja, gradnje. Da pobegnemo, da budemo sami nas dvoje. Kraj jezera je tako mirno.“

„Mirno je i u gradu.“

„Tamo gde mi živimo, da, pretpostavljam. Dovoljno je visoko, dovoljno daleko. A šta ćemo s tvojim autom? On svakako nije tako tih. Dosta vremena provodiš u njemu.“

„Dao sam da mi se kola oblože.“

„Da?“

„Evo kako se produžava auto. Najpre uzmu osnovu vozila pa je preseku nadvoje jednom ogromnom i strašnom motornom testerom. Zatim dodaju jedan deo da bi produžili šasiju za deset, jedanaest, dvanaest stopa. Do bilo kojih željenih dimenzija. I za dvadeset dve stope, ako hoćeš. Dok su to radili mom autu, poručio sam i da želim da ga oblože, da ga plutom zaštite od ulične buke.“

„Zbilja predivno. Dopada mi se to.“

Razgovarali su, gnezdili se pripijeni jedno uz drugo. On reče sebi kako je to njegova žena.

„Naravno, vozilo je oklopljeno. To je otežalo postavljanje obloga od plute. No na kraju im je ipak uspelo. To je jednostavno gest. Da čovek nešto učini.“

„Je li delovalo?“

„Otkud je moglo da deluje? Ovaj grad se hrani bukom i spava na njoj. On proizvodi buku iz svih minulih vekova. Proizvodi zvuke kakve je pravio u sedamnaestom veku zajedno sa svim ostalim zvucima koji su nastali od tada naovamo. Nije delovalo. Ali meni ne smeta buka. Buka mi daje energiju. Važno je to što je ona tu.“

„Misliš ta pluta.“

„Tako je. Ta pluta. Na kraju krajeva, to je ono što je važno.“

Torvala nije bilo na vidiku. Primetio je muškarca iz obezbeđenja kako stoji blizu kase i pretvara se kao da proučava jelovnik. Nije mu bilo jasno kako to da te kase nisu smeštene u muzej registar-kasa u Filadelfiji ili Cirihu.

Eliza pogleda u svoju zdelu sa supom, po kojoj su se kretali raznoliki oblici života.

„Jesam li ja ovo naručila?“

„Reci mi šta si naručila.“

„Pačji *consommé* s biljnim začinima.“

Izgovorila je to kao da se podsmeva sebi, odglumivši akcenat koji nije pripadao nigde i koji je bio tek neznatno pojačan u odnosu na njenu uobičajenu modulaciju. Pomno ju je osmotrio, spreman da se zadivi nozdrvama izvijenim u luk i lakoj povijenosti hrpta nosa. Uhvatio je sebe, međutim, kako pomišlja da možda ona na kraju krajeva i nije lepa. Možda joj je malo nedostajalo. Žacnula ga je ta spoznaja. Možda je sasvim osrednja, beznadežno neizuzetna. Bolje je izgledala tamo u knjižari dok nije znao da je to ona. Pomislio je kako su njenu lepotu njih dvoje zajedno izmislili, zaverivši se da učvrste neistinu koja je išla u prilog njihovom zajedničkom zavaravanju i radosti. Venčali su se pod okriljem tog prećutnog sporazuma. Bio im je potreban poslednji razlog u nizu. Bila je bogata, i on je bio bogat; bila je naslednica, on je sve svoje sam stvorio; bila je prefinjenih manira, on je bio bezobziran; bila je krhka, on je bio jak; bila je darovita, on je bio briljantan; bila je lepa. U tome se krilo jezgro njihovog uzajamnog razumevanja, u onome u šta su morali da poveruju pre no što postanu par.

Zastala je u pokretu s kašikom supe iznad zdele, nepomična, nastojeći da izrazi misao.

„To jeste tako, da znaš. Ti zaista zaudaraš na seksualne izlučevine“, reče ona, trudeći se da gleda u supu.

„Nije reč, kako ti misliš, o seksualnom doživljaju kroz koji sam upravo prošao. Reč je o seksu koji želim ovoga časa. To je taj miris koji osećaš na meni. Jer, što te duže gledam, to više znam o nama dvoma.“

„Reci mi šta to znači. Ili nemoj. Ne, nemoj.“

„I to više želim da imam seksualni odnos s tobom. Zato što postoji određena vrsta seksa koja u sebi ima dimenziju pročišćenja. To je antidot za razočaranje. Protivotrov.“

„Tebi je potrebno da se pališ, zar ne? To je tvoje prirodno stanje.“

On požele da ugrize njenu donju usnu, da je dohvati između zuba i zagriže tek toliko da istisne onu erotsku kapljicu krvi.

„Kuda si nameravala da kreneš“, upita on, „posle knjižare? Jer, znaš, tu blizu je jedan hotel.“

„Izašla sam do knjižare. Tačka. Bila sam u knjižari. Tamo mi je bilo lepo. A kuda si se ti zaputio?“

„Da se podšišam.“

Smrknutog i zamišljenog izraza lica, ona mu spusti šaku na obraz.

„Treba li ti podšišavanje?“

„Treba mi bilo šta što ti možeš da mi pružiš.“

„Ne budi nevaljao“, reče ona.

„Potrebna su mi sva moguća značenja reči 'napaljen'. Tu odmah preko puta je hotel. Možemo od toga da počnemo. Ili da završimo sa snažnim osećanjem. To je jedno od značenja. Probuditi strastvena osećanja. Možemo da dovršimo ono što smo jedva i započeli. Zapravo, tu su dva hotela. Možemo da biramo.“

„Čini mi se da neću prihvatiti taj predlog.“

„Ne, nećeš. Otkud bi ti.“

„Pazi kako razgovaraš sa mnom“, reče ona.

Mahnuo je svojim sendvičem sa seckanom džigericom, a onda glasno odgrizao zalogaj, žvaćući i govoreći u isti mah, pa se poslužio njenom supom.

„Jednog ćeš dana da odrasteš“, reče joj, „i tada tvoja majka više neće imati s kim da razgovara.“

Nešto se događalo iza njih. Najbliži među radnicima za pultom izgovorio je na španskom rečenicu u kojoj se čula reč pacov. Erik se zavrteo na stolici i okrenuo, da bi ugledao dvojicu muškaraca koji su, odeveni u sive radničke kombinezone, stajali u uzanom prolazu

između pulta i stolova. Stajali su nepomično leđa uz leđa, svaki s podignutom desnom rukom, u kojoj su obojica za rep držala po jednog pacova. Počeli su da viču nešto što on nije uspevao da razazna. Pacovi su bili živi, mahali su prednjim nožicama, i on ih je gledao kao opčinjen, potpuno zaboravivši na Elizetu. Želeo je da shvati šta to ta dva čoveka govore i čine. Bili su mladi, odeveni u radne kombinezone, kombinezone za pacove, shvatio je, i preprečili su put ka vratima. Pogledao je u dugačko ogledalo na suprotnom zidu i video najveći deo prostorije, u odrazu ili neposredno, dok su iza njega postrojeni radnici za pultom, s kapama sa bejzbol, zamišljeno zastali.

Dva čoveka su se razdvojila, načinivši po nekoliko dugačkih koraka u suprotnim pravcima, i počela da mašu pacovima iznad svojih glava, neusklađenih glasova vičući nešto o nekakvom duhu. Lice čoveka koji je seckao govedinu zaustavilo se nad mašinom, neodlučnog pogleda, i gosti načas nisu znali kako da reaguju. A onda su reagovali, napola mahnito, sklanjajući se od pacova koji su kružili u luku. Dvoje ljudi nahrupilo je kroz kuhinjska vrata, nestavši iza njih, i nastala je sveopšta strka, s prevrnutim stolicama i telima koja su padala sa svojih mesta.

Erik je bio ushićen. Bio je bezmalo očaran. Divio se tom prizoru, šta god on značio. Njegov telohranitelj stajao je kraj pulta i govorio nešto sebi u rever. Erik ispruži ruku, pokazavši mu da nema potrebe da bilo šta preduzme. Neka se pokaže u čemu je stvar. Ljudi su izvikivali pretnje i kletve koje su nadjačavale glasove one dvojice mladića. Video je kako čoveka kraj njega obuzima usplahirenost, kako mu oči kolutaju. Pretnje su zvučale nekako starinski i stilizovano, jedna rečenica prizivala je drugu, a čak su i povici na engleskom imali nekakav epski prizvuk, smrtonosan i rastegljiv. Poželeo je da popriča s tim čovekom, da ga priupita šta se zbiva, o kakvoj je misiji reč, šta joj je uzrok.

Momci za pultom sada su već bili naoružani kuhinjskim priborom.

A onda su ona dvojica bacila pacove, pa je u prostoriji ponovo nastao tajac. Životinje su vitlale repovima kroz vazduh, udarale u pojedine površine i odbijale se od njih, klizale se na leđima površinom stolova, pokretane inercijom, dve ogavne krznene loptice trčale su uz zidove, zavijale i cvilele, a potrčala su i ona dva čoveka,

iznevši svoje povike sa sobom na ulicu, svoje parole upozorenja ili bajalice.

* * *

Na drugoj strani Šeste avenije, automobil je lagano prošao pored berzanskih prostorija na uglu. Neke od njih bile su izložene u nivou ulice, u njima su muškarci i žene zurili u ekrane, i on oseti koliko su oni bezbedni, koliko je sve to jedan zatvoren svet, u kome oni embrionski sklupčani urastaju sami u sebe, tajnovito nalik na ko zna kakva stvorenja. On pomisli na ljude koji su posećivali njegov veb-sajt u ono vreme kada se bavio predviđanjem cena akcija, kada je predviđanje bilo čista moć, u vreme kada je s lakoćom uspevao da proda određenu akciju ili blagoslovom obasja čitav sektor i tako izazove udvostručenje cena i promenu pogleda na svet, vreme kada je on'« delotvorno stvarao istoriju, pre no što je istorija postala jednolična i spora, pre no što se povukla i ostavila ga da traga za nečim čistijim, za tehnikama izrade grafikona koji bi mogli da predvide i samo kretanje novca. Trgovao je valutama sa svih mogućih teritorijalnih entiteta, valutama modernih demokratskih nacija i prašnjavih sultanata, valutama paranoičnih narodnih republika ili zabačenih pobunjenih država kojima su upravljali stonirani dečaci.

Tu je pronašao lepotu i preciznost, skrivene ritmove u tokovima pojedinačnih valuta.

Iz restorana je izašao držeći u ruci polovinu sendviča. Nastavio je da jede slušajući iz zvučnika ushićeno repovanje, glas Brute Feza, kome je jedna violina bila sva pratnja. Pažnju mu je, međutim, privukla slika na jednom od ekrana. Na njemu se ukazao predsednik u svojoj limuzini, vidljiv od pojasa naviše. Bio je to običaj Midvudove administracije, to da se glavni izvršilac pojavljuje u direktnom prenosu, dostupnom širom sveta. Erik se zagleda u tog čoveka. Posmatrao ga je deset zaustavljenih minuta. Nije se pomerao ni on, niti predsednik, izuzev u mislima, a podjednako je nepokretan bio i saobraćaj na oba mesta. Predsednik je bio u košulji, i sedeo je u stanju prepoznatljive obamrlosti. Jednom se trgao, nekoliko puta trepnuo. Pogled mu je bio prazan, bez pravca ili sadržaja. Odavao je utisak neprolazne, nesnosne dosade. Nije se protezao niti zevao i sve je više podsećao na osobu koja u prostoriji kraj studija čeka da

kao gost snimi prilog za televiziju. S tim što je sve to ipak delovalo odviše sablasno i duboko, zato što u njegovim očima nije bilo ni traga nekakve suštine, neke životne preokupacije, i zato što se činilo kao da on postoji u nekoj malenoj pukotini nevremena, i zato što je on bio predsednik. Erik ga je mrzeo zbog toga. Razgovarao je s njim nekoliko puta. Pre tih razgovora morao je da ga čeka u žutoj prijemnoj sobi u Zapadnom krilu. Posle toga bi mu dao nekoliko saveta o pojedinim značajnim stvarima i morao je da stane tamo gde bi ga neko zamolio da stane, dok bi ga neko drugi fotografisao. Mrzeo je Midvuda zbog njegove sveprisutnosti, kakvom se nekada odlikovao i on sam. Mrzeo ga je zbog toga što je bio verodostojan preteći objekat. A mrzeo ga je i rugao mu se i zbog njegovog ženskastog gornjeg dela tela s drhtavim opuštenim dojčkama ispod klasične bele košulje. Osvetoljubivo je gledao u ekran, razmišljajući o tome kako ta slika zaista verno odražava predsednika. On jeste bio ni živ ni mrtav. Živeo je u stanju nekog okultnog počinka, čekajući da ga iznova ožive.

* * *

„Valjalo bi nam da razmislimo o umetnosti pravljenja para“, reče ona.

Sedela je na zadnjem sedištu, njegovom sedištu, u fotelji, a on ju je gledao i čekao.

„Grci imaju izraz za to.“

I dalje je čekao.

„Christmatikos“, reče ona. „S tim što toj reči moramo da damo malo manevarskog prostora. Da je prilagodimo trenutnoj situaciji. Zbog toga što se s novcem dogodila važna promena. Svekoliko bogatstvo postalo je samo sebi dovoljno. Ne postoji nijedna druga vrsta ogromnog bogatstva. Novac je izgubio svoju narativnu dimenziju, onako kako se to jednom davno desilo sa slikarstvom. Novac razgovara sam sa sobom.“

Obično je nosila beretu, ali danas je bila gologlava, Vidža Kinski, omalena žena odevena u do grla zakopčanu poslovnu košulju, stari izvezeni prsluk i dugu plisiranu suknju koja je prošla hiljadu pranja, njegova šefica odeljenja za teoriju, koja je zakasnila na uobičajeni nedeljni sastanak.

„A uz to naravno ide i svojina. Koncept svojine menja se iz dana u dan, iz sata u sat. Ogromne svote koje ljudi troše na zemlju i kuće i brodove i avione. Sve to nema nikakve veze s tradicionalnim sticanjem samopouzdanja, to je tačno. Svojina se više ne tiče moći, ličnog identiteta i uspostavljanja prevlasti. Zbog toga što ona više nema ni težinu ni oblik. Jedino što je važno jeste cena koju plaćaš. Eto, Erik, razmisli o sebi. Šta si kupio za svojih sto četiri miliona dolara. Nisi ti kupio desetine soba, veličanstven pogled, privatne liftove. Niti rotacionu spavaću sobu i kompjuterizovani krevet. Kao ni onaj bazen ili ajkulu. Možda pravo na vazduh? Možda senzorske regulatore i prateću opremu? Nisi kupio ni ogledala od kojih saznaješ kako se osećaš kad se izjutra pogledaš u njima. Platilo si tu sumu zarad same brojke. Sto četiri miliona. Eto, to si ti kupio. A vredelo je tih para. Ta brojka samu sebe potvrđuje.”

Automobil je stajao u zaustavljenom saobraćaju, na pola puta između dve avenije, tamo gde je Kinski i ušla u njega, kada se pojavila iz crkve svete device Marije. Čudno je to bilo, a možda i nije. Gledao je u nju sa pomoćnog sedišta i pitao se kako to da ne zna koliko joj je godina. Kosa joj je bila zagasitosiva i izgledala je kao da ju je udario grom, onako skvrčena i spržena, ali joj je lice bilo gotovo čisto, izuzmemo li krupan mladež visoko na obrazu.

„A, da, i ovaj automobil, koji toliko volim. Ovo svetlucanje ekrana. Volim te ekrane. Svetlucanje sajber-kapitala. Tako zračecog i zavodljivog. Ništa ja od svega toga ne razumem.”

Govorila je gotovo šapatom i na licu joj je stajao neprolazan osmeh, sa zagonetnim varijacijama.

„Ali ti znaš koliko sam ja bestidna u prisustvu bilo čega što sebe naziva idejom. Ideja je vreme. To je kad živiš u budućnosti. Pogledaj kako jure ovi brojevi. Novac stvara vreme. Nekada je bilo upravo obratno. Vreme na satu ubrzavalo je uspon kapitalizma. Ljudi su prestali da razmišljaju o večnosti. Počeli su da se usredsređuju na sate, merljive sate, ljudske sate, i da delotvornije koriste radnu snagu.”

On reče:

„Hteo bih nešto da ti pokažem.”

„Sačekaj. Upravo razmišljam.”

Sačekao je. Osmeh joj je bio lako iskrivljen.

„Sajber-kapital jeste ono što stvara budućnost. Koliko iznosi jedna nanosekunda?"

„Deset na minus deveti stepen."

„A koliko je to."

„Jedan milijarditi deo sekunde."

„Ništa to meni nije jasno. Ali mi pomaže da shvatim koliko pedantni moramo biti da bismo na pravi način izmerili svet oko nas."

„Postoje i ceptosekunde."

„Fino. Baš mi je drago."

„Joktosekunde. To je jedan septilioniti deo sekunde."

„To je zato što vreme danas predstavlja tržišnu robu. Ono pripada sistemu slobodnog tržišta. Sve je teže pronaći sadašnjost. Ona biva isisana iz sveta da bi napravila mesto za budućnost slobodnih tržišta i velikih mogućnosti ulaganja. Budućnost postaje nametljiva. I zato će se uskoro nešto dogoditi, možda već danas", reče ona, nekako mangupski zagledana u sopstvene šake. „Da bi se obuzdalo ubrzanje vremena. Da bi se priroda vratila u manje-više normalno stanje."

Na južnoj strani ulice gotovo da nije bilo pešaka. Izveo ju je iz automobila na trotoar, odakle su delimično mogli da vide elektronski ekran s podacima o tržištu, pokretne poruke koje su klizile preko lica jednog poslovnog nebodera na suprotnoj strani Brodveja. Kinski je bila zaprepašćena. Bilo je to sasvim drugačije od onih opuštenih izveštaja koji su se obavijali oko starog *Tajms tauera*, nekoliko blokova južnije. Ovde su tri niza podataka tekla istovremeno i brzo na otprilike trideset metara iznad ulice. Finansijske vesti, cene akcija, tržišta valuta. Podaci su tekli bez posustajanja. Pakleni trk cifara i simbola, razlomaka, decimala, stilizovanih oznaka za dolar, neprekidno nizanje reči, multinacionalnih novosti, prebrzih da bi sve mogle biti primljene. No on je znao da Kinski uspeva da primi sve to.

Stajao je iza nje, pokazujući prstom preko njenog ramena. Ispod traka s podacima, ili kairona, stajali su nepomični brojevi koji su označavali vreme u najvažnijim svetskim gradovima. Znao je o čemu ona razmišlja. Uprkos brzini zbog koje je bilo teško pratiti sve što je prolazilo pred očima. Stvar je upravo u brzini. Nije tu bitno pravovremeno i beskonačno dopunjavanje, to što se dok se podaci rasplinjavaju na jednoj strani, na drugoj već stvaraju novi. U brzini je

smisao, snaga, budućnost. To što se odvija pred nama nije toliko tok informacija, koliko istinski spektakl, u kome informacija postaje svetinja, bivajući pri tom ritualno nečitljiva. Mali monitori u kancelariji, kod kuće i u automobilima, ovde su postali neka vrsta idola, oko kojih se okupljaju zaprepašćene mase. Ona reče:

„Da li se ovo ikad zaustavlja? Uspori li ikad? Naravno da ne. A i zašto bi? Fantastično.“

Video je kako preko kairona prolazi poznato ime. *Kaganovič*. Ali mu je promakao kontekst. Saobraćaj se pokrenuo, jedva primetno, pa su se vratili u auto, pri čemu im je dvoje telohranitelja diskretno obezbedilo pratnju. Ovoga puta on je seo na glavno sedište, okrenut prema ekranima, pa je saznao da se onaj propušteni kontekst tiče smrti Nikolaja Kaganoviča, čoveka s ogromnim bogatstvom i sumnjivom reputacijom, vlasnika najvećeg ruskog medijskog konglomerata, sa interesovanjima u rasponu od seksi-časopisa do satelitskih operacija.

Poštovao je Kaganoviča. Bio je to prepreden i tvrd čovek, surov u najboljem smislu te reči. On i Nikolaj bili su prijatelji, rekao je Kinskoj. Izvadio je iz hladnjaka bocu crvene votke s narandžom i nasuo piće u dve male čaše, pedantno, pa su nastavili da na nekoliko ekrana posmatraju vesti o tom događaju.

Ona se malo zarumenela, srkućuci piće.

Čovek je ležao licem prema zemlji u blatu pred svojom daćom u blizini Moskve, pogođen s nekoliko hitaca tek što se vratio s putovanja do Albanija onlajna, gde je uspostavio kablovsku televizijsku mrežu i potpisao ugovor za izgradnju tematskog parka u Tirani, glavnom gradu.

Erik i Nikolaj su jednom u Sibiru zajedno išli u lov na divlje veprove. Ispričao je Kinskoj o tome. Izdaleka su videli i jednog tigra, nazreli ga samo, kao žaoku čiste transcendentnosti, kao nešto što je izvan svekolikog dotadašnjeg iskustva. Opisao joj je taj trenutak, osećaj dragocenosti poslednjeg živog stvora, ugrožene vrste, i tišinu koja je vladala svuda oko njih. Ostali su nepomični, njih dvojica, i dugo po odlasku životinje. Prizor usplamtelog tigra u dubokom snegu stvorio je u njima osećaj međusobne povezanosti u nekom neizgovorenem ključu, nekakvo bratstvo lepote i gubitka.

Bilo mu je drago, međutim, kada je tog čoveka ugledao mrtvog u blatu. Reporter je bez prestanka koristio reč „dača“. Stajao je malo iskosa u odnosu na kameru, da bi omogućio što bolji pogled na vilu, na daću, kroz aleju borova. Na drugom ekranu komentatorka je pravila nejasne aluzije na nedolične poslovne saradnike, na antiglobalističke elemente i lokalne ratove. A zatim je i ona počela da govori o dači. Pronađen mrtav pred svojom dačom. Tražili su u toj reči neku sigurnost, neko samopouzdanje. Bilo je to sve što su znali o tom čoveku i tom zločinu, i zvučalo je ruski, to što je pronaden mrtav pred svojom dačom u blizini Moskve.

Eriku je godilo dok ga je tako gledao, s još neizbrojanim ranama od metaka u telu i glavi. Osećao je tiho zadovoljstvo, popuštanje nekog neodređenog pritiska na ramenima i grudima. Donela mu je opuštanje, ta smrt Nikolaja Kaganoviča. Najpre je to prećutao Kinskoj. A onda joj je rekao. Zašto da ne? Ona je šef njegovog odeljenja za teoriju. Pa neka teoretiše.

„Tvoj duh i tvoja duša oduvek su potpuno povezani“, rekla je. „Tvoj se um hrani zluradošću prema drugima. Kao i tvoje telo, pretpostavljam. Zla krv obezbeđuje dug život. Bio ti je suparnik u određenom smislu, je li tako? Možda je bio fizički snažan. Imao je jaku ličnost. Odurno je bogat bio taj tip. Žene je jeo za doručak. Dovoljno razloga da osetiš podmuklo oduševljenje kada taj čovek umre na grozan način. Uvek, uvek postoje razlozi. Nemoj previše da razmišljaš o tome“, rekla je. „Umro je da bi ti mogao da živiš.“

Auto je stigao do ugla i stao. Turisti su se tiskali kroz pozorišni kvart u gomilama koje su prizivale u misli sve moguće reči za označavanje mnoštva. Kretali su se u vrtlozima i talasima, hrpimice navirali kroz ulaze i izlaze supermarketa i obilazili ulične tezge. Stajali su u spiralnom redu, koji se povijao ka vlastitom početku, i čekali da po sniženim cenama kupe karte za pozorišne predstave na Brodveju. Erik ih je posmatrao kako prelaze ulicu, zakrčljala ljudska bića u senci bogova donjeg veša koji su iznad njih krasili bilborde. Njihove su figure bile izvan svake ideje o polu i produžetku vrste, bile su to začarane žene u muškim gaćama, čak i izvan svake pomisli o kupoprodaji, i besmrtni muškarci u svom mišićnom tonusu, sa svojim upadljivim ispučenjem među nogama.

Teški kamioni čilo su se kretali prema centru grada, hrleći ka prodavnicama odeće ili dokovima za utovar i istovar hrane, i niko ih nije primećivao. Videli su skitnicu koji je prodavao knjige za decu smeštene u kartonskoj kutiji, nudeći svoju robu iz klečećeg položaja. Erik pomisli kako je sve to zapravo jedno te isto, kao i stari Kinezi koji se bavio akupresurom, kao i grupa radnika koja je sa ogromnog žutog kalema skidala kabl provodnika i uvlačila ga kroz otvor šahta. Pomislio je i na gomilanje mase, na oštećenje materijala, na dane i noći gustog saobraćaja, crveno svetio, zeleno svetio, utvrđeni poredak svega, na to kako stvari zastarevaju i nestaju, mahom neprimećene. Videli su kako onaj starac obavlja svoju terapeutsku masažu, na leđima i slepoočnicama žene koja je sedela na klupi, s licem pritisnutim uz jastuk pričvršćen za improvizovani ram. Pročitali su rukom ispisanu poruku, olakšanje od umora i panike. Kako neke stvari, kao što su navike u poimanju gravitacije i vremena, opstaju u ovoj novoj i fluidnoj stvarnosti. Onaj skitnica im je iz svog klečećeg položaja rekao: ne pitam vas otkud vam novac, ne pitajte ni vi mene otkud mi knjige. Zastali su da malo pogledaju sadržaj njegove kartonske kutije. Stari Kinezi stajao je uspravno, gnječeći akupunkturne tačke one žene, palčevima pritiskajući udubljenja iza njenih ušiju.

Erik primeti kako ljudi zastaju kraj kioska menjačnice na jugozapadnom uglu. To ga je podstaklo da otvori krov automobila i proturi glavu, da bi mogao nesmetano da pogleda cene valuta koje su klizile pročeljem zgrade ispred njega. Jen je rastao, i dalje, nadmećući se s dolarom.

Seo je na pomoćno sedište naspram Kinske i saopštio joj kako stoje stvari, uopšteno, rekao joj kako pozajmljuje jen po izuzetno niskim kamatnim stopama i koristi taj novac za krupne manipulacije akcijama koje će možda doneti veliki prihod.

„Ali molim te. Meni to ništa ne znači.“

Međutim, što je jen više jačao, to mu je više novca trebalo da otplati dug.

„Stani. Ništa više ne shvatam.“

Činio je to i dalje jer je znao da jen više ne može da raste. Objasnio joj je da postoje nivoi koje on ne može da dosegne. Tržište je to znalo. Postojala su kolebanja i potresi koje je tržište moglo da

podnosi do određene tačke, ali ne i preko nje. I sam je jen znao da više ne može da raste. Ali je ipak rastao, neprestano.

Držala je čašu s votkom između dlanova, okretala je i razmišljala. On je čekao. Nosila je malene mokasine s kićankama i bele dokolenice.

„Sada bi bilo pametno ustuknuti, stati. Bilo bi uputno da tako postupiš", reče ona.

„Da."

„S tim što ti nešto znaš. Znaš da jen ne može da nastavi da raste. A ako nešto znaš i ne postupiš tako da to iskoristiš, onda to zapravo nisi ni znao. Postoji jedna kineska izreka", reče ona. „Znati, a ne činiti ništa, znači ne znati."

Voleo je Vidžu Kinski.

„Ne bi bilo autentično povući se u ovom trenutku. Bio bi to citat iz nečijeg tuđeg života. Parafraza nekog razboritog teksta koji od tebe traži da veruješ da postoje prihvatljive činjenice, dabome, koje se mogu pratiti i analizirati."

„A u stvari šta."

„Koji od tebe traži da veruješ da postoje predvidljiva kretanja i sile. Dok su zapravo sve pojave sasvim proizvoljne. Primenjuješ matematiku i ostale discipline, u redu. Ali na kraju krajeva ipak se baviš sistemom koji je izvan kontrole. Histerija u punoj brzini, iz dana u dan, iz minuta u minut. Pripadnici slobodnih društava ne moraju da strahuju od patologije države. Mi sami stvaramo svoje ludilo, svoje masovne konvulzije, pokretani mašinama za mišljenje nad kojima nemamo konačnu vlast. To ludilo je najvećim delom neprimetno. Jednostavno, mi tako živimo."

Na kraju se nasmejala. Jeste, divio se njenom daru za uverljiv govor, jasno oblikovan i ubedljiv, s doteranim krajem. To je i tražio od nje. Organizovane misli, izazovna zapažanja. U njenom je smehu, međutim, bilo nečeg poganog. Taj smeh bio je prezriv i grub.

„Naravno da si svestan toga", rekla je.

Bio je svestan, a i nije. Bar ne do tog nihilističkog stupnja. Ne do one tačke u kojoj svako rasuđivanje postaje neosnovano.

„Postoji neki poredak na nekom dubinskom nivou", reče on. „Neka shema koja želi da bude uočena."

„Onda je uoči."

Iz daljine je čuo glasove.

„Oduvek sam je uočavao. Samo što je u ovom slučaju teško uhvatljiva. Moji stručnjaci su se silno trudili i gotovo da su odustali. I ja sam na njoj dosta radio, iz dana u dan, iz noći u noć. Postoji zajednička površina, izvesno srodstvo između kretanja tržišta i prirodnog sveta.”

„Estetika interakcije.”

„Tako je. Ali počinjem da sumnjam da ću je u ovom slučaju ikada pronaći.”

„Sumnja. Šta je sumnja? Ti ne veruješ u sumnju. Sam si mi to rekao. Moć kompjutera ukida sumnju. Sva sumnja potiče od iskustava iz prošlosti. Prošlost, međutim, polako iščezava. Nekada smo znali svoju prošlost ali ne i budućnost. Sada se to menja”, reče ona. „Potrebna nam je nova teorija o vremenu.”

Automobil krenu napred, uspevši da prokrči put kroz jedan tok saobraćaja usmeren prema jugu ali zastavši u sledećem, zarobljen u stešnjenom prostoru na početku ukrštanja Sedme avenije i Brodveja. Sada je one glasove čuo jasnije, čuo ih je kroz buku saobraćaja, i video ljude u trku, prethodnicu gomile koja se kretala u njegovom pravcu, i druge koji su se preivali s trotoara, zatečeni i zbunjeni, i šest metara visokog stiroporskog pacova koji se provlačio između taksija.

Proturio je glavu kroz krov i posmatrao. Šta se to zbivalo? Teško je bilo reći. Sada su već obe avenije bile potpuno preplavljene ljudima i zaglavljanim vozilima. Pešaci su bežali u bočne ulice, sklanjajući se pred linijom napredovanja trkača. Nije to bila prava linija, već krivulja u masi. Nisu samo trkači, već i drugi, oni koji su pokušavali da trče, laktanjem osvajali prostor za slobodnije kretanje, mašući rukama pored zbijenih tela.

Želeo je da shvati, da pomnim posmatranjem raščlani stvari. Čule su se trube i sirene. Gomila glasova orila se iznad okolne bezoblične mase. Od toga je samo bilo još teže razaznati bilo šta.

Gledao je prema jugu, ka srcu Tajms skvera. Čuo je kako se neko staklo lomi i u komadima pada na trotoar. Ispred *Nasdak* centra, nekoliko blokova dalje, vladala je neka manja pometnja. Pomerili su se oblici i boje, tela se lagano njihala. Ljudi su se jatili oko ulaza i on je pomislio kako unutra vlada haos, kako svi trče kroz galerije sa

željom da saznaju šta se zbiva. Pomislio je da će upasti u kontrolne prostorije, napasti videozid i ekran s tekstem.

A tu odmah ispred njega, šta se zbivalo? Na pešačkom ostrvu ljudi su kupovali karte za pozorište po sniženim cenama. I dalje su stajali u redu, većina njih, sa željom da sačuvaju svoja mesta, i činili su u tom okruženju jedinu sliku koja nije bila uzavrela i uskovitlana.

Kroz buku sirena probijali su se glasovi nalik na skandiranje, po tonu sasvim slični onima koje je za ručkom čuo u povicima one dvojice mladića. Pacov od stiropora sada je bio na trotoaru, nošen na nosiljki smeštenoj na ramenima četvorice ili petorice ljudi u kostimima pacova; kretao se prema njemu.

Na ulici je ugledao Torvala zajedno s dvoje telohranitelja. Sve troje su se različitom brzinom okretali da bi osmatrali okolinu, vrlo upečatljivo. Žena je iz profila izgledala kao Egipćanka iz razdoblja Srednjeg carstva, nagnuta prema svojoj desnoj dojci zbog toga što je nešto govorila u telefon koji je nosila na grudima. Bilo je krajnje vreme da reč 'telefon' ode u penziju.

Trkači su počeli da se pojavljuju s obe strane kioska za prodaju karata. Većina je nosila skijaške maske, neki su zastajali kada bi ugledali auto. Auto bi ih naterao da zastanu. Policijsko vozilo je jurilo i zanosilo se na rubovima poprečnih ulica. Počeo je da se oseća kao deo svega toga. Jedan autobus istovario je ljude u opremi specijalaca, s gas-maskama na licu.

Jedan vozač stajao je kraj svog taksija i pušio, s rukama prekrštenim na grudima, čovek odnekud iz južne Azije, strpljivo je čekao, u prestonici sveta, da stvari dobiju nekakav smisao.

Neki ljudi počeli su da se približavaju automobilu. Ko su oni? Učesnici protesta, anarhisti, nekakvo ulično pozorište, ili privrženici najobičnijeg divljanja. Njegov automobil bio je zaglavljen, naravno, okružen paralizom, s tri strane zagrađen vozilima a s četvrte kioscima za prodaju karata. Video je Torvala kako se suočava s nekim čovekom koji je u ruci nosio ciglu. Ohladio ga je dobro odmerenim udarcem. Erik zaključio da to zaslužuje divljenje.

Tada Torval podiže pogled ka njemu. Kraj njega projuri neko dete na skejtbordu, odskočivši od površine vetrobrana policijskog oklopnog vozila. Bilo je jasno šta njegov šef obezbeđenja od njega

očekuje. Nekoliko dugih trenutaka dva čoveka su osvetoljubivo gledala jedan drugog. A onda se Erik spustio u auto i zatvorio krov.

* * *

Na televiziji je sve to imalo više smisla: Sipao je dve votke i počeli su da gledaju, verujući onome što su videli. To jeste bio protest i ljudi su lomili izloge prodavnica velikih firmi i puštali čitave bataljone pacova u restorane i hotelska predvorja.

Maskirane prilike krstarile su tim delom grada na krovovima automobila, bacajući dimne bombe na policajce. Sada je jasnije mogao da čuje skandiranje, propušteno kroz tanjiraste antene televizijskih vozila i izdvojeno iz kovitlaca buke sirena i automobilskih alarma.

Bauk kruži svetom, vikali su.

Dopadalo mu se to. Tinejdžeri na skejtbordima sprejom su ispisivali grafite na prostorima za reklame duž bokova autobusa. Pacov od stiropora u međuvremenu je bio prevrnut i policija je u gusto zbijenim redovima napredovala iza štitova, ljudi s kacigama kretali su se s totalitarističkom turobnošću zbog koje je Kinski uzdahnula.

Učesnici protesta ljuljali su im automobil. On je pogleda i osmehnu se. Na televiziji su se videla lica u krupnom planu oprljena suzavcem. Sočivo objektiva uhvatilo je čoveka s padobranom koji se spuštao s vrha obližnjeg nebodera. I padobran i čovek bili su išarani crveno-crnim anarhističkim prugama, a čovekov penis bio je otkriven i obeležen istim bojama. Ljudi su njihali automobil napred-natrag. Iz pištolja za suzavac izletali su projektili, a policajci su se rastrčavali kroz gomilu, opremljeni maskama s dvostrukim komorama za filtriranje, kao u nekom mračnom crtanom filmu.

„Ti znaš šta kapitalizam stvara. Po Marksu i Engelsu.“

„Svoje sopstvene grobare“, reče on.

„Samo što ovo nisu grobari. Ovo nije ništa drugo do slobodno tržište. Ovi ljudi su priviđenje stvoreno zahvaljujući tržištu. Izvan tržišta, oni ne postoje. Oni nemaju kud da odu da bi bili izvan njega. Ne postoji ništa što je izvan.“

Kamera je pratila policajca koji je kroz gomilu jurio jednog mladića, i ta slika kao da je postojala u nekoj nejasnoj daljini u odnosu na taj trenutak.

„Kultura tržišta je totalna. Ona rađa ove ljude i žene. Oni su neophodni sistemu koji toliko preziru. Oni mu daju energiju i određenje. Njih tržište pokreće. Njima se trguje na svetskim tržištima. Zbog toga oni i postoje, da bi snažili sistem i činili ga trajnim.“

Posmatrao je pljuskanje votke u njenoj čaši dok se auto njihao napred-natrag. Ljudi su udarali u prozore i haubu. Video je Torvala i telohranitelje kako ih sklanjaju sa šasije. On načas pomisli na paravan iza vozača. U njemu je, u okviru od kedrovine, bio smešten fragment ukrasnog kufičkog pisma na pergamentu, pozni deseti vek, Bagdad, vrednost neprocenjiva.

Ona učvrsti svoj sigurnosni pojas.

„Moraš da shvatiš.“

On upita:

„Šta?“

„Što je više jedna ideja vizionarska, to više ljudi ostavlja za sobom. U tome je čitav smisao ovog protesta. Vizije tehnologije i bogatstva. Snaga sajber-kapitala koja će ljude oterati u slivnik da se tamo izbiju ju i umru. U čemu se ogleda greška ljudske racionalnosti?“

„U čemu?“ upita on.

„Ona se pretvara da ne primećuje užas i smrt na kraju svakog modela koji uspe da sagradi. Ovo je protest protiv budućnosti. Oni žele da zauzdaju budućnost. Žele da je učine normalnom, da je spreče da nadvlada sadašnjost.“

Na ulici su goreli automobili, metal je šištao i pijuckao, ošamućene prilike kretale su se kao u usporenom snimku kroz talase dima, vrludale kroz masu vozila i tela, dok su drugi trčali na sve strane, a jedan policajac klečao ispred prodavnice brze hrane.

„Budućnost je uvek celina, istost. U njoj smo svi visoki i srećni“, reče ona. „Upravo zato budućnost podbacuje. Ona uvek podbacuje. Ona nikada neće biti ono nepokolebljivo srećno mesto kakvim mi želimo da je učinimo.“

Neko je na zadnje staklo bacio kantu za đubre. Kinski se trgla, ali jedva primetno. Na krajnjem zapadu, tačno preko puta Brodveja, demonstranti su napravili barikade od zapaljenih guma. Sve vreme se činilo da tu postoji neki plan, neko konačno odredište. Policajci su kroz dim ispaljivali gumene metke, koji su uzletali visoko iznad

bilborda. Drugi policajci stajali su nekoliko metara dalje i pomagali Erikovom obezbeđenju da zaštiti automobil. Erik nije bio siguran šta bi trebalo da oseća tim povodom.

„Kako ćemo znati da je globalna epoha zvanično završena?”

Čekao je.

„Kada produžene limuzine počnu da nestaju sa Menhetna.”

Ljudi su sada mokrili po njegovom automobilu. Žene su bacale boce od bezalkoholnih pića ispunjene peskom.

„Ovo je kontrolisani gnev, rekao bih. Samo, šta bi se dogodilo kad bi znali da je u ovom autu prvi čovek firme *'Paker kapital'?*”

Rekla je to nekako zlorado, sa sjajem u očima. Oči demonstranata bile su zažarene iza crveno-crnih marama koje su nosili preko glava i lica. Da li im je zavideo? Kroz neprobojno staklo video je polomljena čela i možda je pomislio da bi voleo da je napolju, da sakati i razbija.

„Oni rade s tobom na istom poslu, ovi ljudi. Vladaju se po uslovima koje ti postavljaš”, reče ona. „I ako te ubiju, biće to samo zato što si ti to dozvolio, u svojoj neodoljivoj patnji, kao način isticanja one ideje po kojoj svi mi živimo.”

„Koje ideje?”

Njihanje je postalo jače i on ju je posmatrao kako prati svoju čašu s jedne na drugu stranu pre no što je uspela da otpije gutljaj.

„Destrukcija”, zaključila je.

Na jednom od ekrana ugledao je ljudske figure kako se spuštaju niz neku vertikalnu površinu. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da shvati kako se ti ljudi spuštaju niz fasadu zgrade koja se nalazi tačno pred njim, one na kojoj su bili postavljeni ekrani s izveštajima sa berze.

„Znaš li u šta anarhisti oduvek veruju.”

„Da.”

„Da čujem”, reče ona.

„Nagon za uništenjem je kreativni nagon.”

„To je istovremeno i presudno obeležje kapitalističke misli. Iznuđeno uništenje. Stare industrije moraju se bez milosti eliminisati. Nova tržišta moraju se osvajati silom. Stara tržišta moraju se iznova iskorišćavati. Uništi prošlost, da bi stvorio budućnost.”

Osmeh joj je bio jedva primetan, kao i uvek, i samo joj se u uglu usana zgrčio jedan mali mišić. Nije imala naviku da otkriva simpatije

ili neblagonaklonost. On je ranije mislio da je nesposobna i za jedno i za drugo, ali se sada zapitao nije li možda pogrešio.

Sada su prskali auto sprejom, izvodeći piruete na skejtbordima. Na suprotnoj strani avenije, ljudi koji su se njihali na okačenim konopcima pokušavali su da nogama izbiju prozorska okna. Neboder je nosio ime jedne velike banke, čija su se umereno velika slova pružala ispod velike mape sveta, dok su cene akcija plesale u sve bleđoj svetlosti.

Dosta njih bilo je pohapšeno, ljudi iz četrdeset zemalja, okrvavljenih glava, sa skijaškim maskama u rukama. Nisu želeli da se odreknu maski. Video je jednu ženu kako je skinula masku, kako ju je uz kletve strgla s lica, dok ju je jedan policajac palicom gurao u rebra, i kako je potom zamahnuta maskom unatrag, raspalivši ga preko kacige s viziorom, a onda su oboje nestali iz vidokruga kamere, i svi su se ekrani zatresli u ritmu njihanja automobila.

Pogled mu je privukao i njegov vlastiti lik, koji se uživo video na ovalnom ekranu ispod kamere. Proteklo je nekoliko sekundi. Video je sebe kako se zgrčio u strahu. Prošlo je još neko vreme. Osećao se zarobljenim, čekao je. Začula se eksplozija, glasna i duboka, dovoljno bliska da bi progutala sve ostale informacije oko njega. Zgrčio se u strahu. Svi su to učinili. Ta rečenica bila je deo samog gesta, poznati izraz, otelovljen u pokretu glave i udova. Zgrčio se u strahu. Rečenica je odzvanjala u njegovom telu.

Automobil prestade da se njiše. Svuda unaokolo zavlada je nekakva zamišljenost. Sada su svi oni napolju bili povezani drugim nivoom zaokupljenosti.

Bomba je eksplodirala ispred same banke. Na drugom ekranu video je maglovitu sliku, ljude koji su digitalnom brzinom jurili kroz neki hodnik, isprekidano trčali, uz cifre koje su pokazivale odbrojavanje desetinki. Demonstranti su najuriš zauzimali zgradu, hrleći kroz razrušeni ulaz i osvajajući liftove i hodnike.

Ispred zgrade nastavljena je borba, u kojoj su policajci vodom iz vatrogasnih šmrkova polivali zapaljene barikade a demonstranti ponovo počinjali da skandiraju, s obnovljenom neustrašivošću i moralnom snagom.

Činilo se, međutim, da su konačno završili s njegovim automobilom. Nekoliko trenutaka su sedeli ćutke.

„Jesi li videla ovo?" upita on.

„Jesam, videla sam. Šta je to bilo?"

On reče:

„Sedim. Razgovaramo. Bacim pogled na ekran. A onda iznenada."

„Zgrčiš se u strahu."

„Da."

„Potom usledi eksplozija."

„Da."

„Da li se to dogodilo ranije, pitam se?"

„Jeste. Bezbednost naših kompjutera bila je prethodno proverena."

„Do poslednje sitnice."

„Tako je. I niko, ni na koji način, nije mogao da stvori takav efekat. Tako nešto se moglo predvideti."

„Zgrčio si se u strahu."

„Na ekranu."

„Zatim sledi eksplozija. A onda."

„Onda sam se stvarno zgrčio", reče on.

„Ma šta to značilo."

Usredsredila se na svoj mladež. Prstima je dodirivala mladež na svom obrazu, stiskala ga dok je razmišljala. On je sedeo i čekao.

„Tako je to s genijima", reče ona. „Geniji menjaju uslove okruženja u kome se nalaze."

To mu se dopalo, ali je poželeo da čuje još nešto.

„Razmisli o tome ovako. Postoje retki umovi koji delaju, malobrojni, ovde-onde, erudite, futuristi. Svest kakva je tvoja, hipermanijačka, u stanju je da ostvaruje kontakte koji prevazilaze uobičajene opažajne moći."

Čekao je nastavak.

„Tehnologija je od ključnog značaja za civilizaciju, zašto? Zato što nam pomaže da stvaramo svoju sudbinu. Nisu nam potrebni ni Bog ni čudesa ni bumbarov let. Ali je tehnologija istovremeno i pritajena i neodređena. Ona može da krene u bilo kom od ta dva pravca." Na kaironima, smeštenim na fasadi zgrade pod opsadom, zavladao je tama.

„Govorila si nešto o tome kako je budućnost nestrpljiva. Kako vrši pritisak na nas."

„To je teorija. Ja se bavim teorijom", oštro odvrati ona.

Skrenuo je pogled s nje i zagledao se u ekrane. U najvišem delu elektronskog ekrana s druge strane avenije sada je bila ispisana sledeća poruka:

BAUK KRUŽI SVETOM BAUK KAPITALIZMA

Prepoznao je parafrazu čuvene prve rečenice Komunističkog manifesta, u kojoj Evropom kruži bauk komunizma, negde oko 1850. godine.

Bili su zbunjeni i pometeni. Ali je njegovo poštovanje prema originalnosti demonstirano postalo izvesnije. Otvorio je krov i isturio glavu u dim i gas, u vazduh otežao od spaljene gume, i osetio se kao astronaut koji je dospeo na planetu gde vlada čisti bezvazdušni prostor. Taj prostor se stezao oko njega. Neki čovek s motociklističkom kacigom popeo se na haubu i krenuo da puzi preko krova automobila. Torval podiže ruku i smaknu ga s auta. Bacio ga je na tle, gde su ga preuzeli telohranitelji. Da biga savladali, morali su da upotrebe pištolj za omamljivanje, čiji je napon preselio čoveka u drugu dimenziju. Erik je jedva primetio prskav zvuk i strujni luk koji je premostio prostor između elektroda. Posmatrao je kako drugi ekran ponovo počinje da radi, kako reči jure sa severa ka jugu.

PACOV JE POSTAO ZVANIČNA VALUTA

Bio mu je dovoljan samo tren da bi shvatio te reči i setio se otkud potiče taj stih. Stih mu je, naravno, bio poznat. Poticao je iz pesme koju je nedavno pročitao, jedne od malobrojnih dužih pesama kojima je odlučio da se posveti, stih, polustih iz hronike grada pod opsadom.

Opčinjeno je, s glavom sred tog plamena, posmatrao borbu i ruševine oko sebe, ljude i žene koji su, omamljeni gasom a prkosni, mahali zaplenjenim majicama sa znakom Nasdaka, ushićen spoznajom da su oni čitali poeziju koju je čitao i on.

Seo je tek koliko da iz pregrade izvadi telefon i poruči novu količinu jena. Pozajmljivao je jen u zaprepašćujućim količinama. Želeo je da pokupi sve jene na ovom svetu.

Potom je ponovo proturio glavu kroz krov da bi posmatrao reči kako bez prestanka poskakuju preko sjajne sive fasade. Policija je krenula u protivnapad na oblakoder, predvođen specijalnom jedinicom. Dopadale su mu se specijalne jedinice. Nosili su zaštitne kacige i tamne kabanice, ti ljudi s automatskim oružjem koje je bilo tek skelet pušaka, okvir bez tela.

Događalo se nešto drugo. Bilo je došlo do pomeranja, do pukotine u prostoru. Ponovo nije bio siguran da zaista vidi što je video pred sobom, na samo tridesetak metara udaljenosti ali nepouzdan, varljivo: tamo je jedan čovek prekrštenih nogu sedeo na trotoaru, drhteći u dugom plamenom stubu.

Bio je dovoljno blizu da je mogao da primeti da taj čovek nosi naočare. Čovek je goreo. Ljudi su se pognuti okretali u stranu, ili stajali uspravno s rukama na licu, da bi potom čučnuli i pali na kolena, ili prolazili nesvesni onog što se zbivalo, trčali kroz vrevu i dim ne primećujući ništa, ili opčinjeno posmatrali, dok su im tela postajala mlitava, a lica okrugla i otupela.

Kada je dunuo vetar, u iznenadnom naletu, plamenovi su se spustili i poravnali ali je čovek ostao krut, lice mu je ostalo vidljivo, i oni videše kako mu se naočari tope u oči.

Sve se glasnije čulo zapomaganje. Jedan čovek je stajao i plakao. Dve žene su sedele na rubu trotoara i plakale. Rukama su prekrile glave i lica. Neka treća žena poželela je da ugasi vatru ali je prišla dovoljno blizu tek da nekoliko puta jakim zamahne prema čoveku, pazeći da ga ne udari njome. Ovaj se lagano njihao i glava mu je gorela nezavisno od tela. Plamen se na jednom mestu prekidao.

Košulja mu je već bila izgorela, bila je spiritualno primljena u vazduh u vidu komadića zadimljene materije, a koža mu je potamnela i osula se plikovima, i to je bio zadah koji su počinjali da osećaju, zadah sprženog mesa pomešanog s benzinom.

Jedna kanta za benzin stajala je uspravno kraj njegovog kolena i takođe gorela, upaljena onog istog trenutka kada je on zapalio i sebe. Nije bilo monaha koji bi u svojim mrkim odorama izgovarali molitve, niti časnih sestara u sivom. Činilo se da je čovek to uradio potpuno samostalno.

Bio je mlad, a možda i nije. Presudu samom sebi doneo je na temelju lucidnog ubeđenja. Ljudi su priželjkivali da je on mlad i vođen ubeđenjima. Erik je verovao da čak i policija to želi. Nikome ne bi bilo drago da je reč o poremećenom čoveku. To bi obezvređilo njihovu akciju, njihov rizik, čitav posao koji su zajedno obavili. Nije to mogao biti nekakav prolazni pacijent u uzanoj prostoriji, koji pati od nastupa ovoga ili onoga, koji čuje glasove u glavi.

Erik požele da zamisli bol tog čoveka, njegov izbor, nesagledivu volju koju je morao da prizove. Pokuša da ga zamisli u krevetu, toga jutro, kako leži na boku zagledan u zid i razmišlja o tome na koji način da stigne do ovog trenutka. Da li je morao da ode do prodavnice i kupi kutiju šibica? Zamislio je i telefonski poziv upućen nekom dalekom, majci ili ljubavnici.

Sada su mu prišli i kamermani, napustivši specijalnu jedinicu koja je ponovo zauzimala oblakoder na drugoj strani ulice.

Trčeći su stigli do ugla, plećati ljudi u galopu, s kamerama koje su im poskakivale na ramenima, i sjatili se oko čoveka u plamenu.

Uvukao je glavu natrag u auto i seo na pomoćno sedište, licem okrenut prema Vidži Kinski.

Usred tih udaraca i gasa koji se širio, usred odjeka eksplozija, usred napada na banku, pomislio je kako u tom protestu ima nečeg teatralnog, pritvornog čak, u tim padobranima i skejtbordima, u pacovu od stiropora, u taktičkom udaru kojim su berzanski ekrani reprogramirani na poeziju i Karla Marksa. Pomislio je kako je Kinski bila u pravu kada je rekla da je ovo samo tržišna fantazija. Činilo se kao da postoji neka potajna transakcija između demonstiranja i države. Protest je bio neka vrsta sistematske higijene, čišćenja i podmazivanja. Njime je iznova potvrđena, desetihiljaditi put, nenadmašna inovativnost tržišne kulture, njena sposobnost da se oblikuje u odnosu na vlastite promenljive ciljeve, i da upija sve oko sebe.

I sada ovo. Čovek u plamenu. Svi ekrani iza Erika treperili su istim prizorom. I sva aktivnost je načas stala, demonstranti i policija vrteli su se u krug, i samo su se kamere kretale naokolo. Šta se to promenilo ovim? Sve, pomislio je. Kinski nije bila u pravu. Tržište ipak nije totalno. Ono nije moglo da prisvoji ovog čoveka ili upije u sebe njegov čin. Bilo je to nešto odveć ogoljeno i užasno. Nešto što je bilo izvan domašaja tržišta.

Mogao je da vidi prenos događaja na njenom licu. Bila je potištena. Unutrašnjost automobila sužavala se prema zadnjem delu, dajući time poseban značaj sedištu na kome je ona sedela, a koje je obično pripadalo njemu, s tim što je on znao koliko ona voli da sedi u kožnoj fotelji i klizi kroz grad po danu ili po noći, da iz nje drži predavanja. Sada je, međutim, bila utučena i nije ni gledala u njega.

„To nije originalno“, konačno je izustila.

„Ej. A šta je uopšte originalno? Čovek je uradio to, zar ne?“

„Preuzeo je to od drugih.“

„Sipao je benzin i upalio šibicu.“

„Svi oni vijetnamski sveštenici, jedan za drugim, u onom svom lotosovom stavu.“

„Zamislili taj bol. Sedi tu i pokušaj da ga osetiš.“

„Sve to njihovo beskrajno žrtvovanje.“

„Da nešto saopšti. Da natera ljude da se zamisle.“

„To nije originalno“, rekla je.

„Zar je neophodno da bude budista da bi ga shvatili ozbiljno? On jeste učinio nešto ozbiljno. Oduzeo je sebi život. Nije li to nešto što moraš da učiniš da bi ljudima pokazao da misliš ozbiljno?“

Torval je izrazio želju da porazgovara s njim. Vrata su bila ulubljena i iskrivljena, pa je Torvalu trebalo nekoliko trenutaka da ih otvori. Erik se pognu da bi izašao iz auta, pri tom prošavši pored Kinske, ali ga ova i ne pogleda.

Pripadnici ekipe hitne pomoći lagano su se kretali kroz gomilu, krčeći sebi put nosilima na točkovima. U poprečnim ulicama orile su se sirene.

Telo je već bilo prestalo da gori ali je i dalje ostalo kruto u sedećem položaju, odišući parom i izmaglicom. Zadah je dolazio i odlazio s vetrom. Vetar se u međuvremenu pojačao, nosio je oluju, a iz daljine se čula grmljavina.

S jedne strane automobila dvojica ljudi su se obazrivo mimoilazila, gledajući jedan mimo drugog. Automobil je stajao kao omamljen. Bio je išaran crvenim i crnim sprejom. Na sebi je imao desetine modrica i udubljenja, dugih i dubokih ožiljaka, tragova udaraca i ogrebotina. Na pojedinim mestima ostaci mokraće bili su sačuvani u mrljama vidljivim ispod obilja grafita.

Torval reče:

„Evo ovog trenutka.“

„Šta?“

„Izveštaj iz kompleksa. Tiče se vaše bezbednosti.“

„Nije li malo prekasno?“

„Ovo je sasvim određeno i kategorično.“

„Što znači da postoji pretnja.“

„Prema proceni, ubedljivo crvena. Najviši stupanj hitnosti. Što znači da je upad već u toku.“

„Sada znamo.“

„I sada treba da postupimo u skladu s onim što znamo.“

„Samo što i dalje hoćemo ono što hoćemo“ reče Erik.

Torval se pomeri da bi ga bolje video. Zagleda se u Erika. To je delovalo kao ozbiljan ispad, kao narušavanje logike šifrovanih pogleda, tonova u glasu i ostalih gestovnih obeležja njihovog osobenog načina međusobnog obraćanja. Bilo je to prvi put da je tako otvoreno osmotrio Erika. Pogledao ga je i klimnuo glavom, prateći neki svoj sumoran tok misli.

„Hteli bismo da se podšišamo“, reče mu Erik.

Video je policijskog poručnika s voki-tokijem u ruci. Šta mu je prošlo kroz svest kada ga je ugledao? Poželeo je da upita tog čoveka zašto još koristi takvu napravu, zašto je još uvek naziva tako kako je naziva, zašto tu blesavu rimu prenosi iz epohe nezajažljive industrije u prostore sagrađene na zracima svedosti.

Vratio se u auto da bi sačekao kraj dugog raspetljavanja saobraćaja. Ljudi su počeli da se razilaze, neki od njih i dalje s maramama kao zaštitom od naknadnih posledica bačenog suzavca i nametljivih policijskih kamera. Ovde-onda došlo je i do nekoliko manjih čarki, jedni su trčali po slomljenom staklu koje je prekrivalo trotoare, dok su drugi zviždali stoički mirnim policajcima na pešačkom ostrvu.

Rekao je Kinskoj šta je čuo.

„Da li smatraju da je to verodostojna pretnja?“

„Status: urgentno.“

Bila je oduševljena. Ponovo je počinjala da liči na sebe, ozarena osmehom iznutra. A onda ga je pogledala i zakikotala se. Nije mu bilo sasvim jasno šta je u tome smešno, ali je odjednom i sam počeo da se smeje. Osetio se određenim, jasno isklesanim. Osetio je nalet samoostvarenja koje je uzdizalo i razjašnjavało stvari.

„Baš zanimljivo, zar ne?“ reče ona.

Čekao je nastavak.

„To o ljudima i besmrtnosti.“

Pokrili su spaljeno telo i odvezli ga na kolicima, napola uspravljeno, dok su ulicama trčali pacovi i padale prve kapi kiše i dok se svetlost

suštinski menjala na natprirodan način koji je, naravno, bio sasvim prirodan, pošto je dramatičnost tih električnih predskazanja što jezde preko neba isključivo ljudska izmišljotina.

„Ti živiš u kuli koja se uzdiže do neba a ostaje nekažnjena od Boga.”

To mu se dopalo.

„A još si i kupio avion. Zamalo da zaboravim. Sovjetski ili eks-sovjetski. Strateški bombarder. Kadar da sravni sa zemljom omanji grad. Je li tako?”

„To ti je jedan stari *Tupoljev-160*. U redovima NATO ga zovu *Blekdžek*. Povučena je iz upotrebe negde 1988. godine. Može da nosi nuklearne bombe i krstareće rakete”, reče on. „No one nisu bile obuhvaćene kupoprodajnim ugovorom.”

Plijesnula je rukama, radosna i očarana.

„Ali ti ne bi mogao da dobiješ dozvolu da letiš u njemu. Bi li umeo da upravljaš njime?”

„Umeo bih i već jesam. Jedino mi nisu dozvolili da letim naoružan.”

„Ko ti nije dozvolio?”

„Stejt department. Pentagon. Biro za alkohol, duvan i vatreno naoružanje.”

„A Rusi?”

„Kakvi Rusi? Kupio sam ga na crno i po komično niskoj ceni od jednog Belgijanca, trgovca oružjem, u Kazahstanu. Tamo sam i leteo njime, nekih pola sata, iznad pustinje. Trideset jedan milion američkih dolara.”

„Gde je sada?”

„Parkiran je u jednom hangaru u Arizoni. Čeka na rezervne delove koje niko živi ne može da pronađe. Čuči na vetru. Povremeno odlazim tamo.”

„Zašto?”

„Da ga pogledam. Moj je”, reče on.

Ona zatvori oči i prepusti se mislima. Na ekranima su se videle tabele i grafikoni, najnovije informacije s tržišta. Stegla je jednu svoju šaku drugom, čvrsto, tako da su vene poravnale i krv se povukla iz zglobova.

„Ljudi više neće umirati. Nije li to kredo nove kulture? Ljude će upijati tokovi informacija. Kompjuteri će umreti. Oni već umiru u

svom sadašnjem obliku. Oni samo što nisu izumrli kao zasebne mašine. Kutija, ekran, tastatura. Rastvaraju se u tkivu svakodnevice. Da li je tako ili nije?"

„Čak i sama reč '*kompjuter*'."

„Čak i sama reč '*kompjuter*' zvuči zastarelo i glupavo."

Otvorila je oči i kao da se zagledala nekud kroz njega. Govorila je tiho, i on počeo da je zamišlja kako sedi na njegovim grudima usred noći, pod svetlošću sveća, ne u naletu neke seksualne ili demonske energije, već s jedinim ciljem da govorom ometa njegov nemiran san, da remeti njegove snove svojim teorijama.

Govorila je. To joj je bio posao. Bila je rođena za to i za to je dobijala platu. Ali u šta je zaista verovala? Oči su joj bile sasvim neprozirne. Bar za njega, onako blede, sive, za njega daleke i beživotne, na trenutke sjajne ali samo u bljesku kakve spoznaje ili zaključka. Gde se to krio njen stvarni život? Šta je radila kad ode kući? Koga je tamo još imala, osim mačke? Odnokud je bio uveren da ona ima mačku. Otkud bi mogli da pričaju o takvim stvarima, njih dvoje? Nisu imali ovlašćenja za to.

Bila bi to izdaja poverenja, pomislio je, kada bi je upitao ima li mačku, a pogotovo kada bi je upitao ima li muža, ljubavnika, životno osiguranje. Šta planiraš za vikend? To bi pitanje predstavljalo neku vrstu napada. Sigurno bi okrenula glavu u stranu, gnevna i ponižena. Ona je bila glas kome je telo bilo tek dodatak, bila je ironičan osmeh koji je plovio kroz gusti saobraćaj. Pripišite joj bilo kakvu istoriju, i nestaće istog trena.

„Ne shvatam ja ništa od svega toga", reče ona. „Mikročipovi, tako mali a tako moćni. Ljudi i kompjuteri stapaju se u jedno. To prevazilazi moje sposobnosti poimanja. Povrh svega, počinje beskrajni život." Na trenutak je zastala da pogleda u njega. „Zar spektakularna smrt jednog velikog čoveka nije argument protiv njegovog sna o besmrtnosti?"

Kinski, naga na njegovim grudima.

„Muškarci razmišljaju o besmrtnosti. Nije važno šta misle žene. Suviše smo malene i stvarne da bismo u svemu tome imale bilo kakav značaj", reče ona. „Veliki ljudi, kroz čitavu istoriju, očekivali su da će živeti večno, čak i onda kada su nadgledali gradnju svojih

monumentalnih grobnica na suprotnoj obali reke, na zapadnoj obali, tamo gde zalazi sunce."

Kinski, živa u njegovim košmarima, zaokupljena komentarisanjem događaja u njima.

„Eto, ti sediš ovde, sav od krupnih vizija i gordih dela. Zašto bi umirao kad možeš da živiš na disku? Na disku, ne u grobnici. Ideja koja prevazilazi telesnost. Um koji je sve što si ikada bio i što ćeš biti, ali koji nikada ne može da se umori ili zbuni ili ošteti. Potpuno mi je nejasno kako bi se tako nešto moglo dogoditi. Hoće li se jednog dana zaista dogoditi? Svakako pre no što pretpostavljamo, zato što se uvek sve dogodi pre no što pretpostavljamo. Možda je baš danas taj dan kada će se sve dogoditi, pa šta ispadne, *kabuum*, eto tako."

Spuštao se suton, sve mutniji, uz neko srebrnasto treperenje u vazduhu, i on je stao ispred svog automobila posmatrajući taksije kako se izvlače iz te gomile sveta. Nije mogao da se seti kada se poslednji put osećao tako dobro.

Kada? Nije imao pojma.

Kada se ekran s ispisanim vrednostima valuta vratio u normalan rad, pokazalo se da je jen u međuvremenu dodatno ojačao, da je nastavio da napreduje u odnosu na dolar u mikrodecimalnim skokovima u svakom sekstilionitom delu sekunde. To mu se dopalo. To je bilo sasvim u redu. Obuzimalo ga je prijatno uzbuđenje dok je razmišljao u ceptosekundama i posmatrao brojeve u nezaustavljivom trku. Berzanski ekran takođe je nudio povoljne vesti. Gledao je kako promiču najvažnije novosti i osetio se nesamerljivo pročišćenim gledajući cene kako se spiralno strmoglavljaju. Da, to je u njemu izazivalo seksualno uzbuđenje, nalik ponajviše onom od kunilungusa. Zabacio je glavu i otvorio usta prema nebu i kiši.

Kiša se sručila na sve prazniji Tajms skver s bilbordima obasjanim avetinjskom svetlošću i s barikadama od guma gotovo potpuno raščišćenim, tako da je 47. ulica sada bila otvorena prema zapadu. Kiša je bila baš kako treba. Kiša je bila dramatično u pravu. Ali je pretnja bila nešto bolje i od kiše. Video je nekoliko turista koji su zbijeni pod kišobranima gamizali duž Brodveja s namerom da osmotre ugljenisano mesto na trotoaru gde se spalio onaj čovek. Bilo je to nekako ozbiljno i upečatljivo. Bilo je to sasvim prikladno za taj trenutak i taj dan. Ali je uverljiva pretnja bila ono što ga je pokretalo i

ispunjavalo energijom. Kiša na licu mu je prijala, a i onaj opori zadrž bio je sasvim na mestu, smrad urina koji je sazrevao na telu njegovog automobila, a bilo je i nekog treperavog zadovoljstva, i radosti u tom silnom pehu, u hitrom sunovratu tržišta. Ali mu je upravo pretnja smrću tu na rubu noći pouzdano saopštavala da postoji nekakav princip sudbine za koji je oduvek znao da će se obelodaniti kad kućne čas.

Sada je mogao da počne da živi.

DRUGI DEO

3.

Imala je koralnomrku kožu i izražene jagodice. Na usnama je imala karmin boje pčelinjeg voska. Volela je da je posmatraju i gordo je pretvarala čin svlačenja u javnu predstavu, u razodevanje koje prelazi nacionalne granice s elementom razmetljivog prkosa.

Nosila je svoj pancirni prsluk dok su vodili ljubav. To je bila njegova ideja. Rekla mu je da na sebi ima najlakši i najmekši, a u isti mah i najčvršći zaštitni oklop, otporan i na ubode.

Zvala se Kendra Hejs i delovala je sasvim pristupačno. Pogađali su se otprilike sekundu i po. Liznuo joj je telo na nekoliko mesta, ostavivši za sobom kapljice pljuvačke.

„Vidim da posećuješ teretanu“, rekla je.

„Šest procenata masnog tkiva.“

„Nekad je to bila i moja brojka. Dok se nisam ulenjila.“

„Kako se sada boriš s tim?“

„Izjutra radim na spravama. Noću trčim u parku.“

Imala je kožu boje cimeta, ili crvenosmeđe jabuke, ili legure bakra i bronz. Zapitao se da li ona sebi deluje obično, dok se sama vozi liftom, dok razmišlja o ručku. .

Zbacila je sa sebe prsluk i s viskijem, koji su im doneli u sobu, prišla prozoru. Njegova odeća bila je složena na obližnjoj stolici. Poželeo je da taj dan provede ćuteći, u svojoj sobi za meditaciju, zagledan u njeno lice i telo, u nekoj vrsti tao-vežbe, ili duhovnog posta. Nije joj postavio pitanje da li je čula za onu uverljivu pretnju. Nisu ga zanimali detalji, ne u tom trenutku, a znao je da Torval svakako nije previše toga ispričao telohraniteljima.

„Gde je on sada?“

„Ko?“

„Znaš ti.“

„Tamo u foajeu. Torval? Gleda ljude kako dolaze i odlaze.“

„Danko je tu ispred u hodniku.“

„Ko je tu?“

„Danko. Moj partner.“

„On je nov.“

„Ja sam nova. On ti već poduže vreme čuva leđa, još od doba onih ratova na Balkanu. On je veteran.“

Erik je prekrštenih nogu sedeo na krevetu krčkajući u ustima kikiriki i gledajući u nju.

„Šta će on reći na ovo?"

„Torval? Je l' ti to govoriš o njemu?" Zvučala je veselo. „Reci njegovo ime."

„Šta će ti on reći?"

„Važno je samo da si ti bezbedan. To je njegov posao", rekla je.

„Muškarci umeju da postanu posesivni. Šta je. Nisi znala?"

„Načula sam ponešto o tome. Ali činjenica je da sam ja, tehnički gledano, pre jedan sat predala dužnost. Što znači da mi ovde zapravo trošimo moje privatno vreme."

Dopadala mu se. Što je više bio siguran da će je Torval mrzeti, to mu se više dopadala. Torval će je zbog ovoga strastveno mrzeti. Nedeljama će strogo zuriti u nju ispod svojih natuštenih obrva.

„Da li ti je zanimljivo?"

Ona upita.

„Šta to?"

„Da štitiš nekog ko je u opasnosti."

Poželeo je da se ona pomeri malo ulevo, da bi joj bok uhvatio odsjaj stonove lampe.

„Šta te podstiče da se baviš ovim? Da ovako rizikuješ."

„Možda si ti vredan toga", reče ona.

On zaroni prst u njeno piće, a potom zaboravi da ga oliže.

„Možda je samo plata u pitanju. Plata je vrlo solidna. A rizik? Ne razmišljam o riziku. Pretpostavljam da je rizik tvoj. Ti si čovek pod lupom."

Mislila je da je to duhovito.

„Ali, da li je zanimljivo?"

„Zanimljivo je biti kraj čoveka koga neko želi da ubije."

„Znaš kako se kaže, zar ne?"

„Ubistvo je logičan nastavak poslovnih odnosa."

I ovo je bilo duhovito.

„Pomeri se malo ulevo", reče joj.

„Da se pomerim malo ulevo."

„Tako. Fino. Savršeno."

Koža joj je bila lisičje mrka, kosa upletena uz lobanju.

„Kakvo ti je oružje dao?"

„Pištolj za omamljivanje. Još nema poverenja da mi preda smrtonosnu silu.“

Prišla je krevetu i uzela mu iz ruke čašu s votkom. A on je bez prestanka ubacivao u usta zrna kikirikija.

„Trebalo bi da se zdravije hraniš.“

On reče:

„Danas je drugačije. Koliko volti imaš na raspolaganju?“

„Sto hiljada. Mogu da ti parališem nervni sistem. Padni na kolena. Tako“, reče ona.

Prosula mu je nekoliko kapi votke na genitalije. Bockalo je, peklo je. Nasmejala se kad je to učinila i on zatraži od nje da to ponovi. Prosula je još malo votke, pa se nagla da je poliže, da jezikom pokupi votku s njega, a onda ga zajašila. U obe ruke držala je po jednu čašu i pokušavala da održi ravnotežu dok su poskakivali i smejali se.

Dokrajčila je viski i dok se on tuširao, šakama je trpala kikiriki u usta. On je nju posmatrao dok se tuširala i pomislio je kako je to žena sazdana od traka i pojaseva. U izvesnom smislu ona nikada neće biti naga.

Potom je stao kraj kreveta da bi je posmatrao dok se oblači. Činila je to bez imalo žurbe, najpre je učvrstila oklop na torzu, zatim je trebalo učvrstiti gaćice, pa cipele, a onda i podvezicu na boku, i tek ga je tada primetila kako stoji u gaćama.

On joj reče:

„Parališi me. Ne šalim se. Izvadi pištolj i pucaj. Učini mi to, Kendra. Pokaži mi kako to izgleda. Treba mi nešto novo. Pokaži mi nešto što ne znam. Parališi me sve do DNK. Hajde, učini to. Pomeri prekidač. Nanišani i pucaj. Hoću sve volte koje postoje u tom oružju. Hajde. Pucaj. Smesta.“

* * *

Automobil je bio parkiran ispred hotela, tačno naspram Barimora, gde se na pauzi okupila jedna grupa pušača, zbijenih ispod tende.

Sedeo je u automobilu, uzimao jen na zajam, i gledao kako cifre njegovih fondova na nekoliko ekrana tonu u maglu. Torval je prekrštenih ruku stajao na kiši. Pretvorio se u usamljenu priliku na ulici, okrenutu prema nizu praznih dokova za utovar.

Besomučni juriš jena oslobađao je Erika uticaja njegovog neokorteksa. Osećao se čak i slobodnijim nego obično, tako podešen na registre svog malog mozga i sve dalji od potrebe da istinski preduzme nešto, da na svoj osoben način izvrši procenu, da očuva nezavisna načela i ubeđenja, sve ono zbog čega ljudska bića mogu da budu skenjana, a ptice i pacovi ne.

Verovatno mu je u tome pomogao i pištolj za omamljivanje. Električni napon mu je na nekih deset-petnaest minuta razmekšao muskulaturu, tako da se valjao po hotelskom tepihu, zgrčen od elektrošokova i nekako čudno uznesen, lišen razuma.

Sada je, međutim, mogao da misli, sasvim dovoljno da bi shvatio šta se događa. Valute su posrtale na sve strane. Sve je više banaka dospevalo u pasivu. Pronašao je tabakeru i pripalio cigaru. Stručnjaci za strategiju nisu imali objašnjenje za tu brzinu i dubinu opadanja. Otvarali su usta i izgovarali reči. Znao je da je uzrok svemu tome jen. Njegove operacije sa jenom izazivale su uragansku pometnju. Bio je do te mere u prednosti, a opseg delovanja njegove firme u takvom naletu, suštinski povezan s poslovima velikog broja ključnih institucija, recipročno ranjivih, da je čitav sistem bio ugrožen.

Pušio je i posmatrao, osećao se snažno, ponosno, glupavo i nadmoćno. U isti mah osećao je dosadu, a pomalo i prezir. Ljudi su sve ovo preozbiljno shvatili. Pomislio je kako će se to okončati za dan-dva i baš kada je nameravao da vozaču da znak, primetio je da oni ljudi pod tendom zure u njegov auto, sav izubijan i išaran sprejom.

Otvorio je prozor i pažljivije osmotrio jednu od žena koje su stajale u toj grupi. U prvi mah mu se učinilo da je to Eliza Šifrin. Tako je on ponekad razmišljao o svojoj supruzi, pod punim imenom, i to zato što se pod njim kao poznata ličnost često pojavljivala u izveštajima s javnih događaja i u modnim publikacijama. Sledećeg trenutka više nije bio siguran da je to ona, da li zbog toga što mu je vidik delimično bio zaklonjen, ili zato što je dotična žena imala cigaretu u ruci.

Snažno je gurnuo vrata i krenuo preko ulice, a Torval se stvorio kraj njega, vešto se trudeći da obuzda bes.

„Voleo bih da znam kuda ste se zaputili.”

„Sačekaj pa ćeš saznati”, reče on.

Kad joj je prišao, žena je skrenula pogled u stranu. Bila je to Eliza, pomalo nejasnog lika, iz profila.

„A otkad to ti pušiš?”

Odgovorila mu je ne okrećući pogled ka njemu, kao odnekud iz daleka.

„Počela sam kad mi je bilo petnaest godina. Sasvim uobičajena stvar za jednu devojkicu. To joj daje osećaj da je nešto više od koščatog tela koje niko ne gleda. Time u svoj život uvodi određenu dramatičnost.”

„Tako ona primeti sebe. A potom i drugi počnu da je primećuju. Onda se ona uda za jednog od njih. Posle počnu da izlaze na večere”, reče on.

Torval i Danko pokrivali su bokove limuzine, koja se promišljeno kretala niz ulicu u ne preterano gusto zbijenoj grupi taksija, dok su se supružnici u njoj bavili razmatranjem dostupnih restorana u blizini. Na jednom od ekrana pojavio se vodič sa ponudom restorana u toj ulici, i Eliza se odluči za jedan mali pouzdani bistro smešten u suterenu. Erik pogleda kroz prozor i u jednom zidu opazi pukotinu nad kojom je stajao natpis „*Mali Tokio*”.

Restoran je bio potpuno prazan.

„Nosiš džemper od kašmira.”

„Tako je.”

„I to bež boje.”

„Da.”

„A ovo je tvoja suknja s perlicama.”

„Jeste.”

„Vidiš kako zapažam stvari. Kakva je bila predstava?”

„Izašla sam na pauzi, sećaš se?”

„O čemu se radilo i koji su glumci igrali? Ja to održavam konverzaciju.”

„Otišla sam slučajno. Gledalaca je bilo vrlo malo. Pet minuta po podizanju zavese, shvatila sam i zašto.”

Konobar je stao kraj stola. Eliza naruči mešanu zelenu salatu, ako je moguće, i malu bocu mineralne vode. I to negazirane, zamolila je.

Erik reče:

„Dajte mi presnu ribu, neku s dodatkom živinog otrova.”

Sedeo je okrenut prema ulici. Danko je stajao odmah ispred vrata, bez ženskog pripadnika obezbeđenja.

„Gde ti je sako?”

„Kako gde mi je sako.”

„Imao si na sebi sako. Gde je sada?”

„Izgubio sam ga u gužvi, pretpostavljam. Videla si kako izgleda auto. Napali su nas anarhisti. Pre samo dva sata bili su deo velikog globalnog protesta. Sada su, kako bih rekao, zaboravljeni.”

„Ima još nešto što bih volela da zaboravim.”

„To što osećaš je miris mog kikirikija.”

„A zar te nisam videla kako izlaziš iz hotela malo naviše u ovoj ulici, dok sam stajala ispred pozorišta?”

Uživao je u ovome. Uloga sitnog islednika stavljala ju je u podređen položaj, a njega činila dečački inventivnim i buntovnim.

„Mogao bih da ti kažem da je tamo povodom krizne situacije održan hitan sastanak mog osoblja. Najbliža soba za sastanke bila je u tom hotelu. Ili bih mogao da ti kažem da sam morao da odem u muški toalet u foajeu hotela. Imam toalet i u autu, ali ti to ne znaš. Ili da sam otišao u gimnastičku salu u hotelu da bih se malo rasteretio od današnje napetosti. Mogao bih da ti kažem da sam proveo jedan sat na sobnom biciklu. I da sam potom malo plivao, ako tamo postoji bazen. Ili da sam se popeo na krov da bih posmatrao munje. Volim kad kiša ima u sebi tu treperavost kakvu retko ima u poslednje vreme. Mislim na to šibanje kiše, dok se talasa iznad krovova. Ili da se nenadano ispostavilo da je bar u autu ostao prazan, pa sam otišao na piće. Mogao bih da ti kažem da sam otišao na piće u bar pored foajea, gde uvek ima svežeg kikirikija.”

Konobar reče:

„Prijatno.”

Pogledala je svoju salatu. Zatim je počela da jede. Zaronila je pravo u nju, držeći se kao da je reč zaista o hrani, a ne o nekoj smuljanoj masi za koju nauka nije imala objašnjenje.

„Je li to taj hotel u koji si hteo mene da odvedeš?”

„Ne treba nama hotel. Obavićemo to u ženskom toaletu. Otići ćemo u uličicu tu iza restorana da malo protresemo kante za đubre. Vidi. Ja pokušavam da ostvarim kontakt na najuobičajeniji način. Da gledam i slušam. Da primetim tvoje raspoloženje, tvoju odeću. Važno

je to. Da li ti čarape stoje kako treba? Ja to razumem na određenom nivou. Kako ljudi izgledaju. U šta su odeveni."

„Na šta mirišu", reče ona. „Smeta li ti što to kažem? Možda zvučim previše kao obična supruga? Reći ću ti u čemu je problem. Ne umem da budem ravnodušna. Ne uspevam da ovladam tom veštinom. I zbog toga sam izložena patnji. Drugim recima, to boli."

„Dobro je ovo. Sad ličimo na ljude koji razgovaraju. Je li da ljudi baš ovako razgovaraju?"

„Otkud bih ja znala?"

On proguta gutljaj sakija. Usledila je poduža ćutnja. Na kraju on reče:

„Imam asimetričnu prostatu."

Ona se nasloni i duboko zamisli, gledajući ga nekako zabrinuto.

„Šta to znači?"

„Ne znam", odgovori on.

Osetilo se gotovo opipljivo saglasje, zajednički nespokoj i osećajnost.

„Morao bi da se vidiš s lekarom."

„Upravo sam se video s lekarom. Svakog dana se viđam s lekarima."

U čitavoj prostoriji i čitavoj ulici vladala je tišina, i njih dvoje počеше da šapuću. Nije ni pomišljao da bi se ikada mogli osetiti toliko bliskim.

„Upravo si se video s lekarom."

„Otud i znam."

Oboje su se zamislili. Dok je trenutak postajao sve svečaniji, između njih je prostrujala i nota nečeg komičnog. Može biti da ima nečeg komičnog u pojedinim delovima tela čak i onda kada vas poremećaj u njihovom funkcionisanju lagano ubija, dok su oni koje volite okupljeni oko postelje, iznad prljavih čaršava, a ostali puše u hodniku.

„Znaš šta. Oženio sam se tobom zbog tvoje lepote, ali ne moraš da budeš lepa. U izvesnom smislu, oženio sam se tobom zbog tvog novca, zbog njegove istorije, zbog toga kako se generacijama gomilao, u vreme svetskih ratova. Nije to nešto što mi je neophodno, ali malo istorije dobro dođe. Porodična posluga. Vinski podrumi. Male intimne provere ukusa vina. Zajedničko pljuckanje merlota.

Jeste glupo, ali je lepo. Vino flaširano na vlastitom imanju. Kipovi u renesansnom vrtu, podno vile na brežuljku, među voćnjacima limunova. Ali ne moraš da budeš bogata."

„Ja samo moram da budem ravnodušna."

Tu je zaplakala. Nikada je do tada nije video da plače, pa se osetio pomalo bespomoćno. Ispružio je ruku. Ostala je u vazduhu, ispružena, između njih dvoje.

„Na venčanju si nosio turban."

„Jesam."

„Mojoj majci se to dopalo", reče ona.

„Jeste. Ali sad osećam promenu. Sad unosim promenu. Jesi li pogledala jelovnik? Imaju sladoled od zelenog čaja. To bi ti se moglo dopasti. Ljudi se menjaju. Ja sada znam šta je zaista važno."

„Takva izjava je neizrecivo banalna. Povedi računa."

„Ja sada znam šta je zaista važno."

„U redu. Ali obrati pažnju na skeptičan ton", reče ona. „Šta je to zaista važno?"

„Da budem svestan svega oko sebe. Da shvatim situaciju u kojoj se nalazi druga osoba, da shvatim njena osećanja. Da znam, ukratko, šta je zaista važno. Mislio sam da moraš da budeš lepa. Ali više nije tako. Na početku današnjeg dana bilo je tako. Ali ništa od onoga što je tada važno više ne važi."

„Što znači, kako ja to shvatam, da više ne smatraš da sam lepa."

„Zašto bi morala da budeš lepa?"

„Zašto bi čovek morao da bude bogat, slavan, pametan, moćan, i da izaziva strah?"

Ruka mu je i dalje stajala ukočena u vazduhu između njih dvoje. Dograbilo je njenu bocu s vodom i ispio ostatak. Potom joj je saopštio da je tokom toga dana račun firme „*Paker kapital*“ bio sveden gotovo na nulu i da je njegovo lično bogatstvo od nekoliko desetina milijardi na poguban način težilo usaglašavanju s tom činjenicom. Saopštio joj je i to da je neko tu napolju, u ovoj kišnoj noći, izrekao uverljivu pretnju njegovom životu. A onda ju je gledao kako prihvata te novosti.

Reče joj:

„Ti jedeš. Baš fino."

Samo što ona nije jela. Prihvatala je novosti, sedela bleđa i nema, s podignutom viljuškom. Poželeo je da je izvede napolje i potuca. I šta još? To nije znao. Nije mogao ni da zamisli. No, to nikada i nije umeo. Delovalo mu je sasvim smisljeno to što su njegova neposredna i nešto dalja budućnost mogle biti sabijene u događaje koji bi se mogli odigrati u narednih nekoliko sati, ili minuta, ili još manje. To je za njega oduvek bio jedini oblik predvidljivosti života koji je priznavao.

„To je dobro. To je baš lepo“, reče on. „Od toga se osećam slobodnim na način kakav do sada nisam poznavao.“

„Grozno. Nemoj da govoriš takve stvari. Slobodnim da učiniš šta? Da bankrotiraš i umreš? Slušaj me dobro. Pružiću ti finansijsku pomoć. Zaista ću učiniti sve što mogu da bih ti pomogla. Možeš ponovo da staneš na noge, svojim tempom, na svoj način. Obećavam da ću ti pomoći. Ali kao par, kao dvoje ljudi u braku, ja mislim da smo završili, zar ne? Pričaš kako se osećaš slobodnim. Ovo je tvoj srećan dan.“

Zaboravio je novčanik u sakou u hotelskoj sobi. Ona uze ček i ponovo zaplaka. Plakala je sve vreme dok su pili čaj s limunom, a kada su na kraju zajedno krenuli ka izlazu, u prisnom zagrljaju, oslanjala se glavom o njegovo rame.

* * *

Pronašao je u automobilu svoju cigaru koja je tinjala u pepeljari na ormariću s pićem, i ponovo je pripalio. Njena aroma podarila mu je osećaj krepkosti i zdravlja. Negde u tom zapaljenom listu osećao je miris bogatstva, dugog života, čak i spokojnog očinstva.

Na drugoj strani ulice, u blizini nenaseljenog dela tog bloka, nalazilo se još jedno pozorište, „Biltmor“, i on opazi skele na fasadi i gomile građevinskog otpada na obližnjem đubrištu. U toku je bilo renoviranje, pa je glavni ulaz bio zabravljen, ali su neki ljudi ulazili kroz vrata za pozornicu, mladi ljudi i žene u tesno pripijenim parovima i grozdovima, i on začu neku neodređenu buku, zvuke građevinskih radova ili muziku u snažnim udarima i naletima, odnekud iz dubine zgrade.

Shvatio je da će morati da uđe. Ali je pre toga morao da izgubi još novca.

Brojčanik na njegovom ručnom satu istovremeno je bio i ekran. Kada bi aktivirao funkciju Interneta, ostale funkcije bi se povukle. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da bi dešifrovao niz zagonetnih potpisa. Tako je on svojevremeno upadao u korporativne sisteme, za određenu naknadu proveravao njihovu bezbednost. Ovoga puta učinio je to da bi proverio bankovne, berzanske i inostrane račune Elize Šifrin, i da bi se potom korišćenjem algoritama predstavio kao ona i preneo novac sa ovih računa u „*Paker kapital*“, gde joj je otvorio novi račun, manje-više istog trenutka, tako što je pritisnuo nekoliko brojeva na maloj tastaturi postavljenoj oko okvira njegovog ručnog časovnika. Posle toga se ponovo posvetio gubljenju novca, sistematski ga rasipajući u dim tržišta u raspadanju. Učinio je to da bi se obezbedio od opasnosti da bi mogao prihvatiti njenu ponudu finansijske pomoći. Taj gest ga jeste dirnuo, ali bilo je nužno da mu odoli, naravno, ili da pokopa sopstvenu dušu. No, to nije bio i jedini razlog da prezrivo odbaci njeno nasledno pravo. Time je on i sam učinio gest, kao znak ironične poslednje spone između njih dvoje. Neka sve izađe na videlo. Neka vide jedno drugo u svojoj čistoti i usamljenosti. Bila je to osveta jedinke mitskom paru.

Koliko je bilo njeno bogatstvo?

Brojka ga je iznenadila. Ukupna suma iznosila je sedamsto trideset pet miliona američkih dolara. Ta cifra delovala je tanko, kao dobitak na lutriji koji treba da подели sedamnaest poštanskih službenika. Te reči zvučale su tanko i šuplje i on pokuša da umesto nje oseti stid. Ali je sve to ionako bilo vazduh. Vazduh koji izlazi iz usta kada se te reči izgovore. Bili su to kodirani nizovi koji u simuliranom prostoru ostvaruju međusobne odnose.

Trebalo je da pogledaju jedno drugo bez ikakvog prikrivanja, pod ubistvenim svetlom.

Danko je išao pred njim, do ulaza za pozornicu. Tamo je stajao čuvar, ogroman, steroidan, s prstenjem u obliku lobanja optočenih dragim kamenjem. Danko mu se obratio, raskrilivši pri tom sako da mu pokaže oružje u futroli, dokaz pouzdanosti, i čovek mu dade određena uputstva. Erik krenu za svojim telohraniteljem niz vlažni, gipsom obložen hodnik, uz strmo i uzano metalno stepenište, do prolaza iznad pozornice.

Odozgo je bacio pogled na gledalište u kome više nije bilo sedišta, ispunjeno elektronskim zvucima. U prostoru za orkestar i u ložama tiskala su se gusto zbijena tela, neki su igrali u ruševinama na drugom balkonu, koji još nije bio srušen, dok su se ostali širili niz stepenište do foajea. Tela su se predavala uraganskom plesu, a bilo ih je i na pozornici i u prostoru ispred nje, u talasima ahromatske svetlosti.

Zastava načinjena od krevetskog čaršava, s rukom ispisanim slovima, visila je sa balkona.

POSLEDNJI TEHNO-REJV

Muzika je bila hladna i jednolična, kompjuterski oblikovana u duge pasaže na udaraljka, s dalekim muklim zvucima ispod tih damara.

„Ovo je potpuno blesavo. Zauzeti čitavo pozorište. Šta vi mislite?“ upita Danko.

„Ne znam.“

„Ne znam ni ja. Ali mislim da je blesavo. Deluje mi kao nekakvo drogiranje. Šta vi mislite?“

„Da.“

„Mislim da je u pitanju najnovija droga. Zove se 'novo'. Otklanja svaki bol. Gledajte kako im je dobro.“

„Deca.“

„Oni i jesu deca. Tačno tako. Kakav to bol oni mogu osećati da bi im bilo nepohodno da uzmu pilulu? Muzika, u redu, preglasna, pa šta onda? Lepo igraju. Ali kakav to bol osećaju ovako premladi da bi naručili i pivo?“

„Ima u današnje vreme dovoljno bola za sve“, reče mu Erik.

Bilo je teško govoriti i slušati tuđe reči. Na kraju su bili primorani da gledaju jedan u drugog, da u toj zaglušujućoj buci čitaju sa usana. Sada kad je znao Dankovo ime, mogao je i da ga vidi, delimično. Bio je to čovek od nekih četrdeset godina, prosečne visine, s ožiljkom preko čela i obraza, povijenim nosom i kratko podšišanom čekinjastom kosom. Nije živio u odeći koju je nosio, u majici s rolkragom i blejzeru, već u telu isklesanom od čistog iskustva, u svemu što je u životu propatio i učinio bez ostatka.

Muzika je gutala vazduh oko njih, kuljajući iz ogromnih zvučnika postavljenih između uništenih murala na dva naspramna zida. Počeo je da u tom prizoru oseća neku onostranost, neku čudnu aritmiju.

Plesači kao da su radili protiv muzike, pa su im kretnje bile sve sporije što se više ritam zgušnjavao i ubrzavao. Otvarali su usta i vrteli glavom. Mladići su svi do jednog imali jajaste glave, dok su devojke bile poklonice kulta gladovanja. Svetlosni izvor, smešten iznad balkona, emitovao je duge hladne talase sivih traka. Onom ko je to posmatrao odozgo, moglo je izgledati da se svetlost spušta na rejvere s nekom blagošću, kao vizuelna protivteža pretećem zvuku. Pod naslagama te muzike, kao iz daljine, čuo se snimak koji je podsećao na ženski glas, ali koji to nije bio. Taj glas je govorio i jecao. Izgovarao je reči za koje se činilo da imaju smisla, ali ga nisu imale. Slušao je taj glas kako govori izvan opsega bilo kog jezika ikada korišćenog među pripadnicima ljudskog roda i počeo je da čezne za njim kada je utihnuo.

„Ne mogu da verujem da sam ovde“, reče Danko.

Pogledao je Erika i osmehnuo se na pomisao da se nalazi tu, među američkim tinejdžerima u stilizovanoj pometnji, izložen muzici koja obuzima čitavo biće, koja kožu i mozak zamenjuje digitalnim tkivom. U vazduhu se osećalo nešto zarazno. Nisu muzika i svetla bili sve što je tu obuzimalo čoveka, niti taj prizor masovnog plesa u neokrećenom pozorištu bez sedišta i bez istorije. Erik pomisli kako svoj udeo u svemu tome ima i droga, taj „*novo*“, čije se delovanje sa onih koji su je uzeli širilo i na one koji nisu. Prenosilo se sa njih. Najpre biste stajali po strani i posmatrali, a onda biste se odjednom našli usred svega toga, kao neko ko je zajedno sa tom gomilom, potom i kao deo nje, a onda biste postajali sama ta gomila, koja gusto zbijena pleše kao jedan.

Oni dole bili su u bestežinskom stanju. Pomislio je kako je ta droga verovatno disocijativna, kako razdvaja duh i telo. Bila je to bezlična gomila, izvan svake brige i bola, uvučena u staklasto ponavljanje. Čitava preteča priroda elektronike ogledala se u samom ponavljanju. Bila je to njihova muzika, glasna, beživotna, beskrvna i kontrolisana, i počinjala je da mu se dopada.

Osećao je, međutim, i da je star, dok ih je gledao kako igraju. Pretapali su se jedni u druge da se kao jedinke ne bi sasušili i skvrčili. Buka je bila gotovo nepodnošljiva, hvatala je koren u njegovoj kosi i zubima. Gledao je i slušao previše toga u isti mah. No, to je bila njegova jedina odbrana protiv sve raširenijeg duhovnog

stanja. Premda nikada nije dotakao ni probao tu drogu, premda je nikada nije ni video, osetio se malo manje kao ono što jeste, a malo više kao oni dole, obuzeti rejvom.

„Reći ćete mi kada treba da krenemo. Ja ću vas izvesti.”

„Gde je on?”

„Kod ulaza. Torval? Motri na ulaz.”

„Jesi li ubijao ljude?”

„Kako to mislite? Kao 'dobar dan'", reče on.

Sada su svi već bili u stanju transa, i plesali su najsporijim pokretima. Muzika se preobrazila u tužbalicu, u kojoj su lirske klavijature stvarale most iza svaka dva segmenta tuge. Bio je to poslednji tehno-rejv, bio je to kraj nečega, ma šta to bilo.

Danko ga povede niz dugačko stepenište, pa kroz hodnik. Tamo su bile garderobe pune rejvera, koji su sedeli i ležali na sve strane, opruženi jedni preko drugih. Zastao je u jednom dovratku i zagledao se unutra. Nisu mogli ni da govore ni da hodaju. Jedan od njih lizao je lice onom do sebe, i to je bio jedino kretanje u toj prostoriji. Iako mu je samosvest bila oslabila, mogao je da vidi ko su oni u svom hemijskom delirijumu, i delovali su nežno i dirljivo, dok ih je tako gledao u svoj njihovoj krhkosti, u svoj čežnjivosti njihovih bića, jer oni su ipak bili deca i ništa više, deca koja su se trudila da se ne rasplinu u vazduhu.

Bio je već gotovo stigao do vrata za pozornicu, kada je shvatio da Danko više nije kraj njega. Znao je i zašto. Čovek se vratio tamo da se prepusti plesu, izvan domašaja sopstvenih ratova i leševa, izvan domašaja snajpera čiji se prasak s prvom svetlošću jutra čuo u njegovoj glavi.

Hodajući u korak s Torvalom stigao je do auta. Kiša je u međuvremenu prestala. Bilo mu je drago zbog toga. Kiša je očito postupila kako je trebalo. Ulicom je treperio odsjaj kalijumovih svetiljki i raspoloženje polagano rastuće napetosti.

„Gde je on?”

„Rešio je da ostane unutra", reče Erik.

„Dobro je. Nije nam ni potreban.”

„Gde je ona?”

„Poslao sam je kući.”

„Dobro je.”

„Dobro je“, reče Torval. „Izgleda da je dobro.“

U limuzini se u međuvremenu ulogorila jedna osoba. Žena je nahereno sedela na sedištu i dremala, sva okružena plastičnim kesama i krpama. Torval je uhvati i izbaci napolje. Ona se pomalo plesnim pokretima oslobodi njegovog stiska i podiže se u svoj svojoj veličini, uspravna gomila odeće, sa stvarima strpanim u zavežljaje i kesama za milostinju privezanim oko pojasa.

„Tražim gitaru. Ume li neko od vas da gleda u dlan?“

Bio je to jedan od onih neupotrebljavanih glasova koji zvuče kao da nisu od ovog sveta.

„Možda stopala?“ reče ona. „Gledajte mi u stopala.“

On preturi po džepovima tražeći novac, pri čemu se osetio pomalo blesavo, pomalo ozlojeđeno, pošto je dobijao i gubio svote kojima se mogla pokoriti planeta, a ta žena je odlazila ulicom u cipelama s odvaljenim donovima i on u džepovima nije mogao da pronađe nijednu papirnu ili metalnu monetu, niti bilo kakva dokumenta.

* * *

Automobil je prošao Petu aveniju. Izašavši iz pozorišnog kvarta, prošavši kraj niza otmenih restorana i barova, pored velikih robnih kuća, agencija za prodaju avio-karata i salona za prodaju automobila, i stigao u predeo lokalnog, mešovitog kraja, među mahom neprimetne blokove sa radnjama za hemijsko čišćenje i školskim dvorištem, uz tek kratak proplamsaj sećanja na jednu davnašnju tuču, na davnašnju paru i vrelinu Hels Kičina, na metalne požarne stepenice na starim zgradama od cigala.

Saobraćaj je bio proređen, ali je automobil milio kao i u dotadašnjem toku toga dana. Bilo je to zato što je Erik sedeo na svom sedištu i kroz otvoren prozor razgovarao s Torvalom, koji je koraćao kraj auta.

„Šta dakle znamo?“

„Znamo da nije reč o grupi. Da nije u pitanju organizovana teroristička ekipa, niti međunarodni kidnaperi sa zahtevom za otkup.“

„Znači, pojedinac? Da li nam je to važno?“

„Nemamo ime. Ali imamo telefonski poziv. U kompleksu upravo analiziraju glasovne podatke. Napravili su određene procene. I sada stvaraju plan akcije koja će biti preduzeta protiv tog pojedinca.“

„A zašto ja ne mogu da osetim nikakvu radoznalost povodom njegovog identiteta?"

„Zato što on i nije bitan", reče Torval. „Ma ko on bio, on je ono što jeste."

Erik se saglasi s takvim zaključkom, šta god da je značio. Krećući se niz ulicu prošli su kroz špalir kanti za đubre iznetih da sačekaju đubretare, a zatim i pored sumornog hotela i sinagoge. Ulicom je tekla blatnjava voda, koja je što su dalje išli postajala sve dublja, pet, deset centimetara, posledica pucanja vodovodne cevi ranije toga dana. Radnici u fosforescentnim prslucima i visokim čizmama još su se muvali po kraju, pod svetlošću reflektora, dok je Torval gazio kroz čitava pokolenja mulja, podižući svakim gorkim korakom mali pljusak sve dok se reka nije svela na dva centimetra duboku baruštinu.

Pred njima su stajale policijske barikade, koje su zatvarale prilaz ka Devetoj aveniji. Torval je isprva poverovao da su barikade postavljene zbog poplavljenih ulica. Ali na drugoj strani avenije nije bilo ekipa za raščišćavanje. Potom je pomislio da se to možda predsednikova povorka vozila po nekom zadatku kreće ka centru grada, pošto se konačno oslobodila iz zakrčenog saobraćaja. Iz daljine se, međutim, čula neka muzika i ljudi su počinjali da se okupljaju, a bilo ih je previše, sa slušalicama na ušima, i bili su premladi da bi mogli biti povezani s prolaskom predsedničke kolone. Na kraju je odlučio da porazgovara s jednim od policajaca na barikadama.

U toku je bila neka sahrana.

Erik izađe iz auta i stade blizu prodavnice bicikala na uglu, s Torvalom u blizini. Kroz sve gušću gomilu, priđe mu jedan ogroman čovek, plećat, mesnat, svečanog izgleda, odeven u bele pamučne pantalone i crnu kožnu košulju kratkih rukava, na pojedinim mestima okićenu ukrasima od platine. Bio je to Kozmo Tomas, menadžer desetak rep-muzičara, koji je nekada u ortakluku s Erikom držao ergelu trkačkih konja.

Rukovaše se i ovlaš zagriše.

„Otkud mi ovde?"

„Nisi čuo?"

„Šta?" upita Erik.

Kozmo se pobožno lupi po grudima.

„Bruta Fez.“

„Šta s njim?“

„Mrtav je.“

„Ne. Kako to. Nije moguće.“

„Mrtav je. Umro. Jutros rano.“

„Kako to da ja nisam čuo?“

„Sahrana traje već čitav dan. Porodica želi da pruži gradu priliku da mu oda poštovanje. Producentska kuća koristi priliku da napravi događaj. Veliki i bučan. Iz ulice u ulicu. Kroz čitavu noć.“

„Kako to da ja nisam čuo? Kako je to moguće? Ja volim njegovu muziku. Slušam ga dok se vozim liftom. Znam tog čoveka.“

Znao je tog čoveka. Sva tuga, sva gromoglasnost takve izjave, odjekivala je u samoj muzici, u pobožnim ritmovima i improvizacijama u *qawwali* stilu, starim preko hiljadu godina, koji su postajali sve glasniji dok je povorka pristizala niz aveniju, sada već potpuno očišćenu od saobraćaja i parkiranih automobila.

„Šta se desilo, je li ubijen?“

Na čelu je išla grupa motociklista, pripadnika gradske policije, raspoređenih u klin-formaciju. Za njima su se kretala dva kombija s ličnim obezbeđenjem, uz bok policijskom patrolnom automobilu. Stvar je bila tako savršeno jasna, još jedan mrtvi reper, uobičajena priča o rep-zvezdi koja pada pokošena mecima pošto je odbila da nekom preterano energičnom pojedincu oda feudalno priznanje u vidu novca ili žena. Ovo i jeste bio dan, zar ne, u kome uticajni ljudi okončavaju svoj život iznenada i navrat-nanos.

Kozmo je gledao u stranu.

„Fez je godinama unatrag imao problema sa srcem. Još od srednje škole. Išao je kod specijalista, kod vidara. Srce mu se jednostavno istrošilo. Nije to bio susret s razbojnikom u mračnoj ulici. Nikakvu drogu nije uzimao, gotovo od svoje sedamnaeste godine.“

Potom su naišli automobili sa cvećem, deset vozila, natovarenih belim ružama koje su treperile na povetarcu. Iza njih su išla pogrebna kola, otvorena, u čijem je zadnjem delu ležao raskošno odeveni Fez, u kovčegu napola uspravljenom tako da se videlo telo, okruženo jarkoružičastim zlatoglavima, tim cvećem pakla, u koji duše pokojnika odlaze da nađu svoj cvetni mir.

Odnekud iz zadnjeg dela povorke začuo se iz pojačala pokojnikov glas, koji je pevao u laganim hipnotičkim sinkopama, praćen harmonijumom i dobošima.

„Nadam se da nisi razočaran.“

„Čime razočaran?“

„Time što ovaj momak nije ubijen. Nadam se da te time nije izneverio. Prirodni uzrok. To jeste razočaranje.“

Kozmo pokaza palcem preko ramena.

„Šta ti se desilo sa limuzinom? Da dopustiš da jedna tako fina mašina tek tako bude izložena javnom poniženju. To je skandal, čoveče.“

„Sve je skandal. Umiranje je skandal. A opet svi umiremo.“

„Mora da mi se pričinjavaju glasovi. Jer znam da ne može biti da ti to govoriš.“

Velike grupe žena koračale su pored limuzina, s maramama i pelerinama, ruku uprljanih kanom, i bosonoge, i uplakane. Kozmo se punovo lupi po grudima, i Erik učini to isto. Pomisli kako njegov prijatelj deluje upečatljivo ovako miran, s bradom i u belom svilenom kaftanu sa spuštenom kapuljačom i simboličnim crvenim fesom na glavi, naherenim baš kako treba, i kako je dirljivo to što taj čovek leži usred spirale sopstvenih vokalnih obrada drevne muzike sufija, repovanih stihova na jezicima pandžabi i urdu i na razmetljivom crnačkom engleskom jeziku ulice.

U današnje vreme lako se gine

Sedam sam puta to probao, sine,

Sad još mogu samo da budem pesnik

I nemam ništa osim ove rime

Gomila je bila velika i tiha, širila se na trotoare, a ljudi u pidžamama gledali su sa prozora stambenih zgrada. Četvorica Fezovih ličnih telohranitelja koračala su iza pogrebnog vozila, u laganom maršu, po jedan na svakom od uglova. Bili su odeveni u prema zapadnom običaju, u tamna odela s kravatama, uglancane cipele, s borbenim naoružanjem na gotovs.

Eriku se to dopalo. Telohranitelji čak i u smrti. *Da*, pomisli Erik.

Zatim su naišli igrači brejkdensa, u tesnom džinsu i patikama, sa zadatkom da potvrde životnu priču pokojnika, rođenog u Bronksu pod imenom Rejmond Geders, svojevremeno takođe zapaženog

brejkera. Bili su to njegovi vršnjaci, šestorica ljudi raspoređenih u šest traka avenije, starih oko trideset pet godina, koji su se posle toliko godina vratili na ulice da još jednom izvedu svoje zvezde i kolutove, svoje neverovatne okrete na glavi.

„Pitaj me da li mi se dopada ovo sranje“, reče Kozmo.

No, ta energija i jarka svetlost uneli su u gomilu neko melanholično raspoloženje, više žaljenje nego uzbuđenje. Čak su i oni mlađi delovali pokunjeno, i kao obuzeti silnim poštovanjem, dok su se brejkeri vozali na laktovima i vrteli se paralelno sa tlom, zavitlani horizontalnim ludilom.

Tuga bi trebalo da je moćna, pomisli Erik. Gomila je, međutim, još pokušavala da nauči kako bi trebalo da ožali jednog tako jedinstvenog repera kakav je bio Bruta Fez, koji je mešao jezike, ritmove i teme.

Samo je Kozmo bio živ i pucao od zdravlja.

„Ovako velik kakav jesam, uz to i kao retro-crnac, trebalo bi da volim ovo što gledam pred sobom. Pošto je u pitanju nešto o čemu sam nisam mogao ni da sanjam, čak ni u svojim najbednijim danima.“

Jesu, vrteli su se na glavama, uspravnih tela i lako raširenih nogu, a jednom od brejkera ruke su bile lisicama vezane na leđima. Erik pomisli kako u tome ima nečeg mističnog, nečeg što uveliko prevazilazi ljudske mogućnosti poimanja, nečeg nalik na polusumanutu ostrašćenost sveca u pustinji. Koliko li je on samo odsutan iz ovog sveta, ovde u vlazi i katranu Devete avenije.

Zatim su naišli porodica i prijatelji, u trideset šest belih produženih limuzina. Tri su bile na čelu, s trezvenim profilima gradonačelnika i šefa policije, uz desetak pripadnika Kongresa, s majkama crnaca koji su nenaoružani stradali u sukobima s policijom, i kolegama reperima u srednjoj koloni, a bilo je tu i visokih službenika medija, stranih zvaničnika, likova sa filma i televizije, i povrh svega ovde-onde usred gomile još i predstavnika svetskih religija u odorama, mantijama, kimonima, sandalama i sutanima.

Iznad njih prolete nekoliko reporterskih helikoptera.

„Voleo je da se druži sa sveštenicima“, reče Kozmo. „Jednom se pojavio u mojoj kancelariji s nekakvim imamom i dvojicom momaka,

belaca iz Jute, odevenih u odela. Često je umeo da se izvini i ode da se pomoli."

„Neko vreme je živeo u minaretu, u Los Anđelesu."

„Čuo sam za to."

„Posetio sam ga jednom prilikom. Sagradio ga je tik uz svoju kuću i odmah se iz nje preselio u to minare."

Pokojnikov glas se pojačao, pošto se približavao kamion s ozvučenjem. Njegove najbolje pesme bile su izvanredne, a čak i one koje nisu bile dobre, bile su dobre.

Iza njegovog glasa, pljeskanje rukama pripadnika hora se pojačalo, uteravši Feza u improvizovane ritmove koji su zvučali haotično i neodrživo. Čuli su se moćni urlici odanosti, usklici i ulični povici. Pljeskanje se sa snimljene trake prenelo na ljude u limuzinama i gomilu na trotoarima, unevši u noć jasnu emociju, radost opojne samoostvarenosti, on i oni, pokojnik i prividno živi.

Nekoliko postarijih katoličkih monahinja u punoj odori deklamovalo je molitve. Bile su to nastavnice iz njegove nekadašnje osnovne škole.

Njegove reči sve više su se ubrzavale, najpre na *urdu* jeziku, potom na iskvarenom engleskom, a povremeno bi ih presekli prodorni krici jedne od žena iz hora. Bilo je u tome nekog zanosa, neke mahnite uznesenosti, i još nečega što se nije moglo iskazati, što se naslućivalo na samim rubovima, kada bi iščezao svaki smisao i ostao tek harizmatični govor, bez bubnjeva ili pljeskanja ili piskavih krikova one žene.

Glas je na kraju utihnuo. Svi su pomislili da je događaj priveden kraju. Bili su potreseni i iscrpljeni. Erikova radost zbog bankrotstva ovde je delovala blaženo i autentično. Bio je potpuno ispražnjen, izuzmemo li osećaj neodoljivog spokoja, predanosti sudbini koja je delovala sasvim ravnodušno i slobodno.

Tada je pomislio na sopstvenu sahranu. Osetio se nedostojno i patetično. Uprkos telohraniteljima, njih četvoro naspram trojice. Kakav bi to skup elemenata mogao da se meri s onim što se ovde događalo? Ko bi došao da se oprostí s njim? (Balsamovani izraz u potrazi za odgovarajućim mrtvim truplom.) Ljudi koje je upropastio, da bi dali oduška svom ogorčenju. Oni koje nije ni primećivao, da bi

likovali nad njim. On bi bio tek napuderisano telo u sarkofagu, neko koga su nadživeli da bi mogli da mu se narugaju.

Sneveselilo ga je, dakle, razmišljanje o ovom skupu ožalošćenih. Bio je to prizor kojim očigledno nije mogao da upravlja. A sahrana još nije bila završena.

Jer pristigli su derviši, koji su se vrteli uz slabašan zvuk jedne jedine flaute. Bili su to mršavi ljudi u tunikama i dugim zvonastim suknjama, sa žutim kapama, bez oboda, cilindričnim, visokim. Vrteli su se, lagano su se okretali raširenih ruku i lako nagnutih glava.

Sada se glas Brute Feza, promukao i bez pratnje, lagano kretao kroz jednostavni rep koji Erik do tada nije čuo.

Taj klinja je mislio da je zeznuo sistem. Da je vladar ulice, da je samo svoj.

Al' je uvek mislio isto što i drugi. Bio je tek deo mase, statistički broj.

Mladi igrač brejkdensa koji priziva opasnosti ulice, hapšenja i batine, ples na uskim peronima podzemne železnice, koji iz stiha u stih priziva vlastitu sramotu, žene koje nedostupne blistaju u tesno pripijenoj odeći, a onda trenutak razotkrivanja.

Tanka nit zore što budi istok Uz krike duša netom oživelih.

Njegovo prihvatanje tradicije sufija, grčevito nastojanje da postane nekakav drugačiji plesač, prosjak koji moli za rime, dok peva svoj antimaterijski rep (kako ga je sam nazvao) i uči jezike i običaje koji su mu delovali prirodno, bez pečata tajanstvenosti i nečeg stranog, kao blagoslov utisnut u kožu.

O, Bože, o, Čoveče, u tebi života je dosta

Dok te majka doji mlekom molitve i posta.

Bogatstvo, počasti u stotinama zemalja, oklopljena vozila i telohranitelji, blistave žene, da, opet, svuda unaokolo, još jedan od blagoslova tela, žene koje pod velovima i u džinsu grčevito stiskaju stubove poselje, našminkane žene i one bez šminke, i on koji je pomalo žalostivo pevao o svemu tome i o glasu koji mu je u vizionarskom snu saopštio nešto o slabom srcu.

Jedan tip u čudnoj sobi nešto mi reče

Gorka beše ta reč i istina njena

Osetih: duša mi na usta poteče

I zlatni mi zub puče do korena.

Na ulici je bilo dvadeset derviša koji su možda predstavljali arhetip, neki davnašnji i posvećeni uzor, možda, one grupe igrača brejkdenisa, istina naopako postavljen.

Daj mi da budem ono što sam bio

Budala bez rima

Izgubljena, ali živa.

Muzika je sada ispunila noć, leuti, flaute, cimbalu i bubnjevi, plesači su se okretali, suprotno od kazaljke na satu, sve brže sa svakim novim okretom.

Hor je pevao iz sve snage.

Jer sve je u okretu. Okret je drama odbacivanja svega. Jer oni su se vrteli prema zajedničkom blaženstvu, pomislio je. I zbog toga što ove noći neko leži mrtav, a oni samo okretanjem mogu da ublaže svoj bol.

Verovao je u takve stvari. Pokušao je da zamisli neku vrstu bestelesnosti. Pomislio je kako se ti plesači otapaju, kako se rastvaraju u tečno stanje, u uzvitlanu tečnost, u prstenove vode i magle koji će na kraju iščeznuti u vazduhu.

Zajecao je dok je kraj njega prolazilo dodatno obezbeđenje, policijski kombi i nekoliko civilnih automobila. Jecao je iz sve snage. Udarao se pesnicama po telu, kršeći ruke i tukući se po grudima. Naišli su i autobusi s novinarima, tri autobusa, za njima pešice i oni nezvanično ožalošćeni, mnogi od njih nalik hodočasnicima, svih rasa i vera i stilova odevanja, i on se njihao i jecao dok su ožalošćeni prolazili u automobilima, u improvizovanom nizu, osamdeset - devedeset automobila u neurednim kolonama.

Plakao je zbog Feza i svih ostalih koji su bili tu, naravno i zbog samog sebe, potpuno se predajući moćnim jecajima svoga tela. Kraj njega su plakali drugi ljudi. Nastupio je talas udaranja u grudi i mlataranja rukama. Tada ga je Kozmo prigrlio i privukao sebi. Nije mu delovalo čudno to što se zbivalo. Kad neko umre, za njim se plače. Što je taj neko veći, to je moćnija i jadikovka. Ljudi su čupali kose i kroz plač izgovarali pokojnikovo ime. Erik se polako primirio. U koži i mesu Kozmovog golemog zagrljaja, osećao je početak razboritog mirenja sa sudbinom.

Samo je još jednu stvar poželeo od ove sahrane. Poželeo je da pogrebno vozilo još jednom prođe, s onim telom iskošenim tako da

može da se vidi, s digitalnim lešom, replikom, kopijom. Činilo mu se nekako nepravedno to što je pogrebno vozilo došlo i prošlo. Poželeo je da nastave da se pojavljuju u pravilnim razmacima, s onim ponositim telom izloženim noći, da bi mogla da utaže tugu i čuđenje gomile.

Umorio se od gledanja u ekrane. Plazmatični ekrani nisu bili dovoljno ravni. Nekada su se činili ravnim, sada više ne. Posmatrao je predsednika Svetske banke kako se obraća prepunoj prostoriji usplahirenih ekonomista. Učini mu se da bi sliku možda valjalo izoštriti. Potom je predsednik Sjedinjenih Država progovorio iz svoje limuzine na engleskom i finskom jeziku. Pomalo se služio finskim. Erik ga je mrzeo zbog toga. Znao je da će na kraju uspeti da dokuče kako mu je uspelo da izazove takav učinak, njemu, jednom čoveku, sada već ojađenom i umornom. Pritiskom na dugmad vratio je ekrane u otvore i ormariće, vrativši unutrašnjosti automobila njenu prirodnu prostranost, tako da se vidik ponovo otvorio na sve strane, a njegovo telo ostalo izolovano u prostoru. U svom imunološkom sistemu osetio je najavu da će kroz koji trenutak kinuti.

Ulice su brzo ispražnjene, barikade potovarene u kamione i odvezene. Automobil se sada kretao napred, s Torvalom na prednjem sedištu.

Kinuo je, a onda ga je prožeo osećaj nedovršenosti. Shvatio je da je uvek kijao dva puta, ili mu se u tom trenutku tako učinilo. Malo je sačekao da bi potom, kao za nagradu, kinuo još jednom.

Šta izaziva kijanje? Zaštitni refleks nazalnih mukoznih membrana, kojim se izbacuju čestice unete spolja.

* * *

Ulica je umrla. Automobil je prošao pored Španske crkve i pored bloka zgrada od mrke cigle, okruženih skelama. Nasuo je sebi konjak i osetio da je ponovo gladan.

Ispred njih se nalazio jedan restoran, na južnoj strani ulice. Opazio je da je u pitanju etiopski restoran i zamislio komadinu sunderastog tamnog hleba potopljenog u čorbu od soje. Zamislio je „*jibeg vot*“ u berber sosu. Bilo je suviše kasno da bi lokal bio otvoren, ali se na zadnjem delu s kuhinjske strane videla slabašna svetlost, te on reče vozaču da zaustavi auto.

Poželeo je „*jibeg vot*“. Poželeo je da mu izgovori naziv, da mu oseti miris i da ga pojede.

Ono što se dogodilo odmah zatim, dogodilo se brzo. Erik je kročio na trotoar, da bi mu istog trenutka pritrčao jedan čovek i udario ga. Erik je podigao ruku da se odbrani, jeste, ali prekasno, i zamahnuo je pesnicom naslepo, možda i okrznuvši pri tom čoveka po glavi ili ramenu. Na licu je osetio prljavštinu, mešavinu krvi i još nečega. Bio je zaslepljen. Oči su mu bile prekrivene tom materijom, ali je čuo Torvala kraj sebe, čuo komešanje i roktanje dvojice ljudi koji su se rvali.

Izvadio je iz džepa maramicu i zastao na ivičnjaku brišući lice, obazrivo, za slučaj da mu je jedna od očnih jabučica bila pomerena. Sada je mogao da vidi kako je Torval presamitio onog čoveka preko prtljažnika limuzine, čvrsto mu stežući nadlakticu iza glave.

„Subjekt redukovan“, reče Torval sebi u rever.

Erik je osećao miris i ukus nečega. Najpre je tu bila maramica, zaprljana njegovim sopstvenim izlučevinama iz testisa i iz semenika i iz različitih drugih žlezda, sakupljenim ranije toga dana, kada je iskoristio to kvadratno parče tkanine da bi se očistio posle nekog od prosipanja tečnosti. Bunio ga je, međutim, ukus koji je osećao u ustima.

Onaj čovek, subjekt, nešto je govorio, a tu u blizini javljali su se odbljesci kao od cevi vatrenog oružja, ali bez eksplozija. Torval dovuče čoveka sa zadnjeg dela automobila i snažno ga gurnu ka Eriku, a onda mu veštim pokretom trže glavu unatrag.

„Odavno ja tebe tražim. Govnarčino“, reče on. „Sad ću ti pokazati.“

Erik ugleda s desne strane trojicu fotografa i jednog čoveka koji je klečeći snimao kamerom. Vrata automobila bila su širom otvorena.

„Danas vas je namazao majstor“, reče čovek. „Ovo je moja globalna misija. Sabotiranje moći i bogatstva.“

Erik poče da shvata. Bio je to Andre Petresku, atentator s krempitama, čovek koji je vrebao direktore velikih firmi, vojne zapovednike, fudbalske zvezde i političare. Gađao ih je u lice kolačima. Prepadao je šefove država u kućnom pritvoru. Sačekivao u zasedi ratne zločince i sudije koje su ih osudile.

„Tri godine sam ovo čekao. Radim isključivo sa svežim kolačima. Propustio sam predsednika Sjedinjenih Država da bih izveo ovaj

napad. Njega mogu da namažem kad god hoću. Ali vi ste onaj pravi ulov, to da znate. Vas nije lako zaskočiti."

Bio je to omalen čovek, kose obojene u sjajnoplavo, odeven u „*Diznilend*“ majicu s kratkim rukavima. Erik je u njegovom glasu osetio prizvuk divljenja. Odmerenim udarcem šutnuo ga je u mošnice, gledajući ga kako se izvija i grči u Torvalovom stisku. Kada su počeli da sevaju blicevi, napao je i fotografe, zadavši niz udaraca, osećajući se pri svakom od njih sve bolje. Uzmičući pred njim, trojica ljudi naletela su na niz kanti za đubre, a onda zaždili ulicom. Video-snimatelj pobeže u svoj auto.

Erik se vrati do limuzine, brišući krem s lica i ližući ga, beli šlag s blagom aromom limuna. Povezani nasiljem, on i Torval razmenili su pogled pun poštovanja i uvažavanja.

Petresku se grčio od bola.

„Nemate smisla za humor, gospodine Paker.“

Erik ga raspali nadlakticom, odbacivši ga s Torvalovih grudi. Čoveku je trebalo nekoliko sekundi da ponovo progovori.

„Čuvate svoj ugled, to je u redu. Samo, mene su razni ljudi iz obezbeđenja već toliko šutirali i mlatili da sam postao živi mrtvac. U Engleskoj moram da nosim kragnu s radio-uređajem, radi kraljičine bezbednosti. Prate me kao kakvu retku čaplju. Ali molim vas da .mi ovo poverujete. Fidela sam namazao tri puta za šest dana, kada je prošle godine bio u Bukureštu. Ja sam slikar koji slika kolačima. Jednom sam s drveta pogodio Majkla Džordana. Čuveni Leteći Kolač. Taj će video-snimak vekovima ostati muzejska vrednost. Skenjao sam sultana od jebenog Bruneja u kupatilu. Posle su me držali u nekakvoj jami dok nisam oči isplakao.“

Posmatrali su ga kako se udaljava posrćući. Restoran je bio prazan i oni su zastali u tom trenutku tišine. Erik je u kosi i ušima još imao krem. Odeća mu je bila umrljana kremom i delovima kolača s limunom. Na čelu je osećao posekotinu od fotoaparata kojim je jedan od onih ljudi zamahnuo u samoodbrani. Poželeo je da se pomokri.

Osećao se sjajno. Jednom šakom je stezao drugu, stisnutu u pesnicu. Delovala je veličanstveno, bila je oštra, bila je hitra i vrela. Njegovo vlastito telo obraćalo mu se šapatom. Brujalo je od akcije, od napada na fotografe, od udaraca koje je zadao, od naviranja krvi, od damara srca, od neizrecive lepote rasute iz kanti za đubre.

Ponovo je osetio da ima muda od čelika.

U otvoru za boce šampanjca pronašao je naočare za sunce i stavio ih u džep košulje. Spolja se začuo neki zvuk, kao kad lopta odskače. Upravo se spremio da vozaču da znak da krene dalje, kada je začuo i nepogrešivo prepoznao isprekidano odskakanje košarkaške lopte. Izašao je iz auta i prešao na severnu stranu ulice, gde se nalazilo igralište. Pogledao je kroz dve ograde i video dvojicu dečaka kako poskakuju i škruguću zubima, u igri jedan na jedan.

Prva kapija bila je zaključana. Bez oklevanja se uzverao uz ogradu sa gvozdenim šiljcima. I druga kapija bila je zaključana. Popeo se uz lančanu ogradu, dvostruko višu od one prve. Preskočio ju je, a Torval je krenuo za njim, bez reči prešavši jednu pa drugu ogradu.

Stigli su do zadnjeg dela parka i zagledali se u klince obuzete igrom, u senci i polumraku.

„Igraš li košarku?”

„Pomalo. Nije to baš moja igra”, reče Torval. „Ragbi. To sam igrao. A vi?”

„Pomalo. Dopalo mi se ono tamo. Sad kiptim od snage.”

„Naravno, jasno vam je. I dalje vas neko prati.”

„Neko i dalje vreba.”

„Ovo je bila sitnica. Šlag od kolača. Tehnički beznačajno.”

„Shvatam. Jasno mi je. Naravno.”

Bili su potpuno obuzeti igrom, ti klinци, u skoku su pljeskali i udarali jedan drugog po rukama, ispuštali grlene glasove.

„Sledeći put neće biti u pitanju kolači.”

„Gotovo je s desertom.”

„On je tu negde i naoružan je.”

„On je naoružan a i ti si naoružan.”

„To je tačno.”

„Moraćeš da izvadiš svoje oružje.”

„To je tačno”, reče Torval.

„Daj da pogledam tu stvarčicu.”

„Da vam dam da pogledate tu stvarčicu. Važi. Što da ne? Uredno ste platili za to.”

Obojica počеше tiho da šmrkću, u naletu otužnog nazalnog smeha.

Torval izvadi oružje iz sakoa i pruži ga Eriku, lep primerak, srebrno-crne boje, kalibra sto milimetara, s drškom od orahovine.

„Proizveden u Češkoj.“

„Lep je.“

„I pametan. Stravično pametan.“

„Prepoznaje glas.“

„Tako je“, reče Torval.

„Znači, kako. Ti progovoriš i on ti prepozna glas.“

„Tako je. Mehanizam ne može da se aktivira ako se glas ne podudara sa onim u memoriji. Samo moj glas odgovara tome.“

„Moraš li da progovoriš na češkom da bi opalio?“

Torval se široko osmehnu. Erik je tada prvi put video osmeh na njegovom licu. Slobodnom rukom izvadio je naočare iz džepa košulje i trzajem šake otvorio držače.

„Ali to s glasom je tek polovina operacije“, reče Torval, pa začu ta iščekujući reakciju.

„Hoćeš da kažeš da postoji i neka šifra.“

„Unapred programirana izgovorena šifra.“

Erik stavi naočare.

„Kako glasi?“

Torval se ovog puta nasmeja za sebe, a onda podiže pogled ka Eriku, koji je sada držao upereno oružje.

„Nensi Babič.“

Erik ispali hitac. U Torvalovom oku načas bijesnu iskra užasa i neverice. Opalio je jednom i čovek se srušio. Sav autoritet namah je iščezao iz njega. Izgledao je priglupo i zbunjeno.

Desetak metara dalje lopta za košarku prestala je da skače.

Imao je masu, ali ne i pokretljivost. Bilo je to očigledno dok je ležao i umirao. Imao je disciplinu i osećaj za ritam, jeste, ali bez prave gipkosti pokreta.

Erik pogleda dečake, koji su nepomično stajali i posmatrali. Lopka je bila na zemlji i lagano se okretala. Nehajno im je mahnuo rukom dajući im znak da bi trebalo da nastave igru. Nije se dogodilo ništa što bi bilo toliko važno da bi zbog toga morali da prestanu.

Bacio je oružje u grmlje i krenuo prema lančanoj ogradi.

Nije bilo naglog otvaranja prozora niti usplahirenih glasova. Oružje nije imalo prigušivač, ali bio je to samo jedan pucanj, a možda je ljudima trebalo tri, četiri, ili više da bi se prenuili od sna ili televizije. Bio je to jedan sasvim rutinski detalj u noći, ni po čemu različit od

seksualnog opštenja mačaka ili praska iz auspuha. Čak i onda kada znate da nije u pitanju prasak iz auspuha, pošto nikada i nije, ne osećate podsticaj da saznate šta se zbiva, osim ako se pucnji ponovo ne oglase i ne začuju koraci u trku. U gustoj vreći okolnog kvarta, gde čovek bez prestanka čuje šumove i zvuke preteških naslaga svoje sopstvene urbane iskorenjenosti, ne treba očekivati da će iko reagovati na usamljeni pucanj.

Osim toga, pucanj je bio manje napadan od partije basketbola. Ako je ta partija njime bila okončana, to je samo moglo probuditi zahvalnost onih koji su uživali pod lepotom mesečine.

Neprimetno je zastao, pomislivši kako bi trebalo da se vrati i pokupi oružje.

Pre toga je bacio oružje u grmlje zato što je poželeo da se dogodi što god je moralo da se dogodi. Pištolji su male, praktične naprave. Poželeo je da poveruje u moć unapred određenih događaja. Delo je izvršeno, pištolj mora da nestane.

Popeo se uz lančanu ogradu, poderavši pri tom džep pantalona.

Oružje je odbacio u žurbi, ali bio je to fantastičan osećaj. Zvekneš čoveka, baciš pištolj. Bilo je prekasno za naknadna razmišljanja.

Skočio je na tle i produžio prema gvozdenoj ogradi.

Nije se zapitao ko je Nensi Babič, niti je pomislio kako je izbor šifre Torvalu možda dao crtu ljudskosti koja bi mogla poslužiti kao povod za odloženo kajanje. Torval je bio njegov neprijatelj, pretnja njegovom samopoštovanju. Kad nekom plaćate da vas sačuva u životu, tada taj neko postaje pomalo psihotičan. Upravo je zbog uverljive pretnje, kao i gubitka kompanije i svog ličnog gubitka, Erik odlučio da se izrazi na ovakav način. Torvalova smrt raščistila je noć otvorivši prostor za dublja sučeljavanja.

Prešao je gvozdenu ogradu i otišao do auta. Na uglu ulice, neki čovek iz prošlog veka svirao je saksofon.

Ispovest Bena Levina

JUTRO

Ja sada živim izvan sveta. Bez igde ičega. Pišem ovo za svojim gvozdanim stolom koji sam preko trotoara dovukao u ovu zgradu. Imam svoj sobni bicikl na kome jednom nogom okrećem pedalu, a drugom simuliram.

Namera mi je da posredstvom ovih stranica koje ispisujem javno obelodanim svoj život. Biće to duhovna autobiografija na nekoliko hiljada stranica, a jezgro dela počivaće na nedoumici da li ću ga uhvatiti i upucati, ili neću, sve to ispisano olovkom.

U vreme dok sam bio zaposlen, imao sam račune s nešto para u pet velikih banaka. Imena tih banaka izazivaju strahopoštovanje, a njihove su ekspoziture svuda po gradu. Obično sam išao u različite banke ili u razne ekspoziture iste banke. Bilo je trenutaka kada sam usred noći išao od jedne do druge ekspoziture i prebacivao novac s jednog na drugi račun ili jednostavno proveravao stanje. Unosio sam šifre i pregledao brojke. Mašina vas sama vodi kroz čitav postupak. Mašina pita: da li je sve u redu? Ona nas uči da razmišljamo u logičkim blokovima.

Kratko vreme sam bio u braku sa hendikepiranom ženom koja je imala dete. Ponekad sam tako gledao to njeno dete, još gotovo bebu, i pomišljao kako sam se uvalio u grdnu nevolju.

U to vreme sam podučavao i držao predavanja. Predavanje baš i nije prava reč. Skačem s teme na temu. Ne želim da pišem delo u kome ću deklamovati svoju biografiju, pričati o svom poreklu i obrazovanju. Želim da se izdignem iz ovih ispisanih reči i učinim nešto, povredim nekog. Duboko u sebi nosim želju da nekog povredim, a toga nisam oduvek bio svestan. Sam čin pisanja i njegova dubina reći će mi jesam li sposoban za tako nešto.

Iskreno želim vaše saosećanje. Svakoga dana trošim svoj novac na flaširanu vodu. Za piće i kupanje. Imam svoje higijenske navike koje sam lično stvorio, restorane s brзом hranom koje redovno posećujem i svoje potrebe za vodom u zgradi bez vode, grejanja i bez svetla, izuzev onog koje sam stvorim.

Imam poteškoća u neposrednom obraćanju ljudima. Nekada sam pokušavao da govorim istinu. Teško je, međutim, ne lagati. Lažem

ljude jer je laganje moj jezik, tako ja govorim. Takva je temperatura u glavi koju smatram svojom. Svoja zapažanja ne upućujem osobi s kojom razgovaram, već pokušavam da je ne gledam, ili da svoje reči pronađem, kako bih rekao, negde na njenom ramenu.

Posle izvesnog vremena to je počelo da mi pričinjava zadovoljstvo. Ja nikada i nisam zaista mislio ono što sam govorio. Svaka nepotrebna laž bila je jedan od načina izgradnje ličnosti. Sada to jasno vidim. Meni ne može pomoći niko, izuzev mene samog.

Bez prestanka sam pratio video-prenos uživo sa njegovog sajta. Gledao sam to satima i doslovno danima. Šta je kome rekao, kako se odsečnim pokretima okretao u fotelji. Fotelje je smatrao u najvećoj meri glupim i besmislenim. Kako je plivao kada je plivao, kako je jeo, igrao karte pred kamerom. Kako je mešao karte. Premda sam radio na istom odeljenju, čekaao sam na ulici da bih ga video kako odlazi. Želeo sam da ga urežem u svoju svest. Važno je bilo znati gde se kada nalazi, makar i na trenutak. To je unosilo red u moj svet.

Sve to, uostalom, nisu ni bile laži. Nisu to bile neistine, uglavnom, već jednostavno odbici od tela slušaoca, od njenih ili njegovih ramena, ili potpuni promašaji.

Obratiti se nekome neposredno bilo je nepodnošljivo. Ali ja na ovim stranicama želim da ispišem svoj put do istine. Verujte. Degradirali su me prebacivši me na rad sa manje važnim valutama. Pišem da bih usporio sopstvene misli, ali mi um negde propušta.

Sada novčane poslove obavljam samo u jednoj banci, pošto se u finansijskom pogledu približavam nuli. Banka je mala, sa samo jednim automatom unutra, i jednim u zidu sa ulične strane. Koristim taj ulični, zato što me čuvar ne pušta u banku.

Mogao bih da mu kažem da imam račun i da to dokažem. Banka je, međutim, sva od mermera i stakla i s naoružanim čuvarima. Prihvatam to. Mogao bih da mu kažem da treba da proverim skorašnje uplate, mada ih nije ni bilo. Ali ja volim da svoje transakcije obavljam napolju, za automatom postavljenim u zid.

Svakoga dana osećam stid, koji sutradan postaje još veći. No ja ću ipak provesti ostatak svog života u ovom prostoru, ispisujući ove zabeleške, ovaj dnevnik, beležeći svoje postupke i razmišljanja, pronalazeći negde u dubini svega toga nekakvu čast, nekakvu

vrednost. Želim da stvorim deset hiljada stranica koje će zaustaviti svet.

Dozvolite mi da govorim. Podložan sam globalnim naletima bolesti. Imam nastupe nečega što se na karipskom zove susto, što znači gubitak duše, a time sam se prvobitno zarazio preko Interneta, nedugo pre no što je moja supruga pokupila svoje dete i otišla, tako što su je njena braća, ilegalni doseljenici, odnela niz stepenice.

S jedne strane, sve je to izmišljotina i mit. S druge strane, ja zaista jesam podložan. U ovo delo biće uključeni i opisi mojih simptoma.

On je uvek ispred, razmišlja o onom što je novo kao da je već prošlost, i gotovo da bih mu se mogao diviti zbog toga.

Uvek osporava ono što vi i ja smatramo velikim i verodostojnim dodacima životu. Stvari se u njegovim rukama nestrpljivo troše. Znam ga ja. Želeo bi da bude za čitavu jednu civilizaciju ispred ove sadašnje.

Nekada sam čuvao svežanj novčanica povezanih plavom trakom na kojoj su bile ispisane reči „Kalifornijski asparagus“. Taj novac je sada otišao u optičaj, prelazi iz ruke u ruku, onako nedezinfikovano. Imam i sobni bicikl koji sam pronašao jedne noći, bez jedne pedale.

Diskretno sam dao oglas da tražim polovan pištolj, krišom sam ga kupio u vreme dok sam imao pristup računaru i još bio zaposlen, mada jedva, znao sam da se bliži dan, da je taj čovek nepredvidljiv, da postepeno gubi radne navike, što se moglo videti i na tuđim licima, uprkos komici i patetici sadržanoj u činjenici da osoba kao što sam ja poseduje tako komplikovan komad naoružanja.

Sagledavam pokatkad prezriv humor i sažaljenje u onome što činim. I gotovo da u tome uživam do te mere da postajem bespomoćan.

Moj život više ne pripada meni. No ja nisam želeo da se to desi. Posmatrao sam ga kako vezuje kravatu i znao sam ko je on. Na ogledalu u kupatilu imao je ekran sa koga je saznavao svoju telesnu temperaturu i krvni pritisak u datom trenutku, svoju visinu, težinu, brzinu otkucaja srca, puls, koje lekove teba da uzme, čitavu svoju zdravstvenu istoriju saznavao je sa svog lica, a ja sam bio njegov živi senzor, čitao mu misli, znao ko to živi u njegovom umu.

Tako dobijate obaveštenje o svojoj visini za slučaj da se skupite preko noći, što može da se dogodi anabolički.

Cigarete nisu deo portreta one ličnosti za koju me smatrate. Ali ja jesam težak pušač. Ja zaista žudim za onim za čim žudim. Ne čitam iz zadovoljstva. Kupam se retko zato što ne mogu to sebi češće da priuštim. Odeću kupujem u dragstorima. U Americi je tako nešto moguće, možete se od glave do pete obući u dragstoru, i ja se tome potajno divim. Nije moj unutrašnji život toliko različit od vašeg, u onom smislu u kome smo svi neuhvatljivi.

Odneli su je niz stepenice u invalidskim kolicima zajedno s bebom. U mojoj glavi je vladala pometnja. Možda ste nekada videli one skokovite linije na detektoru laži. Tako se ponekad kreću moje misli, kad razmišljam o tome kako reagujem na sve ovo. Napustio sam nastavnički posao da bih zaradio svoj milion. Bio je to pravi trenutak za takav potez. Osećao sam se kao da sam ubačen u to, kao osoba u situaciji koju nije sama odabrala, mada ja jesam sam odlučio da budem tu, a najbliže koliko mi je on prišao bilo je do samog dometa čujnosti.

Imam podeljena osećanja povodom zamisli da ga ubijem. Da li me to u vašim očima čini manje, ili više zanimljivim?

Nisam ja jedno od onih izgaženih tela koja se trudite da ne primetite kad prolazite pojedinim ulicama. Njih ni ja ne gledam. Trenutno se bavim rušenjem zidova u svom životnom prostoru, posao od nekoliko nedelja koji je gotovo okončan. Flaširanu vodu kupujem u bakalnici jednog Meksikanca, tu malo naviše uz ulicu. Tamo rade dva prodavca, ili vlasnik i prodavač, i obojica govore „nema problema“. Ja kažem hvala. Nema problema.

Kao dete, običavao sam da ližem metalni novac. One brazde na obodu novčića. One male žljebove, kako se to kaže. I danas ih ponekad ližem, ali me brine prljavština nagomilana u njima.

Da, ali oduzeti nekome život? To je vizija novoga dana. Konačno sam rešen da ostvarim taj čin. Čin nasilja jeste ono što stvara istoriju i menja sve što je bilo pre toga. Samo, kako zamisliti taj trenutak? Nisam siguran da makar i u mislima mogu da stignem do trenutka izvršenja, onog sa dvojicom ljudi bez lica u vlažnoj šarenoj odeći.

I kako da ga pronađem i ubijem, a tek kako da nanišanim i pucam? Sve je to, dakle, u velikoj meri akademsko pitanje, razmena ideja.

Kad nešto plaćam metalnim novcem, uvek se opsesivno zaračunam i zapetljam.

Ali kako da živim, ako on nije mrtav? On i mrtav može postati otac. Dopuštam takvu mogućnost. Mogu da mu uzmu spermu, da je potom zalede na petnaest meseci. Posle toga, sasvim je jednostavno oploditi njegovu udovicu ili neku drugu majku dobrovoljca. A onda će neko drugi izrasti u njegov oblik i telo i ja ću imati šta da mrzim kad taj neko odraste dovoljno da postane čovek.

Ljudi razmišljaju o tome ko su tek u najgublje doba noći. Nosim u sebi tu misao, to neznano dete i užas takve pomisli, osećam u duši taj beskraj u svakom trenutku svog života.

Imam svoj gvozdeni sto koji sam dovukao uz tri stepeništa, pomoću konopaca i klinova. Imam olovke koje oštirim perorezom.

Postoje mrtve zvezde koje i dalje sijaju zato što im je svetlost zarobljena u vremenu. Gde li je moje mesto pod tom svetlošću, koja zapravo i ne postoji?

4.

Limuzina je pod uličnom svetiljkom delovala izuzetno upečatljivo, nekako kao od izgužvanog kartona, kao automobil u kakvoj javnoj raspravi, koji može da oseća i da govori. Svetla na zgradi opere bila su popaljena, po dvanaest sa svake strane, po četiri svetiljke smeštene između prozora. Vozač je stajao kraj zadnjeg dela vozila, držeći otvorena vrata. Erik nije odmah ušao. Zastao je i pogledao vozača. Nikada do tada nije to učinio, pa mu je trebalo nekoliko trenutaka da ga osmotri.

Čovek je bio vitak i tamnopus, srednjeg rasta. Imao je izduženo lice. Jedno njegovo oko, levo, jedva se naziralo ispod golemog kapka. Video se donji rub dužice, zatvorene u jednom uglu. Čovek je očito imao za sobom neku priču. U beonjači su mu se videle večernje pruge, odsev krvavog sunca. Njemu se u životu štošta izdogađalo.

Eriku se dopala pomisao da čovek s upropašćenim okom zarađuje za život vozeći auto. Njegov auto. To je zazvučalo još bolje.

Setio se kako je hteo da se pomokri. Obavio je to u autu, pognut, a zatim odgledao kako se posuda vraća na svoje mesto. Nije znao šta se zbivalo s njenim sadržajem. Možda je odlazio nekud u donji deo automobila ili je verovatno bio izbacivan pravo na ulicu, čime je kršeno na hiljade statuta.

Na automobilu su prigušeno svetleli farovi za maglu. Reka se nalazila samo dva bloka dalje, i nosila je svoj dnevni inventar hemikalija i usputnog đubreta, plutajućih kućnih predmeta, poneko izubijano ili metkom pogođeno telo, sve to u prozaičnom putu na jug ka vrhu ostrva i nešto daljem ušću u more.

Na semaforu je bilo upaljeno crveno svetlo. Avenijom je tekao krajnje oskudan saobraćaj, pa je on seo u auto i shvatio koliko je čudno to što je spreman da čeka, ništa manje nego vozač, samo zato što je upaljeno svetlo jedne, a ne neke druge boje. Nije to, međutim, bilo zato što se on pridržavao određenih pravila ponašanja. Jednostavno je bio raspoložen da bude strpljiv, to je sve, a uz to možda i zamišljen, sada kada je ostao smrtonosno usamljen, bez svojih telohranitelja.

Auto je izašao iz Desete avenije i prošao najpre kraj male bakalnice a onda i pored praznog parkinga za kamione. Video je dva automobila parkirana na trotoaru, prekrivena poderanom plavom

ciradom. Bio je tu i jedan pas lotalica, uvek je tu izgledali pas lotalica koji njuška izgužvane listove novina. Kante za đubre bile su od izubijanog metala, ni nalik onim oplemenjenim gumenim proizvodima postavljenim na ulicama prema istočnom delu grada, a bilo je đubreta i u otvorenim kutijama, kao i onog koje se rasulo sa jednog kamiona naviše uz ulicu. Osetio je kako se spušta tišina, osećao neku odsutnost koja nije imala veze s opštom atmosferom ulice u ovaj sat, a pri tom je auto prošao kraj još jedne male bakalnice i on vide bedeme iznad železničkih šina postavljenih ispod nivoa ulice, kao i garaže i prodavnice kozmetike zapečaćene preko noći, i metalne prozorske kapke s grafitima na španskom i arapskom.

Berbernica se nalazila na severnoj strani ulice i bila je okrenuta prema nizu starih stambenih zgrada od cigala. Automobil stade a Erik ostade da sedi, zamišljen. Sedeo je tako pet-šest minuta. Tada su se vrata širom otvorila i vozač stade na trotoar, gledajući unutra.

„Stigli smo”, reče konačno.

Erik je stajao na trotoaru i gledao u stambene zgrade na drugoj strani ulice. Pogledao je srednju u nizu od pet zgrada i osetio hladnu samotnost: četvrti sprat, tamni prozori i požarno stepenište bez biljaka u saksijama. Zgrada je bila turobna. Turobna je bila i ulica, ali ljudi su tu nekada živeli u bučnoj prisnosti, u stanovima kraj pruge, srećni kao i bilo gde drugde, pomislio je, i još žive, žive i dalje.

Njegov otac je tu odrastao. Bilo je trenutaka kada je Erik osećao neodoljivu želju da dođe i oseti dah te ulice. Želeo je da ga oseti, da oseti svaku čemernu nijansu čežnje. No to nije bila njegova čežnja ili žudnja ili osećaj za prošlost. Bio je premlad da bi osećao takve stvari, a nije bio ni taj tip osobe, niti je ovo ikada bio njegov dom ili ulica. Osećao je ono što bi osećao njegov otac, da je mogao da zastane na tom mestu.

Berbernica je bila zatvorena. Znao je da će biti zatvorena u ovo doba. Prišao je vratima i video da je stražnja prostorija osvetljena. Ona je morala biti osvetljena, bez obzira na doba dana. Pokucao je i sačekao da se kroz polumrak probije starac, Entoni Aduato, u radnoj uniformi, beloj tunici na pruge, s kratkim rukavima, u širokim pantalonama i patikama za trčanje.

Erik je znao šta će čovek reći kada otvori vrata.

„Nešto te nema u poslednje vreme?“

„Zdravo, Entoni.“

„Od poodavno.“

„Od poodavno. Hteo bih da se podšišam.“

„Kako to izgledaš. Uđi da mogu da te vidim.“

Pritisnuo je prekidač i sačekao da Erik sedne u jedinu preostalu berbersku stolicu. Na mestu gde je bila ona druga, stajala je rupa u linoleumu, a još je tu bila dečja stolica-igračka, zeleni automobil sa crvenim volanom.

„U životu nisam video takvu pacovsku čekinju na ljudskom biću.“

„Ustao sam jutros i shvatio da je kucnuo čas.“

„Znao si gde treba da dođeš.“

„Rekao sam sebi. Hoću da se podšišam.“

Čovek skide naočare za sunce s Erikove glave i spusti ih na policu ispod ogledala koje se pružalo duž čitave prostorije, prethodno proverivši da na njima nema mrlja i prašine.

„Možda bi najpre voleo da nešto pojedеш.“

„Mogao bih nešto da pojedem.“

„U frižideru ima brze hrane koju ja volim da čalabrcnem kad me spopadne želja.“

On ode u stražnju prostoriju, a Erik se osvrnu oko sebe. Boja je otpadala sa zidova, ostavljajući za sobom mrlje ružičastobelog gipsa, a tavanica je bila napukla na nekoliko mesta. Pre mnogo godina otac ga je doveo ovamo, prvi put, i možda je radnja tada bila u boljem stanju, ali ne mnogo boljem.

Entoni zastade u do vratku, držeći u obe ruke po jednu malu belu kartonsku kutiju.

„Dakle, oženio si se tom ženom.“

„Tako je.“

„Ta njena porodica ima para, ne zna se koliko. Nisam ni pomišljao da bi mogao da se oženiš tako mlad. Ali, ko sam ja da znam? Imam pire od graška i plavi patlidžan punjen pirinčem i orasima.“

„Daj plavi patlidžan.“

„Odmah dobiješ“, reče Entoni, ali ostade tu gde je stajao, u do vratku.

„Otišao je za tili čas, kad su mu to pronašli. Dobio je dijagnozu i očas ga više nije bilo. Jednog dana je razgovarao sa mnom, a već

sledećeg više ga nije bilo. Tako se bar meni čini. A imam i plavi patlidžan s belim lukom i limunom, sve pomešano, ako želiš da probaš. Dobio je dijagnozu u januaru. Pronašli su mu to i saopštili mu. Ali on nije rekao tvojoj majci sve dok nije morao. U martu ga već nije bilo. S tim što se meni čini da je sve to potrajalo dan ili dva. Najviše dva dana."

Erik je sve to čuo već mnogo puta, i to skoro svaki put ispričano istim rečima, s prigodnim varijacijama. To je on i tražio od Antonija. Uvek iste reči. Na zidu kalendar naftne kompanije. Ogledalo koje je vapilo za glačanjem.

„Ti si tada imao četiri godine."

„Pet."

„Tačno tako. Tvoja majka bila je mozak ekipe. Otuda i kod tebe taj mentalitet. Tvoja je majka posedovala mudrost. To je on i sam rekao."

„A ti? Jesi li dobro?"

„Znaš ti mene, sinak. Mogao bih da ti kažem da nemam na šta da se požalim. Ali bih svakako mogao da se požalim. Samo što neću."

Nagnuo se ka unutrašnjosti prostorije, samo gornjim delom tela, ostarelom čekinjavom glavom i izbledelim očima.

„Zato što nema vremena", reče.

Nakratko je začutao, a onda prišao polici ispred Erika, odložio kutije na nju, i iz džepa na grudima izvukao dve plastične kašike.

„Da razmislim šta bismo mogli da popijemo. Imamo vodu iz vodovoda. Ja u poslednje vreme pijem vodu. A imamo i bocu likera, koja je ovde ne pitaj otkad."

Reč „liker" pozivala je tog čoveka, Antonija, na oprez. Sve reči koje je do tada izgovorio bile su reči koje je uvek izgovarao, izuzev te jedne, koja ga je uznemirila.

„Mogao bih da popijem malo toga."

„Fino. Jer da je tvoj otac ušao ovamo i da sam mu ponudio vodu, ne daj Bože, poderao bi mi poslednju stolicu."

„A možda bismo mogli da pozovemo i mog vozača da uđe. Vozač mi je napolju u kolima."

„Mogli bismo mu dati onaj drugi patlidžan."

„Fino. To bi bilo lepo. Hvala ti, Entoni."

* * *

Bili su na pola obeda, sedeli i razgovarali, Erik i vozač, dok je Entoni stajao i razgovarao. Pre toga je pronašao kašiku i za vozača. Njih dvojica pili su vodu iz različitih šolja.

Vozač se zvao Ibrahim Hamadu i ispostavilo se da su i on i Entoni vozili taksi u Njujorku, u razmaku od dosta godina.

Erik je sedeo u berberskoj stolici i posmatrao vozača koji nije skinuo sako, niti olabavio kravatu. Sedeo je u stolici na rasklapanje, leđima okrenut ogledalu, i spokojno zahvatao hranu kašikom.

„Vozio sam karirani taksi. Velik i poletan“, reče Entoni. „Vozio sam noću. Bio sam mlad. Šta mi se moglo desiti?“

„Noć nije najbolje vreme ako imaš ženu i dete. Osim toga, mogu vam reći da je i po danu bilo dovoljno šašavo.“

„Voleo sam svoj taksi. Radio sam po dvanaest sati bez pauze. Zastajao sam samo da pišam.“

„Jednog dana je neki drugi taksi udario jednog čoveka. Doleteo je pravo na moj taksi“, reče Ibrahim. „Mislim, doleteo kroz vazduh. Tresnuo o vetrobransko staklo. Tačno meni pred nosom. Krv na sve strane.“

„Nikada nisam izašao iz garaže bez svog sredstva za pranje stakla“, reče Entoni.

„U svom prethodnom životu bio sam ministar spoljnih poslova. Rekao sam mu, gubi se odatle. Ne mogu da vozim s tvojim telom na prednjem staklu.“

Erik nije mogao da skine pogled sa leve strane njegovog lica. Ibrahimovo ugaslo oko privlačilo ga je na neki detinjast način, tako da ga nije bilo stid da gleda. Oko se udaljavalo od nosa, a obrva je bila prava i iskrenuta naviše. Preko očnog kapka pružala se uzdignuta pruga ožiljka. No uprkos tom gotovo zatvorenom kapku, na očnoj jabučici videle su se nekakve naslage, kao belance jajeta prošarano krvlju. To oko posedovalo je neku samostalnost, sopstvenu ličnost, čime je svom vlasniku davalo dodatni identitet, nekakvo nespokojno drugo ja.

„Obedovao sam za volanom“, reče Entoni, mahnuvši kutijom sa hranom. „Nosio sam sendviče umotane u foliju.“

„I ja sam jeo za volanom. Prekid vožnje bio mi je luksuz.“

„A gde si pišao, Ibrahim? Ja sam pišao ispod mosta Menhetn.“

„Upravo na tom mestu sam i ja pišao.“

„Pišao sam po parkovima i alejama. Jednom sam pišao i na groblju kućnih ljubimaca.“

„Noć je po mnogo čemu bolja“, reče Ibrahim. „Ubeđen sam u to.“

Erik ih je slušao kao iz daljine, i počinjao da oseća sanjivost. Pio je liker iz okrnjene čašice. Kada je završio sa jelom, spustio je kašiku u kutiju, a kutiju pažljivo položio na rukohvat stolice. Stolice imaju ruke i noge kojima bi trebalo dati drugačije nazive. Zabacio je glavu unazad i sklopio oči.

„A koliko li sam vremena ovde provodio“, reče Entoni. „Verovatno po četiri sata na dan, pomagao ocu u berberskim poslovima. Noću sam vozio taksi. Voleo sam svoj taksi. Imao sam mali ventilator koji je radio na baterije, jer u to vreme nisi mogao ni da sanjaš o klima-uređajima. Imao sam čašu sa magnetom pričvršćenim uz tablu s instrumentima.“

„Ja sam imao tapacirani volan“, reče Ibrahim. „Veoma lep, sa crnobelim prugama. A na štitniku od sunca stajala je fotografija moje kćeri.“

Glasovi su se polagano slili u jedan jedini samoglasnik, koji će postati njegovo sredstvo za beg, zadihani izlazak ispod golemog pokrova budnosti, koji je obeležio toliko njegovih noći. Počeo je da iščezava, da se gubi, i osetio je kako negde u tami treperi pitanje.

Postoji li išta jednostavnije nego da čovek zaspi?

Najpre je čuo šum žvakanja. Odmah je shvatio gde se nalazi. Zatim je otvorio oči i u ogledalu ugledao svoj lik, usred prostorije koja je postajala sve veća. Malo se zadržao na svom liku. Oko je počelo da mu otiče na mestu gde ga je zakačila ivica kolača. Iz posekotine na čelu, nastale od udarca fotoaparata, izrasla je krasta veličine kupine. Bila je tu i glava sa ustalasanom kosom, nepokornom i oštrom, na svoj način upečatljivom, i on klimnu svom liku, sagledavši ga u celini, čitavo lice, setivši se ko je on zapravo.

Berberin i vozač upravo su delili desert, fino lisnato pecivo punjeno medom i orasima. I jedan i drugi držali su u ruci po jedan četvrtast komad.

Entoni je gledao u njega ali se obraćao Ibrahimu, ili obojici, ili zidovima i stolicama.

„Taj momak se kod mene podšišao prvi put u životu. Odbijao je da sedne u ovaj automobilčić. Njegov otac pokušao je da ga tu zadrži

silom. Ovaj je vikao 'ne ne ne ne'. Pa sam ga onda ja stavio tačno tamo gde sada sedi. Otac ga je držao", reče Entoni. „Šišao sam njegovog oca još dok je bio klinac. A onda sam počeo da šišam i njega."

Obraćao se samom sebi, onome što je nekada bio, čoveku koji je s makazama u ruci podšišao milione glava. I dalje je gledao u Erika, koji je sedeo i čekao, pošto je znao šta sledi.

„Otac mu je odrastao uz četvoro braće i sestara. Živeli su odmah tu preko ulice. Petoro dece, majka, otac, deda, svi u jednom stanu. Čuj ovo."

Erik je slušao.

„Osmoro ljudi, četiri sobe, dva prozora, jedan toalet. I sad kao da čujem glas njegovog oca. Četiri sobe, dve sa prozorima. Voleo je to da ističe."

Erik je sedeo u stolici i u polusnu gledao prizore lica koja su treperila u svesti njegovog oca, lica koja su lebdela u očevom snu ili u njegovom trenutnom sanjarenju, ili ono konačno olakšanje koje mu je doneo morfijum. Bila je tu još i kuhinja koja se pojavila i iščezla, emajlirani sto, mrlje na tapetama.

„Dve sa prozorima", reče Entoni.

Malo je nedostajalo da zapita koliko je dugo spavao. No ljudi uvek pitaju koliko su dugo spavali. Zato im je umesto toga ispričao o onoj uverljivoj pretnji. Imao je poverenja u njih dvojicu. Prijalo mu je da nekome veruje. Činilo mu se da je ispravno da o svemu ispričoveda baš na ovom mestu, gde prohujalo vreme lebdi u vazduhu, prožimajući čvrste predmete i ljudska lica. Tu se osećao bezbedno.

Bilo je očigledno da Ibrahimu pre toga niko ništa nije rekao.

Ibrahim je upitao:

„Ali gde je u takvoj situaciji šef obezbeđenja?"

„Dao sam mu slobodnu noć, da se odmori."

Entoni je stajao pored kase i žvakao.

„S tim što ti imaš zaštitu, je li tako, u kolima."

„Zaštitu."

„Zaštitu. Ne znaš šta znači ta reč?"

„Imao sam pištolj, ali sam ga bacio."

„Ali, zašto?" upitao je Ibrahim.

„Nisam razmišljao unapred. Nisam hteo da pravim planove ili preduzimam mere obezbeđenja.“

„Znaš li kako to zvuči?“ reče Entoni. „Kako to zvuči? Mislio sam da uživaš nekakav ugled. Da možeš da uništiš čoveka za tren oka. A ti mi sad zvučiš prilično mekano. Ma zar je to sin Majka Pakera? Taj što je imao pištolj, pa ga bacio? Šta to znači?“

„Šta to znači?“ ponovi Ibrahim.

„U ovom delu grada? A nemaš pištolj?“

„Postoje određene mere koje moraš da preduzmeš radi zaštite.“

„U ovom delu grada?“ reče Entoni.

„Tu posle mraka ne smeš da prošetaš ni pet metara. To bi bilo nepromišljeno, očas bi ti došli glave.“

Ibrahim je gledao u njega. Bio je to prazan pogled, dalek, bez tačke dodira.

„Ako bi probao da porazgovaraš s njima, onda bi potrajalo malo duže. Najpre bi ti izvadili utrobu.“

Gledao je pravo kroz Erika. Glas mu je bio blag. Vozač je bio blaga pojava u odelu s kravatom, sedeo je s kolačem u ispruženoj ruci, a njegova zapažanja bila su očito sasvim lična, i sezala su dalje od ovog grada, ovih ulica, dalje od okolnosti o kojima se trenutno razgovaralo.

„Šta ti se desilo sa okom“, zapita Entoni, „kad se tako iskrivilo?“

„I dalje vidim. I dalje mogu da vozim. Uvek položim testove.“

„Znaš, oba moja brata bila su pre dosta godina bokserski treneri. Ali ovako nešto nikad nisam video.“

Ibrahim pogleda u stranu. Nije želeo da poklekne pred plimom uspomena i osećanja. Možda je bio privržen svojoj životnoj priči. Čovek može da govori na temelju nekog svog iskustva, da ga koristi kao oslonac i analogiju. Ali ispričati do detalja čitavu odvratnu priču, neznancima koji će klimnuti glavom i sve zaboraviti, to je moralo izgledati kao izdaja vlastitog bola.

„Tukli su te i mučili“, reče Erik. Vojni udar. Ili tajna policija. Ili su pomislili da su te pogubili. Ispalili ti metak u lice. Ostavili te misleći da si mrtav. Ili su to bili pobunjenici. Prilikom zauzimanja prestonice. Kada su nasumice hvatali vladine ljude. Nasumice udarali ljude u lice kundakom.“

Govorio je tiho. Na Ibrahimovom licu video se tanak sloj znoja. Delovao je oprezno i pripravno, što je bilo mentalno stanje kojim je ovladao na nekoj peščanoj ravnici sedam stotina godina pre svog rođenja.

Entoni zagriže zalogaj svog deserta. Slušali su ga dok je žvakao i govorio.

„Voleo sam svoj taksi. Hranu sam gutao. Vozio sam po dvanaest sati bez prestanka, iz noći u noć. O godišnjem odmoru, ni govora.”

Stajao je pored kase. A onda se sagnuo, otvorio ormarić ispod police, i podigao nekoliko ubrusa za ruke.

„A šta sam preduzimao radi zaštite?”

Erik je i ranije viđao tu stvar, stari revolver izbrazdan ožiljcima, koji je ležao na dnu fioke.

Razgovarali su s njim. Pri tom su jeli i videli su im se zubi. Uporno su ga nagovarali da uzme pištolj. Nije bio ubeđen da je to zaista važno. Uplašio se kraja noći. Pretnja je trebalo da poprimi fizičko obličje ubrzo posle smaknuća Torvala, ali nije, od tada pa do ovog trenutka, i on počeo da pomišlja kako se to nikada i neće dogoditi. Mogućnost da tamo napolju zapravo nema nikog bila je beživotnija od svih. Ostavljala ga je u stanju neizvesnosti, u kojoj je sve što je vredelo ostajalo iza njega u bezobličnim ruševinama, a da pri tom pred njim nije bilo onog trenutka kulminacije.

Preostalo mu je još jedino da se podšiša.

Entoni raširi prugasti čaršav. Pošprica Erikovu glavu vodom. Sada je bilo lako razgovarati. Dopunio je čašu. Potom je makazama škljocnuo u vazduhu, u znak pripreme, na dva centimetra od Erikove glave. Razgovor je prešao na teme uobičajene za berbernicu, na porast cena zakupnine i saobraćaj u tunelima. Erik je držao čašu u visini brade, s rukom ispod čaršava, i odmereno pijuckao.

Posle izvesnog vremena zbacio je čaršav. Nije više mogao da sedi. Iskočio je iz stolice, i krupnim gutljajem ispio piće.

Entoni se odjednom učini tako malen, sa češljem u jednoj, i makazama u drugoj ruci.

„Ama, šta bi?”

„Moram da krenem. Ne znam šta bi. Eto šta bi.”

„Ali, dozvoli bar da ti završim desnu stranu. Da ih izjednačim.”

Antoniju je to nešto značilo. Očito jeste, to izjednačavanje dveju strana.

„Vratiću se. Veruj mi na reč. Ponovo ću sesti, pa ćeš da dovršiš.”

Vozač je shvatio. Ibrahim je otišao do ormarića i izvadio pištolj. Potom ga je, drškom okrenutog, pružio Eriku, pri čemu mu se na nadlanici zacaklila jedna vena.

Na licu mu se videla neka odlučnost, svečano pozivanje na dužnost da prepozna šta je na ovom svetu strogo i neumoljivo, i Erik požele da nekako reaguje na kruto, ozbiljno držanje tog čoveka, da ga ne bi razočarao.

Prihvatio je pištolj. Bio je to niklovani komad smeća. Ali je osetio dubinu Ibrahimovog iskustva. Pokušao je da nešto pročita u njegovom uništenom oku, u krvavoj brazdi ispod oborenog kapka. Osećao je poštovanje prema tom oku. Ono je pričalo neku priču, misaono predanje o vremenu i sudbini.

Iz šahta je izbijala para, u visokom plavom stubu, krajnje uobičajen prizor, ali sada odnekud lep, obogaćen nekom čudnovatošću, nedokučivošću svojstvenom nečem što se gleda prvi put, para koja leluja iz gradskog tla, gotovo kao utvara.

* * *

Auto se približi Jedanaestoj aveniji. Erik je sedeo napred, kraj vozača, i zatražio je od njega da prekine svaku komunikaciju s kompleksom. Ibrahim ga poslušao. Potom je uključio ekran za noćno osmatranje. Na vetrobranskom staklu, u donjem levom uglu, pojavio se niz usijanih slika predmeta koji su bili izvan domašaja farova. Posvetlio je snimak teretnih kamiona parkiranih dole kraj reke, i pomerio ga malo naviše. Uključio je mikrokamere koje su nadgledale dešavanja po obodu automobila. Svako ko bi se iz bilo kog ugla približio autu, mogao se videti na jednom od ekrana na komandnoj tabli.

Sve su te naprave Eriku delovale kao igračke, možda upotrebljive za video-umetnost.

„Ibrahime, reci mi nešto.”

„Da.”

„Ove produžene limuzine kojih su pune ulice. Nešto sam razmišljao.”

„Da.”

„Gde ih noću parkiraju. Njima je potreban veliki prostor. Negde u blizini aerodroma ili negde u Medoulendsu. Long Ajlend, Nju Džersi.”

„Ja ću otići u Nju Džersi. Limuzina ostaje ovde.”

„Gde?”

„U susednom bloku. Tamo je jedna podzemna garaža. Samo za limuzine. Izaći ću iz vašeg auta, uzeću svoj, odvešću se kući kroz smrdljivi tunel.”

Na jugozapadnom uglu stajala je stara industrijska zgrada, desetospratna, monolitna, lako zapaljiva poznosrednjovekovna radionica. Zgrada je bila okružena skelama, prozori zapečaćeni, a trotoar oko nje ograđen. Ibrahim usmeri automobil udesno, držeći se podalje od delova grada zatvorenih za saobraćaj. Ispred njih se zaustavilo jedno vozilo, kombi za prevoz hrane, neočekivan u ovo doba, neprirodan, dostojan pogleda.

Podesio je pištolj ispod pojasa, s nelagodom. Setio se da je odspavao. Bio je budan, žudeo za akcijom, za razrešenjem. Nešto je moralo ubrzo da se dogodi, da razveje sumnju i otkrije nekakvu zamisao, plan akcije subjekta, vidljiv i jasan.

A onda su se upalila svetla, tačno ispred njih, bljesnula uz prasak i fijuk, veliki reflektori, postavljeni na tronožne držače i pričvršćeni uz ulične stubove. Pojavila se jedna u džins odevena žena, i počela da rukom daje znak vozaču da stane. Raskrsnica je bila preplavljena jarkom svetlošću, noć je naglo oživela.

Ljudi su pretrčavali ulicu, međusobno se dozivali ili govorili u slušalicu, dok su vozači skidali opremu sa dugačkih kamiona parkiranih na obe strane avenije. Na benzinskoj pumpi s druge strane ulice bile su parkirane kamp-prikolice. Čovek u kombiju ispred njih spustio je preklopni deo na boku vozila, za podelu hrane, i Erik je tek tada video teška kolica, s pokretnom platformom, kako lagano zauzimaju svoje mesto. Na kraju te platforme nalazio se istureni deo na kome je, kraj filmske kamere, sedelo nekoliko ljudi.

To vozilo s dizalicom nije bilo jedino što mu je promaklo. Kada je izašao iz automobila i stigao do tačke s koje vidik nije bio zaklonjen kamionom za hranu, video je delove scene koja se upravo pripremala.

Tri stotine nagih ljudi ležalo je na ulici. Prekrivali su čitavu raskrsnicu, plegli u nasumičnim položajima, jedni preko drugih, ili

potpuno opruženi, nepokretni, zgrčeni u položaju fetusa. Među njima je bilo i dece. Bio je to odista čudnovat prizor, čitav jedan grad sačinjen od obamrlih tela, od nagote, od jarkog svetla, toliko nezaštićenih tela čije prisustvo na mestu gde se odvijao svakodnevni saobraćaj nije bilo lako objasniti.

Naravno da je sve to imalo svoj kontekst. Neko je snimao film. No to je bio tek referentni okvir. A tela su bila proste činjenice, ogoljene na ulici. Njihova moć bila je samo njihova, nezavisna od svih pratećih okolnosti tog događaja. Bila je to, međutim, neobična moć, pomislio je, zbog toga što je čitav prizor odisao nekom stidljivošću i neupadljivošću, nekom nenametljivošću. Jedna žena se nakašljala, pri čemu joj se glava malo zatresla a koleno poskočilo. Nije se zapitao da li je trebalo da ti ljudi izgledaju kao mrtvi, ili samo kao omamljeni. Delovali su mu u isti mah i setno i odvažno, i bili nagi više no ikada u svojim životima.

Tehničari su se sa svetlomerima probijali kroz grupu, lagano gazeći pored glava i između raširenih nogu, izvikujući brojeve u noć, a jedna žena s klapnom stajala je spremna da označi scenu i kadar. Erik ode do ugla i uvuče se između dve drvene ploče kojima je bio blokiran trotoar. Zatim stade u taj ram od šperploče, udišući malter i prašinu, i skide sa sebe odeću. Trebalo mu je nekoliko trenutaka da se seti zbog čega u delu tela oko pojasa oseća tako snažan bol. U taj ga je deo tela pogodio hitac iz pištolja za omamljivanje, i setio se kako je veličanstveno izgledala, pod onim lukom treperavog svetla, njegova telohraniteljka u pancirnom prsluku. Osetio je žmarce, negde posred polnog organa, od votke kojom ga je bila poškropila.

Pažljivo je obmotao pištolj pantalonama i ostavio svu svoju odeću na trotoaru. Pipajući, probio se kroz tamu, skrenuvši na uglu, i oslanjao je rame o drvenu ploču sve dok nije ugledao rub svetlosti. Probijao se lagano, slušajući kako se drvena ploča vuče po asfaltu, da bi se na kraju izvukao iz svog drvenog rama i zakoračio na ulicu. Načinio je deset majušnih koraka, stigavši tako do ruba raskrsnice i do granice od koje su se pružala polegla tela.

Legao je među njih. Osetio je razlike u sastavu otpadaka žvakaćih guma, decenijama saobraćaja sravnjenih sa tlom. Osetio je miris isparenja tla, iscurelog ulja i otpadaka gume, dugih leta na vrelom asfaltu. Ležao je na leđima, iskrenute glave, s rukom savijenom na

grudima. Telo mu se na tom mestu osećalo glupavo, kao bela pena životinjskog sala na industrijskom otpadu. Jednim okom je video kameru kako švenkuje prizor sa visine od šest metara. Glavni kadar se još priprema, pomislio je, dok je žena sa ručnom kamerom koračala praveći digitalni snimak.

Viši asistent doviknuo je nižem:

„Bobi, završavaj.“

Na ulici je polako zavladao tišina. Glasovi su utihnuli, pokreti zamrli. Osetio je prisutnost tih tela, svih do jednog, njihov dah, toplotu i kolanje krvi, tih tako različitih tela koja su sada bila tako nalik jedno drugom, tako okupljena, zgomilana na neki način, živa i mrtva zajedno. Svi su oni bili samo statisti u masovnoj sceni, sa zadatkom da ostanu nepomični, ali je doživljaj bio tako snažan, tako celovit i otvoren da je teško uspevao da usmeri misli izvan svega toga.

„Zdravo“, reče mu neko.

Bila je to njemu najbliža osoba, žena koja je ležala licem prema tlu, s jednom ispruženom rukom i dlanom okrenutim naviše. Imala je svetlosmeđu kosu, ili tamnoplavu. Možda je bila i srneće boje. A šta je srneća boja? Sivkasto-žuto-smeđa ka umereno crvenkastosmeđoj. Ili riđa. Riđa je zvučalo bolje.

„Treba li da se pretvaramo da smo mrtvi?“

„Ne znam“, reče on.

„Niko nam nije rekao. To mi smeta.“

„Onda se pretvaraj da si mrtva.“

Glava joj je stajala tako da je morala da govori u asfalt, mumlajući.

„Namerno sam zauzela ovako čudan položaj. Što god da nam se dogodilo, pomislila sam, verovatno se dogodilo bez upozorenja, i ja sam htela da to pokažem individualizovanjem svog lika. Jedna mi je ruka bolno iskrivljena. Ali osećam da bih pogrešila kada bih promenila položaj. Neko reče da nema više sredstava za snimanje. Izgleda da se to desilo bukvalno za nekoliko sekundi. Nestalo je para. Ovo je poslednja scena koju će snimiti pre no što prekinu na neodređeno vreme. Što znači (la nema izgovora ni za kakvo ugađanje sebi, je li tako?“

Nije li i Eliza imala riđu kosu? Nije mogao videti lice te žene, kao ni ona njegovo. Ali joj se obratio i ona ga je očigledno čula. Da je to

Eliza, zar ne bi reagovala na glas svoga supruga? A zašto bi morala da reaguje? To ne bi bilo nimalo zanimljivo.

Brujanje nekog kamiona dobovalo mu je uz kičmu.

„Mada mislim da nismo stvarno mrtvi. Osim ako nismo pripadnici nekog kulta“, reče ona, „uključeni u masovno samoubistvo, što, iskreno se nadam, nije slučaj.“

Preko zvučnika se začuo glas:

„Ljudi, zatvorite oči. Ne oglašavajte se i ne mrdajte.“

Počelo je snimanje kadra sa dizalice, kamera se lagano spuštala, i on zatvori oči. Sada kad je postao nevidljiv među njima, video je ta zbijena tela onako kako ih je videla kamera, hladno. Da li su se pretvarala da su naga ili su zaista bila naga? To više nije pouzdano znao. Bilo je tu mnogih nijansi boje kože, ali on ih je video crno-belo, a da nije znao zašto. Možda je jedna ovakva scena zahtevala sumornu jednobojnost.

„Ide“, javio se neki drugi glas.

Mozak mu se prosto raspadao, dok se upinjao da ih sagleda onakve kakvi su zaista bili, nezavisno od slike na ekranu u Oslu ili Karakasu. Ili možda ta mesta i nije bio moguće razlikovati od ovog ovde? Samo, čemu postavljati takva pitanja? Čemu gledati sve ovo? To ga je činilo usamljenim. To ga je izdvajalo, a on nije želeo da se izdvaja. Želeo je da bude tu među njima, među tim telima, tetoviranim, kosmatih zadnjica, neprijatnih mirisa. Želeo je da se smesti nasred raskrsnice, među starce s nabreklih venama i mrljama po koži, tik uz patuljka s čvorugom na glavi. Pomislio je kako tu verovatno ima i ljudi sa smr-tonosnim bolestima, nekoliko njih, neizlečivih, onih kojima lagano otpada koža. A bilo ih je i mladih i snažnih. On je bio jedan od njih. Bio je jedan od onih morbidno punačkih, preplanulih i u dobroj kondiciji, i sredovečnih. Pomislio je na decu i na skrupuloznu lepotu njihovog nastupa, tako zvaničnu i tako fino oblikovanu. I on je spadao među njih. Bilo je onih koji su ugnezdili glave na tuđim telima, na grudima ili ispod pazuha, tražeći kakvo-takvo utočište. Pomislio je na one koji su ležali s licem okrenutim naviše i široko raširenih ruku, otvoreni prema nebu, s genitalijama u samom središtu sveta. Bila je tu i jedna tamnoputa žena s malim crvenim belegom posred čela, za sreću. Da li je tu negde možda bio i čovek bez jedne noge, s odvažnim patrljkom

skvrćenim ispod kolena? Koliko je tela imalo ožiljke od operacija? I ko je ona devojka s dredovima, onako sklupčana, gotovo sasvim iščezla u sopstvenoj kosi, ona kojoj vire ružičasti nožni prsti?

Poželeo je da malo porazgleda unaokolo, ali nije otvorio oči sve dok taj drugi trenutak nije minuo i dok jedan blagi muški glas nije uzviknuo:

„Rez.“

Načinio je korak i ispružio ruku iza sebe. Osetio je njenu ruku u svojoj. Krenula je za njim u ograđeni deo trotoara, gde se on u tami okrenuo ka njoj i poljubio je, izgovorivši njeno ime. Ona se uspenrala na njegovo telo, obujmila ga nogama, i onda su njih dvoje vodili ljubav, muškarac je stajao, žena ga jahala, u skamenjenom zadahu uništenja.

„Izgubio sam sav tvoj novac“, reče joj.

Začuo je njen smeh. Osetio je spontani dah tog smeha, talasić vlažnog vazduha na licu. Bio je već zaboravio koliko je prijatan taj smeh, taj polukašalj ispunjen dimom, smeh pušača iz starog crno-belog filma.

„Ja bez prestanka gubim stvari“, reče ona. „Jutros sam izgubila automobil. Jesmo li već pričali o tome? Ne sećam se.“

Eto na šta je to podsećalo, na novu scenu iz crno-belog filma prikazivanog u bioskopima širom sveta, izvan scenarija i bez dodatnih sredstava za snimanje. Najpre gomila golih ljudi, a potom dvoje izdvojenih ljubavnika, oslobođenih sećanja i vremena.

„Najpre sam ukrao novac, a onda ga izgubio.“

„Gde?“ upita ona kroz smeh.

„Na berzi.“

„Ali gde?“ reče ona. „Kuda odlazi novac kada ga izgubiš?“

Liznula ga je po licu i uspuzala se uz njegovo telo, a on nije mogao da se seti kuda je otišao novac. Prešla mu je jezikom preko oka i obrve. On je ushićeno podiže i zaroni lice među njene dojke. Osetio je kako su poskočile i zabrujale.

„Šta pesnici uopšte znaju o novcu? Treba da voliš ceo svet i da ga sabiješ u stih. To je sve što znaju“, reče ona. „1 ovo.“

Spustila mu je ruku na glavu i uhvatila ga, ščepala ga za kosu, celom šakom, povukla mu glavu unazad i pognula se da ga poljubi, dugim i zanesenim poljupcem, s takvom vrelinom postojanja, da je

pomislio kako je najzad shvatio ko je ona, njegova Eliza, koja uzdiše, palaca jezikom, grize mu usne, dahće strastvene reči i samrtnički mrmlija, ljubi ga šapatom, brblja kao beba, tela slivenog s njegovim, nogama opasana oko njegovog tela, s vrelom zadnjicom u njegovim rukama.

Onog trenutka kada je postao svestan da je voli, ona je kliznula niz njegovo telo i izmigoljila mu se iz ruku. Zatim se provukla kroz uzani otvor između drvenih ploča i prešla ulicu, praćena njegovim pogledom. Svet oko nje bio je nepokretan. Kretala se samo ona, filmska ekipa i statisti u međuvremenu su nestali, nestala je i oprema, a ona je bila spokojna i srebrnasto vitka i hodala je visoko uzdignute glave, tehnički precizno, prema poslednjoj kamp-prikolici na benzinskoj pumpi, gde će pronaći svoju odeću, na brzinu se odenuti i nestati.

Obukao se u tami. Osetio je kako mu šljunak sa ulice, sitan i oštar, bode leđa i noge. Pokušao je da pipajući oko sebe pronađe čarape, ali nije uspeo, pa je bosonog iskoračio na ulicu, noseći cipele u rukama.

I poslednja kamp-prikolica je otišla, raskrsnica je ostala prazna. Ovog puta nije seo kraj vozača. Poželeo je da se smesti u zadnjem delu svoje plutom obložene limuzine, u bronzanoj svetlosti, da bude sam u proticanju prostora, da opaža linije i tačkice, fine prelaze, uzajamno prilagođavanje oblika i materijala. Dugačka unutrašnjost automobila snažno se pokrenula, kao da je krenula da teče unazad, i on oseti miris kože kojom je bio okružen i miris ploča od crvene kedrovine u pregradnom delu. Pod nogama je osetio mermer, ledeno hladan. Pogledao je u mural na gornjoj ploči, sliku izrađenu tamnim mastilom, poluapstraktnu, na kojoj se video raspored planeta u trenutku njegovog rođenja, izračunat u sat, minut i sekund.

* * *

Prošli su Jedanaestu aveniju i stigli do kvarta s parkiralištima. Stare garaže prepune smeća i izlozi s pacovima. Popravka automobila, pranje automobila, prodaja polovnih automobila. Tabla s natpisom Koližn bik. Automobili u delovima stajala je na trotoaru donjim delom okrenuta prema ulici. Bio je to poslednji blok pre reke, bez stanovnika, bez pešaka, parkinzi ograđeni oštrom žicom, predeo sasvim podesan za njegovu limuzinu u njenom trenutnom stanju.

Obuo je cipele. Auto su se zaustavio blizu ulaza u jednu podzemnu garažu, gde će ostati preko noći i verovatno zauvek, ili bar dok ga ne izbace, očerupaju, i iseku na delove.

Počeo je da duva vetar. Erik je stajao na ulici, blizu opustele stambene zgrade, sa daskama na prozorima i zakatančenim gvozdenim vratima na mestu gde je nekada bio ulaz. Pade mu na um kako bi mu godilo da uzme kantu benzina i zapali auto. Da pored reke napravi lomaču od drveta, kože, gume, i elektronskih sprava. Sjajno bi bilo uraditi i posmatrati tako nešto. Takav je ovo kraj. Spaliti automobil i pretvoriti ga u ugljenisani otpadak mrtvog metala, i to ovde na ulici. Nije, međutim, mogao da izloži Ibrahimu takvom prizoru.

Vetar je snažno duvao sa reke. Sreo se sa svojim vozačem kraj boka automobila.

„Rano izjutra možeš da vidiš, baš na ovom mestu, ekipe ljudi u belim radnim kombinezonima, kako peru limuzine. Pijaca automobila. Stare novine koje lete na sve strane.”

Dva čoveka se zagriše. Potom Ibrahim uđe u auto, pa ga niz rampu potera u garažu. Čelična rešetka spustila se za njim.

Kroz izlaz u susednoj ulici izvešće sopstveni automobil i njime krenuti kući.

Mesec se gotovo sasvim pretvorio u senku, u bleđi polumesec star nekih dvadeset dva dana u orbiti, procenio je.

Stajao je na ulici. Nije znao šta da čini. Nije ni pretpostavljao da bi njemu moglo da se dogodi tako nešto. Taj trenutak bio je lišen svake neophodnosti i svrhe. Nije on to tako zamislio. Šta se desilo sa životom kakvim je oduvek živeo? Nije želeo nikuda da krene, nije imao o čemu da razmišlja, niko ga nije čekao. Kako da učini korak u bilo kom pravcu, ako su svi pravci isti?

Tada se začuo pucanj. Njegov zvuk odjeknuo je na vetru. To jeste bilo nešto, da, nekakav događaj, ali je u isti mah bilo i gotovo zanemarljivo, šuplji prasak koji se začuo i nestao u jednom dahu, noseći tek najblaži mogući nagoveštaj opasnosti. Nije želeo da tome prida nerazmerno veliki značaj. A onda je odjeknuo još jedan pucanj, praćen glasom čoveka koji je zaurao njegovo ime u nizu trohejskih akcenata i naprslim tonom koji je delovao jezivije od pucnjeva.

ERIK MAJKL PAKER

Stvar je, dakle, bila sasvim lična. Setio se pištolja koji je nosio za pojasom. Uzeo ga je u šaku i pripremio se da potrči prema dve male kante za smeće smeštene na trotoaru iza njega. To je bilo sklonište, zaklon iza koga je mogao da uzvratu vatru. Ipak, ostao je na svom mestu, nasred ulice, okrenut prema onoj zakatančenoj zgradi. Odjeknuo je još jedan pucanj, jedva čujan, gotovo izgubljen u oštom vetru. Činilo se da je hitac bio upućen sa trećeg sprata.

Pogledao je u svoj pištolj. Bio je to revolver zaobljenog vrha, mali i zatupast, sa širokim obaračem. Proverio je cilindar, koji je primao svega pet metaka. Znao je, međutim, da neće biti brojanja metaka.

Pripremio se da opali, zatvorenih očiju, zamišljajući svoj prst na obaraču, do najsitnijih detalja, gledajući istovremeno i čoveka na ulici, samoga sebe, snimljenog teleobjektivom, okrenutog ka mrtvoj stambenoj zgradi.

Nešto se kretalo ka njemu, blizu njegovog levog ramena. On otvori oči. Bio je to čovek na biciklu, poštar na biciklu, razdrljenih grudi, čovek koji je kao bez cilja prošao kraj njega, široko raširenih ruku, a onda hitro skrenuo na autoput Vest Sajd, zaputivši se prema severu, kraj terminala i dokova.

Erik ga je nekoliko trenutaka posmatrao, napola se čudeći tom prizoru. A onda se okrenuo i opalio. Ispalio je hitac prema samoj zgradi, gađajući je baš kao zgradu. To mu je bila meta. Za njega je to sasvim imalo smisla.

Čovek je uzvratio pucnjem.

Zbog čega ljudi opisuju pucnje kao prasak petarde ili auspuha? Zato što ih ne progoni ubica.

Približio se zgradi. Vrata s katancem delovala su zastrašujuće, kao gvoždem obložen pregradni zid. Pomislio je kako bi trebalo da ispali metak u katanac zarad puke filmske besmislenosti takvog gesta. Znao je da mora postojati još neki ulaz i izlaz, pošto se katanac nije mogao otključati iz unutrašnjosti zgrade. S njegove desne strane nalazila se kapija, nekoliko stepenika, uzana aleja posuta psećim izmetom, koja je vodila ka smetlištu iza zgrade.

Gurnuo je stara izubijana vrata. Njegov kondicioni trener bila je jedna žena, Litvanka. Vrata popustiše i on uđe u zgradu. Zadnji hodnik bio je poplavljen. U predvorju, ako se ta reč još koristi, neki

čovjek je spavao ili ležao mrtav, te on obiđe telo i pope se uz dva stepeništa do prostora osvetljenog mutnom zanjihanom svetlošću dveju okačenih sijalica.

Kroz gornje spratove duvao je vetar. Odmorišta su bila prekrivena otpalim malterom i svakovrsnim nanosima i muljem i uličnim otpadom. Na trećem spratu prekoračio je preko gomile nedovršenih obroka na tacnama od stiropora, sa uredno ugašenim, do kraja ispušenim cigaretama. Sva vrata izuzev jednih bila su odvaljena i vetar je duvao kroz ogoljeni otvor prozora. To mu se dopalo, taj zvuk vetra koji je vitlao kroz sobe i hodnike. Dopala su mu se i dva pacova u potrazi za hranom, koje je ugledao kraj sebe. Behu to dobri pacovi. Bili su to pacovi sasvim na svom mestu, tematski ispravni.

Stao je ispred jedinog stana koji je imao vrata. Stajao je leđima okrenut zidu, upirući ramenom u dovratnik. Pištolj je držao uz lice, s cevi okrenutom naviše, i gledao je pravo napred, u vetroviti hodnik. Nije mogao sve da vidi sasvim jasno, ali je mislima bio potpuno uronjen u taj trenutak.

Tada se okrenuo i pogledao u pištolj, na nekoliko centimetara od svog lica. Progovorio je.

„Imao sam oružje s kojim sam mogao da razgovaram. Češke proizvodnje. Ali sam ga bacio. Da nisam, stajao bih ovde i pokušavao da podražavam Torvalov glas, da bih privoleo mehanizam da reaguje. Slučajno znam šifru. Gotovo da vidim sebe kako stojim ovde i šapućem *Nensi Babič Nensi Babič* Torvalovim glasom. Smem da izgovorim njegovo ime zato što je mrtav. Bilo je to sistemsko oružje, ne pištolj. Pištolj si ti. Video sam na stotine ovakvih situacija. Čovjek i pištolj i zaključana vrata. Majka me je često vodila u bioskop. To smo nas dvoje radili kao roditelj i dete. A video sam i dve stotine situacija u kojima čovjek s pištoljem u ruci stoji ispred zaključane prostorije. U svakoj od njih moja majka je znala ime glumca. Glumac stoji ovako kao ja, s leđima uza zid. Uspravan je kao motka i drži pištolj ovako kako ga ja držim, okrenut naviše. Zatim se okreće i udarcem nogom otvara vrata. Vrata su svaki put zaključana i on ih svaki put otvara nogom. Tako je bilo i u starim i u novijim filmovima. Sasvim svejedno. Bila su tu vrata, a onda i udarac nogom. Majka je znala i glumčevo srednje ime, njegovu bračnu istoriju, naziv staračkog doma u kome njegova napuštena mati

drema u fotelji. Jedan udarac nogom uvek je dovoljan. Vrata se namah širom otvaraju. Naočare za sunce sam zaboravio u autu ili u berbernici. Vidim sebe kako stojim ovde i uzalud šapućem. *Nensi Babič, ti pogana kurveštijo*. Samo, čemu uopšte sve to? Možda je, kad god bi izgovorio njeno ime, njime aktivirao sistem za ispaljivanje na određeno vreme, ili dok se ne ispali i poslednji metak. Jer prosto ne mogu da zamislim da bi čovek morao da bez prestanka izgovara njeno ime, dok u nekoj uličici ispaljuje jedan metak za drugim u ubice bez lica. Eh, te majke sa svojim popodnevnim filmovima. Sedeli smo u praznim bioskopskim salama i ja sam joj govorio kako nije moguće šutnuti vrata i očekivati da se otvore. Tu ne govorimo o filmovima sa onim razdrndanim harmonika vratima u sirotinjskim kvartovima gde se ubistva obično događaju slučajno. Ja jesam bio dete i možda pomalo cepidlaka, ali i dalje smatram da sam imao pravo. On nije izgovarao moje ime, a ja nisam njegovo. Ali sada kada je mrtav, smem da mu izgovorim ime. Pomalo natucam češki, dovoljno da se njime poslužim u restoranu ili taksiju, ali nikada nisam učio taj jezik. Mogao bih sada da stanem i nabrojim sve jezike koje sam učio, ali čemu? Nikada nisam voleo da razmišljam o prošlosti, da se vraćam u vremenu, da preispitujem dan ili nedelju ili život. Da drobim i meljem. Da čeprkam. Moć najbolje deluje onda kad uz nju ne ide nikakvo sećanje. Onda kada je uspravna kao motka. Kad god smo tako bili kao roditelj i dete ja sam joj govorio da ko god da je pravio taj film, taj nije imao pojma koliko je u stvarnom životu teško šutnuti stamena drvena vrata. Zaboravio sam ih u berbernici, je 1' da? Titanijum i neoplastika. Jer bez obzira na to kakav smo film išli da pogledamo, bez obzira na to da li je u pitanju bio špijunski triler, ili vestern, ili ljubavna priča, ili komedija, uvek je tu bio po jedan čovek s pištoljem ispred zaključane sobe, spreman da šutne vrata. Isprva me nije zanimao njihov međusobni odnos. Ali sada pomišljam da mora da su radili čudesne stvari, jer zašto bi inače pozeleo da njeno ime šapuće svom pištolju? Moć najbolje deluje onda kada ne pravi nikakve razlike. Čak i u naučnofantastičnim filmovima, taj tip stoji tamo sa svojim svemirskim pištoljem i nogom udara u vrata. Kakva je razlika između zaštitnika i atentatora ako su obojica naoružani i ako me obojica mrze? Prosto kao da vidim njegovu glupavu telesinu na njoj. Nensi Nensi Nensi. Ili možda izgovara njeno puno ime pošto

se upravo njime obraća pištolju. Baš me zanima gde li ta žena živi, o čemu razmišlja dok autobusom ide na posao. Dok ovako stojim ovde, vidim je kako izlazi iz kupatila brišući kosu. Klecnu mi kolena i pomahnitam kad vidim bosonogu ženu na parketu. Svestan sam činjenice da se obraćam pištolju koji ne može da odgovori, ali kako li se ona svlači kada se svlači? Razmišljam o tome da li se sa njim sastajala u svom ili u njegovom stanu, da bi radili što god da su radili. Eh, te majke sa svojim popodnevnim bioskopskim predstavama. Odlazili smo u bioskop zato što smo pokušavali da naučimo kako da budemo sami dok smo zajedno. Bilo nam je hladno i beznadno, i duša moga oca pokušavala je da nas pronađe, da se smesti u našim telima, i nipošto ne treba pomisliti da tražim nekakvo saosećanje. Mogu da je zamislim u plamenu seksualnog čina, bezizraznog lica, jer to što čini sasvim je prirodno za Nensi Babič, i zato joj se na licu ne vidi ništa. Izgovaram njeno ime, ali ne i njegovo. Nekada sam mogao da izgovorim njegovo ime, ali više ne mogu, sada kad znam šta se zbivalo među njima. Pitam se da li ona na toaletnom stočiću drži njegovu sliku u ramu. Koliko puta dvoje ljudi treba da se kresnu pre no što jedno od njih zasluži da umre? Evo, stojim ovde obuzet gnevom. Drugim recima, koliko puta moram da ga ubijem? Eh, te majke spremne da poveruju u priču o udarcu nogom u vrata. Šta su uopšte vrata? Vrata su jedna pokretna struktura, obično okačena o šarke, koja zatvara prolaz i po kojoj valja dugo i silovito udarati da bi se na kraju silom otvorila."

Koraknuo je od zida i okrenuo se, smestivši se tačno naspram vrata. A onda ih je udario nogom, s petom napred. Otvorila su se istog trenutka.

Zapucao je. Nije nanišanio i opalio. Jednostavno je opalio. Da pištolj kaže šta ima.

Zidovi su bili srušeni. To je bilo prvo što je uspeo da vidi pod musavim svetlom. Pred sobom je video poveliki prostor, prekriven krhotinama srušenih zidova. Bila je tu i jedna pocepana sofa, prazna, a uz nju sobni bicikl. Ugledao je i težak metalni sto, valjda sa neke podmornice, prekriven papirima. Video je ostatke kuhinje i kupatila, s okrutnim prazninama na mestima gde su nekada stajali osnovni uređaji. Tu je stajao i prenosivi toalet narandžaste boje, donet s nekog gradilišta, dva metra visok. Video je stočić s neupaljenom

svećom na tanjiru, i tuce metalnih novčića rasutih oko vojnog pištolja Mk. 23, mat crne boje, dugačkog dvadeset četiri centimetra, opremljenog laserskim nišanom.

Vrata toaleta se otvoriše i kroz njih izađe čovek. Erik ponovo opali, ravnodušno, trgnut iz misli čovekovom pojavom. Čovek je bio bos, odeven u farmerke i majicu kratkih rukava, s peškirom prebačenim preko glave i ramena, kao pokrovom za molitvu.

„Šta ćeš ti ovde?”

„To nije pravo pitanje. Pravo pitanje”, reče Erik, „jeste ono na koje ti treba da odgovoriš. Zašto hoćeš da me ubiješ?”

„Ne, to nije pravo pitanje. Suviše je lako da bi bilo pravo pitanje. Hoću da te ubijem da bih poravnao neke račune u svom sopstvenom životu. Vidiš kako je lako?”

Čovek je prišao stolu i uzeo oružje. Zatim je seo na sofu, pogrbljen, napola izgubljen pod pokrovom od peškira.

„Nisi sklon razmišljanju. A ja svesno živim u svojoj glavi”, reče. „Daj mi cigaretu.”

„Daj mi da nešto popijem.”

„Da li me prepoznaješ?”

Bio je mršav i neobrijan i izgledao je apsurdno dok je pokušavao da rukuje tako zastrašujućim oružjem. Pištolj je dominirao njegovom pojavom, uprkos dramatičnom peškiru na glavi.

„Ne vidim te baš jasno.”

„Sedi. Da popričamo.”

Erik ne htjede da sedne na sobni bicikl. Time bi se sukob srozao u farsu. Spazio je jednu plesnivu plastičnu stolicu, kraj pisaćeg stola, i doneo je do stočića.

„Da, to bih baš voleo. Da sednemo i popričamo”, reče. „Imao sam naporan dan. Stvari i ljudi. Sad je trenutak za malu filozofsku pauzu. Za malo razmišljanja, da.”

Čovek ispali hitac u tavanicu. Trgao se od toga. Ne Erik, onaj drugi, subjekt.

„Nisi baš vičan tom oružju. Ja sam pucao iz njega. To je ozbiljno oružje. A ovo”, reče on, mahnuvši revolverom koji je držao u ruci. „Nosim se mišlju da u stanu postavim strelište.”

„Zašto ne u kancelariji? Samo ih postrojiš, pa kreneš da pucaš u njih.”

„Ti znaš kako izgleda kancelarija. Je li tako? Bio si tamo.“

„Reci mi, šta misliš, ko sam ja?“

Stravičnost njegove potrebe, tog bezmalo sladostrasnog iščekivanja, jasno je pokazivala da bi Eriku sledeća reč, ili ona posle nje, mogla biti i poslednja. Sedeli su za stolom jedan naspram drugog. Gotovo da mu i nije palo na pamet da bi mogao da puca prvi. S tim što nije znao da li mu je u magacinu ostao još neki metak.

„Ne znam“, reče. „Ko si ti?“

Čovek skide peškir s glave. Eriku to nije značilo ništa. Visoko čelo. Iskrzana kosa, koja je visila u prljivim pramenovima, tanka i opuštена.

„Možda bi koristilo da mi kažeš kako se zoveš.“

„Neće ti biti poznato moje ime.“

„Znam više imena, nego lica. Reci mi kako se zoveš.“

„Beno Levin.“

„To je lažno ime.“

Čovek se malo iznenadio kad je čuo te reči.

„Lažno je. Izmišljeno.“

Postao je usplahiren i zbunjen.

„Izmišljeno je. Nije pravo. Ali sada mi se čini da te prepoznajem. Nešto malo iza podneva stajao si pred bankomatom ispred jedne banke.“

„Video si me.“

„Delovao si mi poznato. A nisam znao zašto. Možda si nekada bio zaposlen kod mene. Mrzeo me. Želeo da me ubiješ. Lepo.“

„Sve u našim životima, tvom i mom, vodilo nas je ka ovom trenutku.“

„Lepo. Sad bi mi baš prijalo jedno veliko hladno pivo.“

Uprkos svoj njegovoj iscrpljenosti, sparušenosti, pepelu očajanja, u očima subjekta zacaklila se neka svetlost. Ohrabrila ga je pomisao da ga je Erik prepoznao. Ne toliko prepoznao, koliko jednostavno video. Video i uočio neku vezu, slabašnu, u toj ulici prepunoj ljudi. Ta veza bila je gotovo izgubljena u čovekovom očajničkom držanju, u napregnutosti koja nije delovala ni svirepo ni smrtonosno.

„Koliko ti je godina? Baš me zanima.“

„Misliš kako nije moguće da postoje ovakvi kao što sam ja?“

„Koliko?“

„Moguće je. Četrdeset jedna.“

„Prost broj.“

„Ali ne i zanimljiv. Ili sam možda napunio četrdeset dve, što je moguće, pošto ne vodim evidenciju, pošto ne vidim zašto bih to radio?“

Vetar je duvao kroz hodnike. Učinilo se da mu je hladno, pa je vratio peškir na glavu, tako da su mu krajevi pali preko ramena.

„Postao sam zagonetka i za samog sebe. To su reči svetog Avgustina. I u tome je moja bolest.“

„To je početak. To je ključna samospoznaja“, reče Erik.

„Ne govorim ja o sebi. Govorim o tebi. Čitav tvoj svesni život je samoporicanje. Zato i rukovodiš sopstvenom propašću. Šta tražiš ovde? To je bilo prvo što sam te upitao kad sam izašao iz toaleta.“

„Primetio sam toalet. To je jedna od prvih stvari koje sam primetio. Gde izbacuješ izmet?“

„Naprava ima rupu na dnu. A ja sam izdubio rupu u podu. Pa sam onda postavio toalet tako da je jedna rupa stala preko druge.“

„Rupe su zanimljiva stvar. Postoje čitave knjige o rupama.“

„Postoje knjige i o govornima. Ali ja bih da znam zašto bi čovek svojevolljno ušao u kuću u kojoj je neko ko se sprema da ga ubije.“

„Pa, dobro. Ti mi reci. Šta ja radim ovde?“

„To ti meni treba da kažeš. Nekakva neočekivana omaška. Udarac za tvoje samopoštovanje.“

Erik se zamisli nad ovim. Glava čoveka s druge strane stola bila je pognuta, a oružje koje mu je stajalo između kolena stezao je obema rukama. Delovao je strpljivo i zamišljeno.

„Jen. Nisam uspeo da dokučim jen.“

„Jen.“

„Nisam mogao da mu odredim mesto.“

„Pa si razbucao sve.“

„Jen mi je izmakao. To se još nikad nije desilo. Zato sam se malo sneveselio.“

„To je zato što si rođen neveseo. Daj jednu cigaretu.“

„Ne pušim cigarete.“

„Golema ambicija. Prezir. Mogu da navedem sve po redu. Mogu da navedem tvoje prohteve, ljude. Neke zlostavljaš, neke ignorišeš, a

neke proganjaš. Totalitet bića. Potpuni izostanak kajanja. To su tvoje prednosti", reče on ojađeno, bez ironije.

„I šta još?"

„Čudan osećaj u kostima."

„Šta?"

„Reci mi ako grešim."

„Šta?"

„Slutnja prerane smrti."

„Šta još?"

„Šta još. Potajne sumnje. Sumnje koje sebi nikada nisi priznao."

„Znaš ti ponešto."

„Znam da pušiš cigare. Znam sve što je ikada rečeno ili napisano o tebi. Znam šta ti vidim na licu, posle dosta godina izučavanja."

„Bio si zaposlen kod mene. Šta si radio?"

„Analizu valuta. Bio sam zadužen za *baht*."

„*Baht* je zanimljiv."

„Voleo sam *baht*. Ali tvoj sistem je toliko vremenski usitnjen da nisam uspevao da držim korak. Nisam uspevao da ga pronađem. Toliko je infinitezimalan. Počeo sam da mrzim i svoj posao, i tebe, i sve brojeve na svom ekranu, i svaki minut svog života."

„*Baht* se sastoji od sto *satanga*. Kako ti je pravo ime?"

„Ne bi ga se setio."

„Reci mi ime."

Naslonio se i pogledao u stranu. Učinilo mu se, izgleda, da će ako izgovori svoje ime doživeti nekakav suštinski poraz, da će to ukazati na dubok nedostatak karaktera i volje, ali je to bilo toliko neizbežno da nije imalo svrhe opirati se.

„Šits. Ričard Šits."

„Ne znači mi ništa."

Izgovorio je te reči u lice Ričardu Šitsu. Ne znači mi ništa. Osetio je tračak starog, bajatog zadovoljstva, proisteklog iz usput izgovorene primedbe koja sagovornika može da navede da se oseti bezvrednim. Tako mala i zanemarljiva stvar, a izaziva takav potres.

„Reci mi nešto. Misliš li da sam ti krao ideje? Intelektualnu svojinu."

„Šta uopšte iko misli? Na stotine stvari u minutu. Bez obzira na to jesam li ja nešto zamislio ili nisam, to nešto je za mene stvarno. Svi moji simptomi negde postaju stvarnost, u Maleziji, na primer. Stvari

koje zamislim postaju činjenice. One zauzimaju vreme i prostor činjenica."

„Prisiljavaš me da budem razborit. To mi se ne dopada."

„Imam ozbiljne strahove da se moj polni organ povlači u moje telo."

„Ali nije tako."

„Da mi se skuplja i uvlači u trbuh."

„Ali nije tako."

„Bez obzira na to da li jeste ili nije, ja znam da jeste."

„Daj da vidim."

„Ne moram da gledam. Postoje narodna verovanja. Događaju se epidemije. Po nekoliko ljudi u hiljadu, uz istinski strah i bol."

Zatvorio je oči i ispalio hitac u podne daske između svojih nogu. Otvorio je oči tek kada je prasak prestao da odjekuje u sobi.

„U redu. Moguće je da postoje ljudi kao što si ti. To razumem. Verujem u to. Ali ne i u nasilje. Ne u pištolj. Pištolj je greška. Nisi ti neko ko je sklon nasilju. Nasilje, to je nešto stvarno, zasnovano na stvarnim motivima, na silama u svetu koje teže čemu? Koje teže da nas nateraju da poželimo da se branimo ili da postupimo agresivno. Zločin koji želiš da poćiniš samo je jeftina imitacija. Bajata fantazija. Ljudi to čine zato što neki drugi ljudi to čine. To je još jedan sindrom, nešto što si pokupio od drugih. Tu nema istorije."

„Sve je to istorija", reče on. „Ćitva ta stvar je istorija. Ti si odvratno i bestidno bogat. Nemoj da mi prićaš o saosećanjima koje gajiš."

„Ja nemam saosećanja."

„To znam."

„Ti se ne gnušaš bogatih. Nije to u tvojoj prirodi."

„A šta je u mojoj prirodi?"

„Pometnja. Zato i ne možeš da nađeš posao."

„Zašto?"

„Zato što želiš da ubijaš ljude."

„Nije to razlog što ne mogu da nađem posao."

„A šta je onda?"

„To što smrdim. Samo me pomiriši."

„Pomiriši ti mene", reče Erik.

Subjekt se zamisli.

„Ćak i sada kada si samog sebe upropastio, ti želiš da nastaviš da grešiš. Da nastaviš da gubiš. Da umireš više od ostalih, da smrdiš

više od ostalih. U davna vremena, onaj poglavica koji bi uništio veći deo svoje imovine no druge poglavice, smatran je najmoćnijim."

„I šta još?"

„Ti imaš sve zbog čega vredi živeti i umirati. Ja nemam ništa, ni za jedno ni za drugo. To je još jedan razlog da te ubijem."

„Ričarde. Slušaj."

„Hoću da me zovu Beno."

„Rastrojen si zato što osećaš da nemaš ulogu, da nemaš mesto. Ali, morao bi da se zapitaš čija je to greška. Jer, zapravo, u ovom društvu ima vrlo malo toga što bi mogao da mrziš."

Beno se na to nasmeja. Pogled mu posta za nijansu mahnitiji i on se osvrnu oko sebe, tresući se od smeha. U tom smehu nije bilo radosti, a tresao se sve više. Morao je da spusti oružje na sto da bi mogao nesmetano da se smeje i da se tresu.

Erik reče:

„Razmisli."

„Da razmislim."

„Nasilju je potreban neki razlog, neka istina."

Pomislio je na telohranitelja s ožiljkom na licu i izgledom rvača i tvrdim zdepastim slovenskim imenom, Danko, koji se borio u ratovima krvi predaka. Pomislio je na onog Indusa bez jednog prsta, na vozača koga je zapazio dok se u taksiju vozio sa Elizom, nakratko, znatno ranije toga dana, u životu, u jednom vremenu koje je gotovo izmicalo sećanju. Pomislio je na svog sopstvenog vozača, Ibrahima Hamadua, koji je preživeo mučenje iz političkih ili verskih razloga, ili zbog uzajamne mržnje klanova, kao žrtva duboko ukorenjenog nasilja pokrenutog duhovima praotaca njegovih neprijatelja. Pomislio je čak i na Andrea Petreskua, atentatora s krempitama, na sve one kolače koje je bacio ljudima u lice, i na udarce koje je primio zauzvrat.

Na kraju je pomislio i na onog čoveka u plamenu i zamislio sebe u tom prizoru, na Tajms skveru, kako posmatra upaljeno telo, ili kako se nalazi u tom telu, pretvoren u to telo, kako gleda kroz plamen i dim.

„U životu i ne postoji ništa osim drugih ljudi", reče Beno.

Imao je poteškoća u govoru. Reći su mu izlazile iz usta uz prasak, ne toliko glasne koliko impulsivne, izbljuvane pod velikom

napetošću.

„Ta mi je misao pala na um jednog dana. Bila je to najvažnija misao u mom životu. Okružen si drugim ljudima. Kupuješ i prodaješ. Odlaziš na ručak. Pomislio sam, pogledaj njih, a pogledaj sebe. Svetlost na ulici prolazi kroz mene. Ja sam, kako se ono kaže, porozan za svetlost.”

Raširio je ruke.

„Pomislio sam na sve te ljude. Pomislio sam kako su oni postali ono što jesu. Banke i parkirališta. Avionske karte u računarima. Restorani prepuni ljudi koji razgovaraju. Ljudi koji potpisuju račune. Ljudi koji vade račune iz kožnih omota pa ih potpisuju i onda odvajaju svoj primerak računa od onog koji ostaje u kasi, a potom vraćaju kreditnu karticu u novčanik. Tako je to i nikako drugačije. Ljudi kojima lekari savetuju da urade analize. Tako je to”, reče on. „Potpuno sam bespomoćan u njihovom sistemu u kome ne vidim smisao. Tražio si od mene da budem bespomoćni robot-vojnici, a ja sam umeo jedino da budem bespomoćan.”

Erik reče:

„Nije tako.”

„Pa onda ženske cipele. Pa svi ti nazivi koji postoje za cipele. Oni ljudi u parku iza biblioteke, što razgovaraju na suncu.”

„Ne. Tvoj zločin nema savesti. Tebe na to nije naterala neka tlačiteljska društvena sila. O, kako mrzim da budem razborit. Nemaš ti ništa protiv bogatih. Niko nema ništa protiv bogatih. Svakog čoveka od bogatstva deli samo deset sekundi. Ili se bar tako smatralo. Ne. Tvoj zločin je u tvojoj glavi. Još jedan luđak koji puca u čoveka u restoranu zato što mu se tako prohtelo.”

Pogledao je u *Mk. 23* koji je ležao na stolu.

„Meci što proleću kroz zidove i pod. Kako je to besmisleno i glupo”, reče. „Čak je i to tvoje oružje samo fantazija. Koji mu je naziv?”

Subjekt je delovao kao neko koga su uvredili i izdali.

„Kako se zove taj deo oko obarača? Kako se naziva? Čemu služi?”

„U redu. Nisam dovoljno muževan da bih znao te nazive. Takve nazive znaju muškarci. Ti znaš šta znači biti muškarac. A ja ne mogu da mislim toliko unapred. To je jedino što mogu da učinim da bih postao ličnost.”

„Nasilju je potreban neki teret, neka svrhovitost.”

Pritisnuo je cev svog pištolja, Erik je pritisnuo, uz dlan leve ruke. Pokušao je da sredi misli. Pomislio je na svog šefa obezbeđenja opruženog na asfaltu, na onaj sekund koji mu je još bio preostao u životu. Pomislio je na druge ljude godinama unatrag, maglovite i bezimene. Osetio je bezmerno kajanje. To kajanje se kretalo kroz njegovo telo, prizivalo krivicu, i bilo je čudno koliko mu je obarač pod prstom delovao mekano.

„Šta to radiš?”

„Ne znam. Možda ništa”, reče.

Pogledao je u Bena i pritisnuo obarač. Shvatio je da je u pištolju ostao još jedan metak gotovo u istom trenutku kada je opalio, tek delić sekunde pre toga, dobrono prekasno da bi to imalo ikakvog smisla. Hitac mu je napravio rupu nasred šake.

Seo je pognute glave, bez ijedne misli, i osetio bol. Šaka mu je postala vrela. Čitava se pretvorila u opekotinu i bljesak. Izgledalo mu je kao da se odvojila od ostatka njegovog tela, da je na čudnovat način oživela u nekom sasvim ličnom sporednom zapletu. Prsti su mu se savili, srednji se grčio. Učinilo mu se da oseća kako mu je pritisak pao do kritične tačke. Krv mu je tekla niz obe strane šake, a na dlanu mu se širila tamna i bezbojna opekotina.

Bol ga je naterao da zatvori oči. To jeste bilo besmisleno a opet je na neki način imalo smisla, kao gest koncentracije, kao njegovo naporedno učestvovanje u delovanju hormona za suzbijanje bola.

Čovek s druge strane stola sedeo je presamićen pod svojim pokrovom. Izgledalo je da za njega ne postoji više ništa, nigde, što bi vredelo učiniti ili o čemu bi vredelo razmisliti. Iz peškira su ispadale reči, ili zvuči. Jednu šaku je držao preko druge, savijena ruka pritiskala je onu nepomičnu, položenu, onu drugu ruku, gestom poistovećenja i sažaljenja.

Postojao je bol i postojala je patnja. Nije bio siguran da li pati. Bio je siguran da Beno pati. Erik ga je posmatrao dok mu je ovaj na ranjenu ruku privijao hladan oblog. Nije to bio oblog i nije bio hladan, ali se se bez reči složili da to tako nazovu zarad kakvog-takvog umirujućeg delovanja.

Odjek pucnja električno mu je odzvanjao kroz nadlakticu i zglob.

Beno mu brižljivo uveza ispod palca oblog, dve maramice koje je pre toga spiralno povezao. Na podlaktici mu je stajao zavoj koji je tu

stavio, načinjen od krpe i olovke.

Vratio se do sofe i zagledao u bolom obuzetog Erika.

„Mislim da bi trebalo da porazgovaramo.“

„Već razgovaramo. Već neko vreme.“

„Osećam da te poznajem bolje nego iko drugi. Imam svoje nedokučive uvide, bili oni tačni ili pogrešni. Imao sam običaj da te posmatram, preko računara, kako meditiraš. To lice, to spokojno držanje. Nisam mogao da skinem pogled. Ponekad si meditirao satima. A od toga si samo silazio još dublje u svoje sleđeno srce. Posmatrao sam te bez prestanka. Gledao u tebe. Poznavao te. Bio je to još jedan razlog da te mrzim, to što si ti mogao da sediš i meditiraš, a ja nisam. Jesam ja imao svoju odaju. Ali ja nikada nisam imao opsesivnu ideju kojom bih mogao da vežbam um, da ispraznim um, da mislim samo jednu misao. A onda bi ti zatvorio sajt. A kad bi ti zatvorio sajt, ja bih ostao, šta ja znam, mrtav, još dugo posle toga.“

Bilo je neke mekote na tom licu, nekog žaljenja zbog spominjanja mržnje i ledenog srca. Erik požele da reaguje. Bol ga je mrvio, činio ga manjim, pomislio je, smanjivao njegovu veličinu, ličnost i vrednost. Nije tu bila u pitanju ruka, već mozak, ali jeste i ruka. Ruka se osećala mrtvo. Učinilo mu se da može da oseti miris miliona umirućih ćelija.

Poželeo je da kaže nešto. Vetar je ponovo dunuo, ovoga puta još jače, uzvitlavši prašinu srušenih zidova. Bilo je u tom zvuku nečeg provokativnog, u tom vetru unutar kuće, osećaja neke nezaštićenosti, okrenutosti naglavce, dok su papiri lepršali kroz hodnike, a vrata se uz tresak gotovo zatvorila, pa se ponovo otvorila.

On reče:

„Imam asimetričnu prostatu.“

Glas mu je bio gotovo nečujan. Usledila je pauza koja je potrajala pola minuta. Osetio je kako ga subjekt, onaj drugi, pažljivo posmatra. Osećala se tu i neka toplina, neka ljudska povezanost.

„I moja je asimetrična“, prošaputao je Beno.

Razmenili su poglede. Usledila je još jedna pauza.

„Šta to znači?“

Beno stade da klima glavom. Prijalo mu je da tako sedi i klima glavom.

„Ništa. To ne znači ništa“, reče. „Sasvim je bezopasno. Bezopasna anomalija. Nije za brigu. U tvojim godinama, čemu briga?“

Eriku se učini da nikada nije osetio takvo olakšanje, kao kada je čuo te reči od čoveka koji je bio u istom položaju kao i on. Načas ga je preplavilo olakšanje. Kao da se rešio kakvog prastarog jada, neke pritajene spoznaje koja pohodi i najbezbrižnije misli. Maramice su bile natopljene krvlju. Osetio je kako ga obuzima spokoj, i neka toplina. U zdravoj ruci i dalje je držao pištolj.

Beno je sedeo pod svojim pokrovom od peškira i klimao glavom.

„Trebalo je da osluškuješ svoju prostatu“, reče mu.

„Molim?“

„Pokušavao si da predviđiš kretanje jena oslanjajući se na modele iz prirode. Da, naravno. Matematička svojstva godova na drvetu, semenki suncokreta, udova galaktičkih spirala. Naučio sam to dok sam radio s bahtom. Voleo sam baht. Voleo sam to ukrštanje harmonija između prirode i podataka. Ti si me tome naučio. Tome kako signali s nekog pulsara u najdubljem svemiru prate klasične nizove brojeva, čime se opet može objasniti kretanje određene akcije ili valute. Ti si mi to pokazao. To kako se tržišni ciklusi mogu poklapati sa vremenskim ciklusima parenja skakavaca, žetve useva. Ti si taj oblik analize učinio tako stravično i sadistički preciznim. Samo što si usput nešto zaboravio.“

„A šta to?“

„Značaj asimetrije, onoga što malo odstupa od modela. Tragao si za ravnotežom, lepom ravnotežom, podudarnim delovima, podudarnim stranama. Znam to. Znam i tebe. Ali trebalo je da pratiš tikove i hirove jena. Male hirove. Poremećaje oblika.“

„Poremećaje kretnji.“

„Eto gde se krio odgovor, u tvom telu, u tvojoj prostati.“

U Benovom blago izrečenom zaključku nije bilo ni traga prekora. Verovatno je bio u pravu. Bilo je nečega u tome što je rekao. Bilo je čvrstog smisla, smisla koji se mogao izraziti dijagramom. Može biti da je na kraju krajeva ipak počeo da se pretvara u dostojnog ubicu.

Obišao je stočić i podigao maramice da bi mu pogledao ranu. Obojica je pogledaše. Šaka je bila kruta, kao predmet načinjen od grubog kartona, vene kraj zglobova rasturene, i sve više sive. Beno ode do pisaćeg stola i pronađe nekoliko papirnih maramica. Potom

ponovo priđe stočiću, pa skide krvavi oblog i pritisnu papirne maramice na ranu s obe strane šake. Zatim raširi ruke, sumnjičavo, u gestu iščekivanja. Maramice su prionule uz ranu. Stajao je i gledao sve dok se nije uverio da će one tu i ostati.

Neko vreme su ostali da sede, okrenuti jedan prema drugom. Vreme je visilo u vazduhu. Beno se naže preko stola i uze mu pištolj iz ruke.

„I dalje osećam potrebu da te ubijem. Voljan sam da o tome i porazgovaramo. Ali za mene nema života dok to ne učinim.”

Bol, eto šta je bilo u pitanju. Um nije uspevao da pronađe mesto izvan bola. Mogao je da čuje bol, postojan, u svojoj šaci i zglobu. Ponovo je sklopio oči, nakratko. Osećao je svoje prisustvo u toj tami, ali isto tako i negde izvan nje, na osvetljenoj spoljašnjoj površini, na drugoj strani, gde je pripadao obojici, video obojicu, gde je istovremeno i postojao i posmatrao sebe.

Beno ustade i krenu da korača. Bio je uznemiren, onako bosonog, s po jednim pištoljem u svakoj ruci, i prošao je pored zamandaljenih prozora na severnom zidu, preskačući električne vodove i barikade od maltera i dasaka.

„Zar ti se nikada nije desilo da dok šetaš kroz onaj park iza biblioteke i gledaš sve one ljude kako posle radnog vremena sede na stoličicama i piju za onim stolovima na terasi i slušaš njihove glasove kako se mešaju u vazduhu, zar ti se nikada nije desilo da poželiš da ih pobiješ?”

Erik se zamisli. Pa reče:

„Ne.”

Čovek obiđe oko ostataka kuhinje, zastavši da pomeri jednu rasklimanu dasku na prozoru i baci pogled na ulicu. Izgovorio je nešto u noć, a onda nastavio da korača. Teturao se, hodao kao da pleše, i promrmljao nešto što se ovog puta moglo čuti, spomenuvši cigaretu.

„Imam napad korejanske panike. To je zato što sam sve ove godine potiskivao svoj gnev. Ali više neću. Ti moraš da umreš, bez obzira na sve.”

„A šta ako ti kažem da se u toku proteklog dana moja situacija izmenila?”

„Ja imam svoje sindrome, a ti svoj kompleks. Ikarov pad. Sam si sebi to napravio. Istopio si se na suncu. I sad ćeš se s visine od jednog metra strmoglaviti u smrt. Ne baš preterano herojsku, je 1' da?"

Sada je stajao iza Erika, nepomičan, i duboko disao.

„Čak i ako među mojim nožnim prstima živi gljivica koja razgovara sa mnom. Čak i ako mi je ta gljivica naložila da te ubijem, čak je i u tom slučaju tvoja smrt sasvim opravdana, zbog mesta koje zauzimaš na zemlji. Čak i ako je to nalog parazita nastanjenog u mom mozgu. Čak i tada. On mi prenosi poruke iz svemira. Čak i tada je moj zločin stvaran, zato što si ti neko čije misli i postupci utiču na sve, na ljude, ma gde se nalazili. Istorija, kako ti to zoveš, na mojoj je strani. Moraš da umreš zbog načina kako razmišljaš i kako se ponašaš. Zbog svog stana i onoga što si za njega platio. Zbog svojih svakodnevnih lekarskih pregleda. Makar i samo zbog toga. Zbog svakodnevnih lekarskih pregleda. Zbog svega što si posedovao i svega što si izgubio, podjednako. Zbog gubitka isto koliko i zbog sticanja. Zbog limuzine koja troši vazduh koji je ljudima u Bangladešu potreban za disanje. Makar i samo zbog toga."

„Nemoj da me zasmehavaš."

„Neću da te zasmehavam."

„Sve si to izmislio ovog trenutka. Nisi ti ni minut svog života proveo obuzet brigom za druge."

„A šta ako ti kažem da sam promenio način razmišljanja. Moja situacija se izmenila. Da li bi to imalo nekog uticaja? Možda ne bi."

„Nema uticaja. Ali kad bih imao cigaretu možda bi i imalo. Jednu cigaretu. Jedan dim iz jedne cigarete. Tada verovatno ne bih morao da te ubijem."

„Postoji li neka gljivica s kojom razgovaraš? Govorim ozbiljno. Ljudi ponekad čuju razne stvari. Čuju Boga."

Ozbiljno je mislio. Govorio je ozbiljno. Želeo je da zvuči ozbiljno, da čuje sve što bi taj čovek imao da kaže, čitavu njegovu bezobličnu priповest.

Beno obide stočić i sruči se na sofu. Odloži svoj stari revolver i zagleda se u Erikovo tehnički napredno oružje. Možda i jeste bilo napredno, a možda ga je vojska odbacila dan ili dva ranije. Navukao je peškir još niže na lice i okrenuo pištolj prema Eriku.

„Kako god bilo, ti si već mrtav. Dodeš mu kao neko ko je već mrtav. Neko ko je mrtav već sto godina. Već mnogo vekova. Kao mrtvi kraljevi. Monarsi u pidžamama, koji žderu ovčetinu. Jesam li ikada u životu upotrebio reč ovčetina? Jednostavno mi je pala na um, niotkuda, ovčetina.“

Erik zažali zbog toga što nije pobio svoje pse, hrtove, pre no što je toga jutra izašao iz stana. Da li mu je bilo palo na um da to učini, vođen nekom ledenom slutnjom? Ona ajkula je plivala u deset metara dugačkom bazenu postavljenom koralima i morskom mahovinom, ugrađenom u zid od staklenih blokova ojačanih peskom. Mogao je da svojim pomoćnicima ostavi nalog da ajkulu prevezu do obale u Džersiju i puste je u more.

„Od tebe sam očekivao da me izlečiš, da me spaseš“, reče Beno.

Oči su mu sijale ispod skuta peškira. Bile su uperene u Erika, neumoljivo. U njima, međutim, nije pročitao osudu. U tim očima ogledala se molba, iz prošlosti, ruševine jedne nade i potrebe.

„Očekivao sam da me spaseš.“

U glasu mu se čula zastrašujuća intimnost, blizina izvesnog osećanja i iskustva koju Erik nije mogao da uzvрати. Nesamerljiva samotnička posvećenost i mržnja i razočaranje. Taj čovek ga je u izvesnim stvarima poznavao kao niko nikada. Sedeo je skrhan, s uperenim pištoljem, ali čak i smrt koju je smatrao toliko neophodnom za svoje oslobađanje neće doprineti ničemu, neće izmeniti ništa. Erik je izneverio ovog pokornog čoveka koji nije imao prijatelja, ovog gnevnog čoveka, ovog luđaka, i shvatio je da će ga izneveriti još jednom, pa je skrenuo pogled.

Pogledao je na sat. Slučajno je pogledao na sat. Stajao mu je na ruci, s kaišem od krokodilske kože, između maramica prilepljenih uz ranu i učvršćenih žutom olovkom. Ali taj sat nije pokazivao vreme. Na brojčaniku je stajao jedan lik, jedno lice, i to njegovo. To je značilo da je nehotice uključio elektronsku kameru, možda onog trenutka kada je ispalio hitac sebi u šaku. Ta kamera bila je do te mere mikroskopski prefinjena naprava, da je gotovo bila svedena na čistu informaciju. Gotovo da je prelazila u sferu metafizike. Funkcionisala je unutar kućišta sata, sakupljala slike iz neposredne okoline i prikazivala ih na brojčaniku.

Okrenuo je ruku i lice je nestalo, smenila ga je žica koja mu je visila nad glavom. Usledilo je zumiranje, koje je otkrilo bubu što se lagano kretala po toj žici. Pomno je osmotrio to stvorenje, njegova usta i krilca, opčinjen njegovom lepotom, tako minucioznom i svetlucavom. A onda se u njegovom okruženju nešto izmenilo. Nije odmah shvatio šta bi to moglo značiti. Šta bi to moglo da znači? Shvatio je da je taj osećaj poznavao od ranije, premda slabašno, ni izbliza kao nešto tako gusto i intenzivno, a na ekranu se sada videlo jedno telo, licem okrenuto prema podu.

Osetio je da se nečija krv primirila, nečije biće zastalo.

Oko sebe nije video nijedno telo. Pomislio je na ono telo koje je nešto ranije video u predvorju, ali otkud se na ekranu mogla pokazati slika nečega što je izvan domašaja kamere?

Pogledao je u Bena, zamišljenog i odsutnog.

Čije telo i kada? Jesu li se to sve reči spojile u jednu, jesu li se sva moguća stanja slila u ovaj trenutak?

Pokrenuo je ruku, ispravio je pa savio, okrenuvši sat na šest različitih načina, ali je telo nekog čoveka, snimljeno u širokom kadru, ostalo na ekranu. Podigao je pogled ka onoj bubi koja se savršeno sporo kretala preko krivina i spojeva na žici, kretala se svojim prastarim vegetarijanskim arkadijskim tempom, uverena da je pod njom drvo. Usmerio je kameru prema tom insektu, ali je opruženo telo ostalo na ekranu.

Pogledao je Bena. Zdravom rukom je prekrpio sat. Pomislio je na svoju ženu. Eliza mu je nedostajala i poželeo je da porazgovara s njom, da joj kaže kako je lepa, da je laže, da je vara, da živi s njom u sasvim osrednjem braku, da priređuju večere i da jedno drugom postavljaju pitanje šta je rekao lekar.

Kada je ponovo pogledao na sat, video je unutrašnjost vozila hitne pomoći, sa svim onim kapaljkama i užurbanim glavama. Ta slika potrajala je kraće od jedne sekunde, ali su mu taj prizor i te okolnosti na neki nestvaran način delovali poznato. Pokrio je sat i pogledao u Bena, koji se njihao naprednatrag, pomalo mistično, i nešto mrmljao. Pogledao je u brojčanik. Video je niz komora, čitav zid od komora ili odeljaka, zapečaćenih. Onda je video kako se jedna od tih komora klizno otvorila. Pokrio je sat. Podigao pogled prema insektu na žici. Kada je ponovo pogledao na sat, ugledao je identifikacionu pločicu.

Pločica je bila snimljena širokim kadrom, i privezana za plastičnu narukvicu. Znao je, osećao je da će uslediti krupni plan. Video je pločicu u sasvim krupnom planu i pročitao natpis na njoj. *Muško Z*. Znao je šta to znači. Nije znao otkud to zna. Otkud uopšte išta znamo? Otkud znamo da je zid u koji gledamo bele boje? Šta je belo? Zdravom rukom je pokrio sat. Znao je da je „*Muško Z*“ oznaka za tela neidentifikovanih muškaraca u bolničkim mrtvačnicama.

Jebi ga, pa ja sam mrtav.

Oduvek je želeo da postane kvantna prašina, da transcendira svoju telesnu masu, meko tkivo na kostima, mišiće i salo. Bila je to zapravo želja da živi izvan zadatih granica, u čipu, na disku, kao podatak, u vrtlogu, u svetlećem kovitlacu, u svesti izbavljenoj od ništavila.

Tehnologija je možda bila neumitna, a možda i nije. Predstavljala je napola mitsku pojavu. Bila je sasvim prirodan sledeći korak. Koji se nikada neće dogoditi. Koji se događa ovoga trena, kao napredovanje u evoluciji kome je potreban samo praktični dijagram nervnog sistema u digitalnoj memoriji. Biće to onaj ključni korak sajberkapitala, koji će ljudsko iskustvo proširiti prema beskrajju kao sredstvo korporativnog napretka i ulaganja, akumulacije profita i odlučnog novog ulaganja.

Njegov je bol, međutim, remetio njegovu besmrtnost. Taj je bol presudno određivao njegovu posebnost, bio je odviše značajan da bi bio zaobiđen i nije bio podložan, kako mu se činilo, kompjuterskoj obradi. Sve ono što ga je činilo onim što jeste teško se moglo odrediti, još teže pretvoriti u podatke, sve ono što je živelo i vrzmalo se po njegovom telu, posvuda, nasumično, nepokorno, milijarde triliona različitih stvari, u neuronima i peptidama, u pulsiranju vene na slepoočnici, u pokorici njegovog libidonoznog intelekta. Toliko je toga došlo i prošlo, i eto na šta se on sveo, na zaboravljeni ukus mleka polizanog s majčine dojke, na ono što iskija kad kine, eto to je on, i pogledaj samo kako čitava ličnost postaje odraz koji u prolazu vidi u prašnjavom izlogu. Uspeo je da spozna sebe, neprevodivo, kroz svoj bol. Osetio je ogroman umor. Njegov teško stečeni uvid u svet, u materijalne stvari, velike stvari, njegova istinita i lažna sećanja, ona nejasna nelagoda zimskih sutona, nepretvoriva u bilo šta drugo, one blede noći u kojima je zbog nedostatka sna gubio

identitet, ona mala bradavica koju bi svaki put prilikom tuširanja napipao na bedru, sve je to bio on, i sapun koji je koristio, njegov miris i konkavni oblik, i to ga je činilo onim što jeste zato što mu je znao aromu, miris badema, i to kako mu je visila kita, nepretvoriva u bilo šta drugo, i njegovo na čudan način bolno koleno, ono škljocanje u njemu kada bi ga savio, sve je to bio on, i još toliko toga što se ne da pretvoriti u bilo šta uzvišeno, u tehnologiju bezobalnog uma.

Pogledao je u suprotni zid, koji je bio beo. Onaj insekt je i dalje bio na žici. Pogledao je u tog insekta koji je silazio niz žicu. Potom je skinuo neozleđenu ruku s brojčanika. Pogledao u sat. Natpis je i dalje stajao na ekranu, *Muško Z*.

Bio mu je preostao još samo tračak enzima, tračak one stare biohemije ega, njegovog celovitog bića. Zamislio je Kendru Hejs, svoju telohraniteljku i ljubavnicu, kako mu u svečanom obredu balsamovanja ispira utrobu palminim vinom. Ona je imala lice za tako nešto, strukturu kostiju i boju kože, one blage vijuge. Bilo je to lice sa zidnih slika u nekom pogrebnom hramu, hiljadu godina zakopanom u pesku, sa psoglavim bogovima kao čuvarima.

Zamislio je svoju šeficu finansija i nedodirnutu ljubavnicu, Džejn Melman, kako tiho masturbira u poslednjem redu kapele, odevena u tamnoplavu haljinu sa volanima u struku, za vreme šaptavo nerazgovetne službe.

Trebalo je razmisliti o još nečemu, o činjenici da se oženio tada kada se oženio zato da bi mogao da za sobom ostavi udovicu. Zamislio je svoju suprugu, svoju udovicu, kako brije glavu, možda, povodom njegove smrti, i kako odlučuje da godinu dana nosi crninu, i kako posmatra sahranu na izolovanom pustinjском tlu, iz daljine, zajedno sa svojom majkom i predstavnicima medija.

Poželeo je da bude sahranjen u svom nuklearnom bombarderu, u svom avionu „*Blekdžek A*“. Ne sahranjen, već kremiran, spaljen, ali isto tako i sahranjen. Poželeo je da bude solarizovan. Da avion vođen daljinskim upravljanjem, s njegovim balsamovanim telom, u odelu, s kravatom i turbanom, i sa telima njegovih mrtvih pasa, njegovih visokih svilenkastih ruskih hrtova, dostigne nadzvučnom brzinom maksimalnu visinu i da se potom strmoglavi u pesak, i da nestane u eksploziji, da iza njega ne ostane ništa do umetničko delo od zemlje, od spržene zemlje koja će se pomešati s pustinjom i

ostati pod trajnim nadzorom njegovog agenta i izvršioca, kao i davnašnje ljubavnice, Didi Fenčer, koja će voditi računa i o prethodno najavljenim posetama grupa i prosvetljenih pojedinaca, u kontemplativnoj atmosferi prepunoj poštovanja, o posetama oslobođenim poreza prema članu 501 (c) (3) američkog Zakona o unutrašnjim prihodima.

Šta je rekao lekar?

Sve je u redu, nije to ništa, sve je normalno.

Možda on na kraju krajeva i nije želeo ovaj život, koji ponovo otpočinje bez igde ičega, u kome zaustavlja taksi na zakrčenoj raskrsnici prepunoj razmahanih mlađih izvršilaca, s podignutim rukama, i telima koja se vešto okreću na sve strane sveta. Da li je želeo išta što nije bilo posthumno? Zagledao se u prostor. Shvatio je šta mu nedostaje: onaj instinkt grabljivice, osećaj velikog uzbuđenja koji ga je gonio kroz život, ona čista i grčevita želja za postojanjem.

Čovek koji ga je ubio, Ričard Šits, sedi licem okrenut ka njemu. Izgubio je svako zanimanje za tog čoveka. U njegovoj šaci sadržan je bol čitavog njegovog života, sav bol, emocionalni i svaki drugi, i on još jednom zatvara oči.

Ovo nije kraj.

On jeste mrtav na brojčaniku svoga sata, ali je u onom istinskom prostoru još živ, i čeka da se oglasi pucanj.

Kraj

Sadržaj

PRVI DEO

1.

Ispovest Bena Levina

2.

DRUGI DEO

3.

Ispovest Bena Levina

4.